

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
UYGULAMALI PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ERGENLERDE İLETİŞİM BECERİLERİ VE ANNE-BABA
TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Gülçin SÖNMEZ**

**Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu SAYINER**

İstanbul – 2014

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
UYGULAMALI PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ERGENLERDE İLETİŞİM BECERİLERİ VE ANNE-BABA
TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Gülçin SÖNMEZ**

**Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu SAYINER**

İstanbul – 2014

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın ana problemi Ergenlerde, iletişim becerileri ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Günümüze baktığımızda anne baba tutumları, ve iletişim becerilerinin önemi yadsınamayacak kadar büyüktür.

Uzun ve zorlu bu tez sürecimde çalışmada verdiğim emeğin yanında bir çok destek ve dostluk görmüş bulunmaktayım. Öncelikle değerli katkılarıyla çalışmama yön veren tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu SAYINER'e, manevi desteğini hep yanımda hissettiren, her zaman destekleyen, cesaretlendiren ailem Casim SÖNMEZ ve Nurşen SÖNMEZ'e, destek ve güveniyle her zaman yanımda olan arkadaşım Emrah TOPUZ'a ve şuan tektek adını sayamadığım birçok arkadaşına çalışmalarına yaptığı katkıdan dolayı teşekkürlerimi borç bilirim. Son olarak şuan yanımda olmayan ancak varlıklarını hep hissettiğim dürüstlük ve doğruluğu öğrendiğim Babam Basri SÖNMEZ'e, başarmanın önemini öğrendiğim Annem Yaşariye SÖNMEZ'e, ve bildiğim yolda ilerlemenin ne kadar doğru birşey olduğunu öğrendiğim sevgili Ablam Gülşah SÖNMEZ'e kişiliğime kazandırdıkları değerler için teşekkür ederim.

Gülçin SÖNMEZ

Haziran-2014

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ŞEKİLLER LİSTESİ	IV
TABLOLAR LİSTESİ	V
ÖZET	IX
SUMMARY	X
BÖLÜM I	
1.GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	2
1.2.Problem Cümlesi	2
1.3.Alt Problemler	5
1.4.Araştırmanın Önemi.....	6
1.5.Araştırmanın Sayıltıları.....	6
1.6.Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
1.7.Tanımlar.....	7
BÖLÜM II	
2. İLGİLİ LİTERATÜR	8
2.1.ERGENLİK.....	8
2.1.1. Ergenlik Kavramı ve Tanımı.....	8
2.1.2. Ergenlik Kuramları.....	9
2.1.3. Ergenlik Dönemi Gelişim	11
2.1.3.1 Ergenlik Dönemi Fiziksel Gelişim.....	11
2.1.3.2. Ergenlik Döneminde Zeka Gelişimi.....	12
2.1.3.3. Ergenlik Dönemi Kişilik Gelişimi.....	12
2.1.4. Ergenlik Dönemi Arkadaşlık İlişkileri.....	13
2.1.5. Ergenlik Dönemi Aile İlişkileri.....	13
2.2.İLETİŞİM BECERİLERİ.....	14
2.2.1. İletişim Kavramı ve Tanımı ile ilgili Kuramsal Açıklamaları.....	14
2.2.2. İletişim Kolaylaştırıcıları.....	15
2.2.3. İletişim Süreci.....	16
2.2.4. İletişim Temel Öğeleri.....	17
2.2.5.İletişim Sınıflamaları.....	18
2.2.5.1. Kişi İçi İletişim.....	18
2.2.5.2. Kişilerarası İletişim.....	19
2.2.5.2.1. Sözlü İletişim.....	20
2.2.5.2.2.Sözsüz İletişim.....	23
2.2.6.Etkili İletişim.....	24
2.2.7.İletişim Engelleri.....	24
2.2.8. İletişimde 'sen dili, ben dili'.....	25

2.3.ANNE-BABA TUTUMU.....	27
2.3.1. Tutum Kavramı ve Öğeleri.....	27
2.3.1.1. Tutum Öğeleri.....	27
2.3.2. Tutumun Özellikleri	28
2.3.3. Tutumun Oluşmasını Etkileyen Faktörler.....	28
2.3.4. Anne-Baba Tutumları.....	29
2.3.4.1. Eşitlikçi ve Demokratik Anne Baba Tutumu.....	29
2.3.4.2. Aşırı Koruyucu, Müdahaleci Anne Baba Tutumu.....	30
2.3.4.3. Baskı Disiplin Anne-Baba Tutumu.....	30
2.3.4.4. Aşırı Hoşgörülü Anne-Baba Tutumu.....	31
2.3.4.5. Dengesiz ve Kararsız Anne-Baba Tutumu.....	31
2.3.4.6. İlgisiz Tutum Reddetme.....	31
2.3.5. Anne-Baba Tutumları ile ilgili Kuramsal Açıklamalar.....	32
2.4. İletişim Becerileri, Anne-Baba Tutumu ile ilgili Yapılmış Çalışmalar	36
2.4.1. İletişim Becerileri ve Ergenler ile ilgili Yurtiçinde ve Yurtdışında Yapılmış Çalışmalar.....	36
2.4.2. Anne-Baba Tutumu ve Ergenler ile ilgili Yurtiçinde ve Yurtdışında Yapılmış Çalışmalar.....	38
BÖLÜM III	
3.YÖNTEM.....	40
3.1. Araştırmanın Modeli	40
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	40
3.3. Veri Toplama Araçları.....	41
3.3.1. İletişim Becerileri Envanteri (İBE).....	41
3.3.2. Anne Baba Tutum Ölçeği.....	43
3.4. Verilerin Analizi.....	45
BÖLÜM IV	
4.BULGULAR VE YORUM.....	46
4.1. Birinci Alt probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	46
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	50
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	51
4.4. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	51
4.5. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	55
4.6. Altıncı Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	56
4.7. Yedinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	59
4.8. Sekizinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	61
4.9. Dokuzuncu Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	63
4.10. Onuncu Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	64
4.11. On Birinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	67
4.12. On İkinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	68
4.13. On Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	72
4.14. On Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	73
4.15. On Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	73
4.16. On Altıncı Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	73
4.17. On Yedinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	74

4.18.On Sekizinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	74
4.19.On Dokuzuncu Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	74
4.20.Yirminci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	74
4.21.Yirmi Birinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	74
4.22.Yirmi İkinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	75
4.23.Yirmi Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	77
4.24. Yirmi Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	78
4.25. Yirmi Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	82
4.26. Yirmi Altıncı Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	84
4.27. Yirmi Yedinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	87
4.28. Yirmi Sekizinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	88
4.29. Yirmi Dokuzuncu Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	91
4.30. Otuzuncu Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	92
4.31. Otuz Birinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	96
4.32. Otuz İkinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	97
4.33. Otuz Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	100
4.34. Otuz Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	101
4.35. Otuz Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	105
4.36. Otuz Altıncı Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	106
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	112
5.1.Sonuç.....	112
5.2.Öneriler.....	116
5.2.1Uygulamacılar için Öneriler.....	116
5.2.2.Araştırmacılar için Öneriler.....	117
6.KAYNAKLAR.....	118
7. EKLER.....	126
EK I. Sosyodemografik Bilgi Formu.....	126
EK II. İletişim Becerileri Envanteri.....	129
EK III. Anne-Baba Tutumları Ölçeği.....	134
8. ÖZGEÇMİŞ.....	137

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 2.1. İletişim Süreci.....	16
Şekil 2.2. Kişilerarası İletişim Sınıflaması.....	19

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 3.1. Anne-Baba Tutum Ölçeğinin Puan Aralıkları.....	44
Tablo 3.2. Alt Ölçek Anahtar Tutum Tablosu.....	44
Tablo 4.1.1. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyo-demografik Değişkenlere İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	47
Tablo.4.2.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	50
Tablo. 4.3.1. Ergenlerin İletişim Becerileri Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	51
Tablo 4.4.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Cinsiyet Açısından “Mann Whitney U” Testi ve “Bağımsız Örneklem t” Testi İle Karşılaştırılması.....	52
Tablo 4.5.1. Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçekleri Puanları İle Cinsiyetleri Açısından “Mann Whitney U” Testi ve “Bağımsız Örneklem t” Testi İle Karşılaştırılması.....	55
Tablo 4.6.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Yaşları Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması.....	56
Tablo 4.7.1. Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçekleri Puanları İle Yaşları Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması.....	59
Tablo 4.8.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Kaçınıcı Sınıfta Okuduğu Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması.....	61

Tablo 4.9.1. Ergenlerin Okuduğu İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sınıfları Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması.....	64
Tablo 4.10.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Annelerinin Eğitim durumu Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması.....	65
Tablo 4.11.1. Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Annelerin Eğitim durumu Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması.....	68
Tablo 4.12.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Babalarının Eğitim durumu Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması.....	69
Tablo 4.13.1. Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Babaların Eğitim durumu Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması.....	72
Tablo 4.22.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Annelerinin Meslekleri Açısından “Mann Whitney U” Testi ve “Bağımsız Örneklem t” Testi İle Karşılaştırılması.....	75
Tablo 4.23.1. Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Annelerinin Meslekleri Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması.....	78
Tablo 4.24.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Babalarının Meslekleri Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması.....	79
Tablo 4.25.1. Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Babalarının Meslekleri Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması.....	83

Tablo 4.26.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Ailelerinin Gelir Düzeyi Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması.....	84
Tablo 4.27.1. Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Ailelerinin Gelir Düzeyi Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması.....	87
Tablo 4.28.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Annelerinin Tutumları Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması.....	88
Tablo 4.29.1. Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Annelerinin Tutumları Düzeyi Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması.....	91
Tablo 4.30.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Babalarının Tutumları Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması.....	93
Tablo 4.31.1 Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Babalarının Tutumları Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması.....	96
Tablo 4.32.1 Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Kardeş Sayısı Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması.....	97
Tablo 4.33.1. Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Kardeş Sayısı Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması.....	101
Tablo 4.34.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Kaçınıcı Çocuk Oldukları Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması.....	102

Tablo 4.35.1. Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Kaçınıcı Çocuk Oldukları Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması.....105

TABLO 4.36.1. Ergenlerin Algıladıkları İletişim Becerileri Envanteri ile Anne-Baba Tutum Ölçeği Alt Ölçekleri ve Saldırganlık Ölçeği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....106

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı: Gülçin SÖNMEZ

Anabilim Dalı: Psikoloji

Programı: Uygulamalı Psikoloji (Tezli)

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu SAYINER

Tez Türü ve Tarihi: Yüksek Lisans –2014

ERGENLERDE İLETİŞİM BECERİLERİ VE ANNE-BABA TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu araştırma; Ergenlerde İletişim Becerileri ve Anne-Baba Tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma ilişkisel tarama yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Araştırma, amacına uygun olarak 2013-2014 öğretim yılında Düzce'nin Akçakoca ilçesindeki bir lisede öğrenci olan 222 ergende gerçekleştirilmiştir. Araştırmada; öğrencilerin kişisel bilgilerini belirlemek amacıyla “Sosyodemografik Bilgi Formu” kullanılırken, “İletişim Becerileri Envanteri, Anne-Baba Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeklerde elde edilen verilerin analiz edilmesinde SPSS 19.0 istatistik programı kullanılmıştır. Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemek için frekans ve yüzde istatistiklerinden faydalanılmıştır. Araştırmanın diğer alt problemlerini analiz etmek için ise, Bağımsız Örneklem t-Testi, Mann Whitney U testi, ikiden fazla gruplu değişkenlerde Kruskal Wallis testi ve ANOVA(Analysis of Variance) testi uygulanmıştır. Ölçekler arasında da anlamlı ilişkiler olup olmadığını test etmek için de normal dağılım gösterenlerde Pearson korelasyon testi, normal dağılım göstermeyenlerde Spearman korelasyon testi uygulanarak analizlerinden faydalanılmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında 0,05 anlamlılık düzeyinde yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda; ergenlerin anne-baba tutumlarının cinsiyet, eğitim, mesleğe göre istatistiksel olarak farklılaştığı belirlenmiştir. İletişim becerileri düzeyinin ise sınıf düzeylerine ve anne-baba tutumlarına göre istatistiksel olarak farklılaştığı belirlenmiştir. Kadınların erkeklere oranla duygusal, zihinsel, davranışsal iletişim becerilerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırma bulguları, bundan sonra yapılacak araştırmalara yol gösterecek biçimde alan yazını ışığında tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Anahtar Sözcükler:Ergenlik, iletişim becerileri, tutum, anne-baba tutum

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname: Gülçin SÖNMEZ

Master of Science: Psychology

Program: Applied Psychology (thesis)

Thesis Advisor: Assist. Prof. Dr. Zehra Banu SAYINER

Type and date of the thesis: Master – 2014

COMMUNICATION SKILLS OF ADOLESCENTS AND TO EXAMINE THE RELATIONSHIP BETWEEN PARENTAL ATTITUDES

SUMMARY

This research was made to communication skills of adolescents and to examine the relationship between parental attitudes. This research was conducted using the method of relational research. Research purposes in accordance with the 2013 - 2014 school year in the district of Düzce in Akcakoca which high school students was conducted with 222 adolescents. In the research; to learn the students personal information “Sociodemographic Information Form, Communication Skills Inventory and Parental Attitudes Scale” was used. In analyzing the data obtained on the scales SPSS 19.0 statistics program was used Sociodemographic Information Form the students have been utilized in determining the frequency and percentage statistics. Research to analyze the others sub-problems, the Independent Samples t-Test, Mann-Whitney U test, more than two groups variables the Kruskal Wallis test and ANOVA (Analysis of Variance) test was applied. Meaningful relationships between scales for testing whether, in a normal distribution Pearson correlation test, Spearman correlation test for showing abnormal distribution of applying the analysis was utilized. The findings obtained at a significance level of 0.05% at 95% confidence intervals were interpreted.

Of the research; attitude of parents in adolescents gender, education, occupation and attitude of parents compared to is determined that a statistically significant difference. Communication skills of adolescents, according to grade level and attitude of parents is determined that a statistically significant difference. Girl compared to boy emotional, mental, behavioral, communication skills are determined to be higher. Research findings will be made thereafter research to reflect the way is discussed and interpreted.

Keywords: Adolescence, communication skills, attitude, parental attitude

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

İnsanoğlu dünyayı anlamlandırmaya çevresinden topladığı bilgilerle başlamaktadır. Dünyayı anlamlandırabilmesi ise insanlarla kurduğu iletişimle mümkün kılınabilir. İnsanın doğduğu, büyüdüğu ortamın özellikleri, kurduğu ilişkiler gelişimini etkilemektedir. Doğduğu andan itibaren yaşadığı aile içinde sevgi, mutluluk, korku, kırgınlık gibi duygularla bireyler arası etkileşim içinde kendini bulur. Çocuğun gelişiminde anne babanın çocuğuna uyguladığı tutumun önemi yadsınamayacak kadar önemlidir. Çünkü; bireyin içinde doğduğu, büyüdüğu ortamın özellikleri, çevresindeki kişilerle kurduğu ilişkiler ve geçirdiğı yaşantıların çeşitli yönlerden gelişimini ve iletişimini etkilediğı düşünölmektedir.

“İletişim; duygu, düşünce veya bilgilerin çeşitli yollarla başkalarına aktarılmasıdır. İletişim sözcüğü Latince communicare kökünden gelmektedir. Komünikasyon, haberleşme veya bildirişim sözcükleriyle de tanımlanır. Etkileşimin olduğu yerde iletişim ve iletişimin olduğu yerde ise etkileşim kaçınılmaz bir durumdur. Bu iki durum birbirlerinin ayrılmaz parçalarını oluşturmaktadır. Etkileşim içerisinde olan nesnelere ve canlılar da iletişim dünyası içindedirler. Nesnelere iletişim sürecinde yer alan araçları oluştururken canlılar ise hedefi oluşturmaktadır. (Baltaş, 2002: 67).”

“Doğumla beraber çocuk, etrafını saran fiziksel ve sosyal çevreye uyum savaşını başlatır. Ancak bu çabayı gerçekleştirirken en büyük destekçisi anne ve babadır (Yavuzer, 2003: 115).” Çocuğun ilk sosyal çevresi aile ortamında oluşmaktadır. İnsanlar arası ilişkiler de ailenin etkisi altında gelişmektedir. Çünkü aile, çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiğı yerdir. Çocuğa yöneltilen davranış ve tutum, ailenin yapısı, genişliğı, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi, çocuğun ilk sosyal deneyimlerini oluşturur ki bu da duygusal ve sosyal gelişimini etkileyecektir (Yavuzer, 1998; s.139).

Erikson (1984)'un da belirttiği gibi; her gelişim dönemi kendinden sonra gelen dönemi etkilemektedir. Bu bağlamda, bir kişilik yapısının gelişiminde çocukluk yaşantıları ve anne-baba tutumları önemli rol oynamaktadır (Akt. Ekşi, 1990: 322).

Ergenlik dönemi; biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal açıdan bir gelişme ve olgunlaşmanın yer aldığı, çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemidir (Yavuzer, 2000: 262). Sullivan (1953)'ında dediği gibi, ergenlik döneminde toplumsal bir varlık olan birey, üstüne düşen görev ve sorumlulukları karşılamaya başlamaktadır. Bu dönemde ilişki kurma becerisini geliştirme süreci tamamlanmaktadır (Akt. Gençtan, 2000a: 127).

İletişimin, insan hayatında önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. İlk ve önemli ilişki anne ile yaşanan ilişkidir. İhtiyaçlar değiştikçe baba ve diğer bireyler iletişim ağına dahil olmaya başlarlar (Erözkan,2004: 1). Bu bağlamda çocuğun ilk sosyal çevresinin, iletişimin olduğu yer olan aile ortamı olduğunu bilinmektedir. Çocuklukta başlayan, ailenin tutum ve davranışlarının; gelişmekte olan ergenin kişilik, iletişim ve davranışlarına etkisinin yadsınamayacak kadar önemlidir.

Bu çalışma ile amaçlanan, ergenlerin iletişim becerileri ve anne baba tutumlarının çeşitli değişkenlere göre değişip değişmediğini ortaya koymaktır. Nihai amaç, elde edilen verilerle konuya farklı bir boyut kazandırarak ebeveynlere ve bu konuda araştırma yapan bireylere bilgiler vermek ve yeni araştırmalar için bir ışık tutmaktır.

1.2. Problem Cümlesi

Ergenlerde, iletişim becerileri ve anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi bu araştırmanın ana problemini oluşturmaktadır.

1.3. Alt Problemler

1. Ergenlerde sosyo-demografik değişkenler nasıl bir dağılım göstermektedir?

2.Ergenlerde anne-baba tutumları nasıl bir dağılım göstermektedir?

3.Ergenlerde iletişim becerileri nasıl bir dağılım göstermektedir?

4.Ergenlerde anne-baba tutumları ve cinsiyet arasında anlamlı bir fark var mıdır?

- 5.Ergenlerde iletişim becerileri ve cinsiyet arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 6.Ergenlerde anne-baba tutumları ve yaş arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 7.Ergenlerde iletişim becerileri ve yaş arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 8.Ergenlerde anne-baba tutumları ve sınıf arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 9.Ergenlerde iletişim becerileri ve sınıf arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 10.Ergenlerde anne-baba tutumları ve anne eğitim durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 11.Ergenlerde iletişim becerileri ve anne eğitim durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 12.Ergenlerde anne-baba tutumları ve baba eğitim durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 13.Ergenlerde iletişim becerileri ve baba eğitim durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 14.Ergenlerde anne-baba tutumları ve annenin öz, üvey olması arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 15.Ergenlerde iletişim becerileri ve annenin öz, üvey olması arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 16.Ergenlerde anne-baba tutumları ve babanın öz, üvey olması arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 17.Ergenlerde iletişim becerileri ve babanın öz, üvey olması arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 18.Ergenlerde anne-baba tutumları ve annenin sağ, vefat, ayrı yaşıyor, boşanmış olması durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?

19.Ergenlerde iletişim becerileri ve annenin sağ, vefat, ayrı yaşıyor, boşanmış olması arasında anlamlı bir fark var mıdır?

20.Ergenlerde anne-baba tutumları ve babanın sağ, vefat, ayrı yaşıyor, boşanmış olması durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?

21.Ergenlerde iletişim becerileri ve babanın sağ, vefat, ayrı yaşıyor, boşanmış olması arasında anlamlı bir fark var mıdır?

22.Ergenlerde anne-baba tutumları ve annenin mesleği arasında anlamlı bir fark var mıdır?

23.Ergenlerde iletişim becerileri ve annenin mesleği arasında anlamlı bir fark var mıdır?

24.Ergenlerde anne-baba tutumları ve babanın mesleği arasında anlamlı bir fark var mıdır?

25.Ergenlerde iletişim becerileri ve babanın mesleği arasında anlamlı bir fark var mıdır?

26.Ergenlerde anne-baba tutumları ve sosyo- ekonomik düzey arasında anlamlı bir fark var mıdır?

27.Ergenlerde iletişim becerileri ve sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir fark var mıdır?

28.Ergenlerde anne-baba tutumları ve algılanan anne tutumuna göre anlamlı bir fark var mıdır?

29.Ergenlerde iletişim becerileri ve algılanan anne tutumuna göre anlamlı bir fark var mıdır?

30.Ergenlerde anne-baba tutumları ve algılanan baba tutumuna göre anlamlı bir fark var mıdır?

31.Ergenlerde iletişim becerileri ve algılanan baba tutumuna göre anlamlı bir fark var mıdır?

32.Ergenlerde anne-baba tutumları ve kardeş sayısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

33.Ergenlerde iletişim becerileri ve kardeş sayısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

34.Ergenlerde anne-baba tutumları ve kaçınıcı çocuk olduğu arasında anlamlı bir fark var mıdır?

35.Ergenlerde iletişim becerileri ve kaçınıcı çocuk olduğu arasında anlamlı bir fark var mıdır?

36.Ergenlerde iletişim becerileri ve anne baba tutumları arasında ilişki var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

İnsanlar, dünyayı ve çevrelerini diğer insanlarla kurdukları iletişimlerle anlamlandırmaya çalışmaktadır. İnsanların içinde buldukları bağlamlar, diğer insanlarla aralarındaki ilişkilerden oluşmaktadır. Bu neden, sosyal bir varlık olan insanı iletişim kurmaya itmiştir. İletişim, günümüz toplumunun önemli yapı taşlarından biridir. Yetişmekte olan ergenin iletişim becerilerini etkileyen önemli bir faktörün anne-baba tutumu olduğu düşünülmektedir.

Bir yandan iletişim becerileri araştırılırken, diğer yandan iletişim becerilerini anne baba tutumlarının etkilediği düşüncesi araştırma konusu olmuştur. İletişim becerisi ile ilgili yapılan birçok çalışma, konunun önemini göstermektedir. Yapılan tez çalışmasında da ergenlerin anne baba tutumlarıyla iletişim becerileri arasındaki incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın, ergenlerin iletişim becerisi ve anne baba tutumlarıyla ilgili genel bir bilgi vermesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Çalışma sonucunda; Düzce'nin Akçakoca ilçesindeki ergenlerin, iletişim becerileri ve anne baba tutumlarının birçok değişkenle ilişkili olarak genel bir bakış açısı kazanılmıştır. Elde edilen bu verilerin, ileriki yıllarda yapılacak olan çalışmalara ön bir hazırlık olacağı beklenirken, aynı zamanda ruh sağlığı alanındaki yeni araştırmalara da ışık tutacağı düşünülmektedir. Ayrıca anne-baba tutumlarının, ergenlerin iletişim becerilerine etkisinin incelenmesinin bu alanda ebeveynlere verilecek psikoeğitimsel çalışmaların oluşturulmasına katkı sağlayacağı beklenmektedir.

1.5. Araştırmamın Sayıltıları

Her araştırmada olduğu gibi yapılan bu araştırmada da bazı varsayımlar bulunmaktadır.

- 1.Araştırmaya katılan ergen öğrenciler içten yanıtlar vermiştir.
- 2.Anne baba tutumları ölçeği anne baba tutumunu ölçer niteliktedir.
- 3.İletişim becerileri ölçeği iletişim becerilerini ölçer niteliktedir.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

- 1.Ergenlerin iletişim becerileri düzeylerine ilişkin veriler “İletişim Becerileri Envanteri”nin ölçtüğü özelliklerle,
- 2.Ergenlerin anne-baba tutumlarına ilişkin veriler “Anne-Baba Tutumları Envanteri”nin ölçtüğü özelliklerle,
- 3.Çalışma grubu Düzce Akçakoca Barbaros Anadolu Lisesi'nde ortaöğretimine devam eden öğrencilerle,
- 4.Araştırma, Şubat 2014- Mart 2014 tarihleri arasındaki süreç ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Ergen: “Ergen; psikolojik ve sosyal alanda değişimler yaşıyan, kimlik oluşumu, bilişsel gelişim, dürtüsel gereksinim ve duygularda artış olan, anne babadan bağımsızlık sürecindeki bireydir (Steinberg, 2005).”

Ergenlik: “Ergenlik; insanda bedence büyümenin, hormonal, cinsel, sosyal, duygusal, kişisel ve zihinsel değişme ve gelişmelerin olduğu, buluğla başlayan ve bedence büyümenin sona ermesiyle sonlandığı düşünölen özel bir evredir (Kulaksızoğlu,2002: 20).”

İletişim: İletişim, duygu, düşünce veya akla gelebilecek her türlü yolla bilginin başkalarına aktarılmasıdır (Baltaş ve Baltaş, 2002: 67).

Kişilerarası İletişim: Kaynağını ve hedefini insanların oluşturduğu iletişimdir (Dökmen,1994: 23).

İletişim Becerisi: Kişinin karşı karşıya kaldığı olayla ilgili, olası bakış açılarını ve tanımlamaları araştırmasını, soruşturmasını ve bütünleştirmesini içerir ve bu beceriyi kazanmış birisi kendisine yöneltilen uyarı, eleştiri veya şikayet karşısında, tek açı yerine çok açıdan anlam verme yeteneğine sahip olabilecektir (Özer, 2000; 65-66).

Tutum: Tutum bireye atfedilen, zihinsel bir değerlendirmenin ürünüdür. Kişilerin geliştirdikleri tutumda davranışsal ve duygusal öğeler bulunmaktadır. Sonuç olarak tutum gözlenen davranışlardan yola çıkılarak bireye atfedilmektedir. Tutumlar kendileri gözlenemeyen fakat gözlenebilen davranışsal yollarla ortaya çıkmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2010: 109).

Anne-Baba Tutumu: Anne ve babaların, çocuğa yönelik sosyal, psikolojik, kişilik gelişimlerini etkileyecek yönde belirli bir birey, nesne ya da ortamlara olumlu ya da olumsuz şekilde bir davranışta bulunma eğilimidir (Yavuzer, 2003; s:141).

BÖLÜM II

2. İLGİLİ LİTERATÜR

Ergenlerde iletişim becerilerinde anne-baba tutumları büyük önem taşımaktadır. Anne-baba tutumları ergenlerin gelişimlerinde önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle ergenlerdeki anne-baba tutumlarının iletişim becerisine olan etkisini incelemek büyük önem taşımaktadır. Ergenlik, iletişim becerileri ve anne-baba tutumlarıyla ilgili kuramlar incelenmiştir.

2.1. ERGENLİK

Ergenlik çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemidir. Bu bölümde ergenlikle ilgili araştırmalar yapılmıştır.

2.1.1. Ergenlik Kavramı ve Tanımı

Amerikan Psikoloji Birliğinin Psikoloji Sözlüğü'nde adölesans tanımı yapılmıştır. Bu tanıma göre adölesans: “Fiziksel ve duygusal süreçlerin yol açtığı cinsel ve psiko-sosyal olgunlaşma ile başlayan ve bireyin bağımsızlığını ve sosyal üretkenliğini kazandığı, çok da belirli olmayan bir zamanda sona eren kronolojik bir dönemdir ve hızlı fiziksel, psikolojik ve sosyal değişmelerle karakterize bir dönemdir (Vandenbos, 2010).”

“Ergen sözcüğü Batı literatüründeki “adolescent” karşılığı olarak kullanılmıştır. Latince büyüme, olgunlaşma anlamında kullanılan “adolescere” fiilinin kökünden gelmekte olan bu sözcük, yapısı gereği bir durumu değil, bir süreci belirtmektedir (Yavuzer, 1998: 139).” Birçok yazarın da görüş birliğinde olduğu gibi; bu dönem, 12 yaş civarında başlayıp 19-21 yaşta sona ermektedir (Çuhadaroğlu, 1996: 783-788).

Çocukluk döneminin sonları olan ve gençlik döneminin başları olan ergenliğe geçiş olarak belirtilen “buluşa erme” döneminin, kızlar için 11-13, erkekler için ise 13-15 yaşları arasında olduğunu belirtmektedir (Kulaksızoğlu, 2002:20).

Winnicott (1962) ergenlik sürecinin temel başlatıcısı olarak, erinliği yani ikincil cinsel belirtilerin ortaya çıkmasını görür. Ona göre erinlik, yeni doğan ve çocukluk deneyimlerinin damgasının vurulduğu dönemdir. Winnicott, ergenlik sürecinde de çevrenin çok önemli olduğunu; çevrenin yetersizliğinin, çocukluk döneminde olduğu gibi ergenlikte de zorluklara yol açabileceğinin altını çizer (Akt. Parman, 2011: 84).

2.1.2. Ergenlik Kuramları

Ergenlik dönemi sürecindeki değişiklik ve gelişimi inceleyen birçok yaklaşım, kuram ve araştırma bulunmaktadır.

Ergenlik Psikanalitik kuram açısından, Sigmund Freud(1924)'un kuramıyla ele alınmıştır. Freud ergenlik kuramını çocukluk kuramına değinerek anlaşılabilir kılmıştır. Çocuk, ilk önce oral evrede; yeme, emme gibi eylemlerle ilgilenir; bu daha sonra yapacağı öpüşme eyleminin temelini oluşturur. Daha sonra çocuk anal dürtülerin egemen olduğu ikinci evreye geçmektedir. Son olarak üçüncü evrede çocuk, fallik döneme geçer. Bu dönemde genital organlardan alacağı zevke yönelir. Bunun sonucunda çocuk; karşı cinsten ebeveyni için güçlü bir bağ geliştirirken, hem cinsi olan ebeveyne karşı düşmanca duygular oluşturmaya başlar. Bu, "öedipus karmaşası" olarak adlandırılır. Erkek çocuk, annesinin sadece kendisine kalması için babasını öldürmek isterken; kız çocuk, babasının sadece kendisine kalması için anneyi öldürmek ister. Çocuk bu duygularından dolayı cezalandırılacağından korkar ve ödipal çelişkileri bastırır. Erkek çocuklar hadım edilmekten korkar ve her iki cinsiyet de bundan sonra gelecek olan gizil döneme geçerler. Bu dönem 5-12 yaş arası sürer. Gizil dönemdeki sükûnet, ergenlik dönemiyle yeniden bozulur. Freud çocuklukta çelişkilerin buluşta da ortaya çıktığını söyler. Ve buluş döneminde yaşanan gerginliklerden dolayı gencin cinselliğe karşı geliştirdiği savunma mekanizmaları sonucu stresli ve fırtınalı bir evreye geçer. Bu yüzden de ergenlikte oluşan bir sorunun kişinin çocukluğunda aranması gerektiğini söyler (Akt. Kulaksızoğlu, 2002: 21).

Hall'in (1904) ergenlik kuramına göre, ergenlik insan evrimindeki ilkelikten uygarlığa geçişi temsil etmektedir. Dolayısıyla ergenlik, çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemidir. Hall, aynı zamanda ergenliği, stres ve fırtınalar dönemi olarak

nitelendirmiştir. Ergenliğin bireysellik duygusunun geliştiği bir yeniden doğuş dönemi olduğunu belirtmiştir (Akt. Döğücü 2004).

Anna Freud (1982-1985) ise çocukluktaki cinsel dürtülerinin latent döneminden sonra tekrar ergenlikte ortaya çıkmasıyla; bu duygulara sahip olduğu için cezalandırılacağından çok bu duygulara teslim olduğu için suçluluk duymayı öğrendiğini belirtir. Bu duygulardan arınmanın tek yolu anne babasından duygusal olarak uzaklaşmasıdır. Bu yüzden yeni ilişkilere ihtiyacı olacaktır. Aile dışında özdeşleşeceği insanlar aramaya başlar. Ancak içinde yaşadığı dönem itibariyle kararsızlıklar yaşayacağı bir dönemdedir (Akt. Kulaksızoğlu, 2002: 21).

Lewin'in(1890-1947) ergenlik kuramına göre; kişinin yaşamındaki kişisel ve çevresel faktörler sürekli olarak değişmektedir. Yavaş olan değişimlere kolayca uyum sağlayabilen birey, hızlı değişimlerin olduğu dönemlerde ise stresli bir dönem geçirmektedir. Lewin, ergenlikte hızlı bir değişim olduğunu ve bireyin değişikliklerle karşılaştığını, bir takım fiziksel değişimlere de uyum sağlamaya çalıştığını belirtmiştir. Bu dönemde, ergen ilk önce çocukluktaki hedeflerini bırakmak zorundadır, daha sonra yetişkinlik hedeflerini belirlemektedir (Akt. Güneş, 1993).

Mc Candless (1970) sosyal öğrenme kuramını ergenlik gelişimine uyarlamıştır. Mc Candless, kuramında dürtüye önemli bir yer vermiştir. Ergen, dürtülere atfedilmiş davranış biçiminden dolayı kendini yoğun baskıda hisseder. Ebeveyn ve öğretmen gibi kişilere bağımlılık duymaları öğretilen çocuklar, ergen olup büyüdüklerinde çelişen isteklerle karşılaşır. Onlara bağımlılık duygusunu öğreten kültür şimdi bağımsız şekilde hareket etmelerini istemektedir. Bandura'ya (1977) göre düzenli, istikrarlı ve sevecen ailelerde yetişen çocuklar sosyalleşebilir ve bunun sonucunda uygun davranışları pekişir. Ergenlik dönemini bunalımlı geçirenler yeterince sosyalleşememiş kişilerdir. Saldırganlık gösteren ergenler hatalı öğrenme ve alışkanlıkların kurbanıdır (Akt. Kulaksızoğlu, 2002: 25).

Spranger(1928)'in ergenlik kuramında ise, ergenliğin fırtına ve stres dönemi olduğuna karşı çıkmaktadır. Ergenlikte ortaya çıkabilecek üç çeşit büyüme modeli vardır. Birinci modeldeki ergenler, çocukluktan yetişkinliğe geçerken stresli, acı verici,

zor bir dönem geçirmektedirler. İkinci modeldeki ergenler, dönemi yavaş ve sürekli gelişim geçiren ergenlerdir. Çatışma ve stres yaşamadan, yavaş ve huzurlu bir şekilde yetişkin yaşantısına adım atarlar. Üçüncü model ise, dinamik model olarak adlandırılmakta diğer iki modelin kesişimi ile değerlendirilmektedir. Bu modeldeki ergenler bilinçli davranarak, başlarına gelecek olan krizlerin üstesinden gelmeye çalışırlar. Sonuç olarak ergenlik dönemi, ergenliğin nasıl yaşandığına göre değişir. Bu durumda ergenlik zor bir dönem olarak geçirilebileceği gibi, sorunsuz da geçirilebilir (Akt. Kulaksızoğlu 2002: 28).

Sullivan (1953) ergenlik kuramında ise; kişilerarası ihtiyaçların doyurulmasının şart olduğunun üstünde durarak, “yakınlık, sevgi, güven, eşit ilişki” gibi ihtiyaç örüntülerini tanımlamıştır (Akt. Gençtan, 2000b).

Ön ergenlik döneminde birey için kendi cinsinden yakın bir arkadaş-sırdaşa duyulan ihtiyacı büyük önem taşır. Bu dönemde birey kendi iç dünyasını paylaşabileceği, kendi cinsinden yakın arkadaşlar edinir. Böylece kişi, diğer insanlar tarafından nasıl görüldüğünü öğrenmek ister ve bu da gence olumsuz yönlerini görme ve değiştirme şansı sağlar. Ergen bu dönemde yakın arkadaşlıklar kurmayı beceremezse, yalnızlık duygusu içine düşer (Akt. Gençtan, 2000b; Özbay, 2000).

Erken ergenlik ise cinsel ilginin ortaya çıktığı dönemdir. Ergen hissettiği arzu ile ne yapacağını bilemez. Ya yakınlık ve güvenlik gereksinimi ile bağdaşmayan bu duyguyu reddedebilir ya da yalnızlıktan kurtulmak için gereksinim duyacağı nesnelere ayrabilir. Bu iki ihtiyaç birbirinden ayrılmadığı için, ergende cinsel sapmalar olabilir (Akt. Gençtan, 2000b; Özbay ve Öztürk, 1992).

Geç ergenlik ise, kişinin görev ve sorumluluklarını üstlendiği, cinsel davranış konusunda tercihini yaptığı bir dönemi olmaktadır. Bu dönemde kişi, diğer bireylerin görüşlerini ve kişilerarası ilişkilerindeki problemlerini fark etmekte, eğitim ve hayatını değerlendirme imkanı bulmaktadır. Ergenin yaşamdaki yolunu çizdiği bir dönemdir. Kısacası ergen olarak bireyin toplumda yerini aldığı dönemdir (Akt. Gençtan, 2000b; Özbay, 2000).

2.1.3.Ergenlik Dönemi Gelişim

2.1.3.1.Ergenlik Döneminde Fiziksel Gelişim

Ergenlik döneminin fiziksel özelliklerine baktığımızda; erkeklerde genital tüylerin çıkması, yüzde bıyık ve sakal tüylerinin belirmesi, ses değişmesi gibi değişikliklere rastlanırken; kızlarda da bazı belirgin fiziksel değişiklikler ortaya çıkmaktadır. Çocukluktan erişkinliğe geçiş, bu ara devrede, kişinin sadece fizyolojik durumu ile sınırlı olmayıp aynı zamanda psikolojik, sosyo-kültürel ve ekonomik etmenlerden de etkilenmektedir (Yavuzer, 1998: 139).

2.1.3.2.Ergenlik Döneminde Zeka Gelişimi

Bedensel gelişmenin yanında cinsiyet özellikleri de gelişmektedir. Bu dönemde, ergen bireyin zihinsel gelişimi somut işlemlerden soyut işlemlere geçmektir. Böylece ergenler birbirlerini daha iyi anlar ve başkalarının görüş açlarına göre de düşünebilir. Sonuç olarak, ergenin düşünceyi tartma sürecine yönelmiş olur. Soyut düşünceye sahip olan ergen sadece o andaki gerçeklerle ilgilenmez, aynı zamanda olasılıklara da dikkat etmektedir. Soyut düşünce aynı zamanda bilimsel düşünceyi de içinde barındırmaktadır (Yavuzer, 2000: 263).

Ergen deneyimine, algılamasına bağlantılı olarak muhakeme, genellemeler yapabilir, sonuçlara varılabilir. Piaget bu dönemi formal operation diye adlandırır ve 16-17 yaşlarda düşünce biçimi, doruğa varır. Erişkinlerin kullandığı mantıklı ve soyut düşünme biçimine örnektir (Yörükoğlu, 1985: 37-44).

2.1.3.3.Ergenlik Dönemi Kişilik Gelişimi

Bireyin sosyal psikolojik tepkilerin tümüne verilen isimdir. Kişilik; bireyin sosyal, ahlaki, zihinsel, fiziksel özelliklerin tamamı olarak açıklanmaktadır (Kulaksızoğlu, 2002: 106-130).

Erikson (1984), her gelişim döneminin daha sonra gelen döneme zemin hazırlamakta olduğunu ve ardından gelen dönemlerin de bir önceki dönemden etkilenmiş olacağını vurgulamıştır (Akt. Ekşi, 1990: 287). Anne-baba görüşlerine uygun

yetişkin rolleri benimseyenler, erken belirginleşir. Aile ve toplumun değer yargılarını benimseyenler kendi kimliklerini bulmakta güçlük çekerler (Kulaksızoğlu, 2002: 106-130). Bu düşünce dikkate alındığında, ruh sağlığı yerinde yani uyumlu bir kişilik yapısının gelişiminde anne-baba tutumları ve çocukluk yaşamının etkisi büyüktür (Akt. Ekşi, 1990:287).

Erikson (1984)'a göre ergen kimlik kazanma sorununu çözerse başarılı bir şekilde, kendine güvenen, emin bir kişi olarak hayatını sürer. Aksi halde, rol karmaşası, yaşamın gelecek dönemlerinde kriz çözümlenene kadar sürecektir. Örneğin; ne yapmak istediğini bilmeyen, bir işten öbürüne atlayan yetişkinler henüz kimlik kazanamamışlardır (Akt. Senemoğlu, 1997: 77-90).

2.1.4.Ergenlik Dönemi Arkadaşlık İlişkileri

Ergenlik döneminde arkadaşlık ilişkileri toplumsal ilişkilere öncülük eden arkadaşlarca aranma, beğenilme, benimsenmenin önemi büyüktür. Ergen birey yardımlaşarak, paylaşarak, duygusal alışverişe girerek dostluk bağı kurar. Toplumsal becerileri gelişen ergen insanlarla iletişimi öğrenir. Arkadaş grubuna giren ergen hem tek başına birey, hem topluluğun üyesidir (Yörükoğlu, 1985: 59-67). Çocukluğunda arkadaşları tarafından dışlanmış çocuk bunun etkisini ergenlikte de görecektir, yetişkinliğe de taşıyacaktır Yaşlılarıyla iletişim kurmakta zorluk çeken ergen, arkadaşları tarafından kabul görmede de sıkıntı yaşayacaktır. Arkadaş olmayı arzuladığı akranları tarafından dışlanma ergeni üzer (Kulaksızoğlu, 2002: 104).

Ergenlik döneminde olan gençleri, yönlendirmek önceki dönemlere göre çok daha zordur. Çünkü ergenlik döneminde ebeveynin beklenti ve isteği sorgulanmaya başlar (Aydın, 1997: 167).

Ergenlik döneminde birey, anne - babadan bağımsız hale gelip referans grubu olarak arkadaşlara yönelmektedir (Kağıtçıbaşı, 2010: 220).

2.1.5.Ergenlik Dönemi Aile İlişkileri

Ergen, karamsarlık, huzursuzluk ve iç sıkıntısı gibi hoş gitmeyen duygulardan bunalır. Bu durumda kendine güven verip, bu duyguların geçici olduğunu anlatacak bir ebeveyne ihtiyacı vardır. Ebeveynler genci eleştirmeden, küçümsemeden ve yargılamadan dinlemeli, kendini anlatmasına izin vermesini sağlamalı ve ergeni rahatlatmalıdır (Kulaksızoğlu, 2002: 79). Ergenlikte aile ilişkilerinin önemi büyüktür. Ergenlik döneminin sıkıntılı buhranlı zamanlarını geçirmek için ailenin desteğini almak şarttır.

2.2. İLETİŞİM BECERİLERİ

İletişim becerileri, kişilerle olan sosyal ilişkilerimizde önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle ergenlerde iletişim becerilerini incelemek büyük önem taşımaktadır. Bu bölümde “iletişim becerileri” ile ilgili araştırmalar yapılmıştır.

2.2.1.İletişim Kavramı ve Tanımı ile ilgili Kuramsal Çalışmalar

İletişim, iki birim arasında olan birbiriyle ilişki içinde mesaj alışverişidir (Cüceloğlu, 1997: 68). İletişim katılanları, bilgi ve sembol üreterek birbirlerine ilettikleri iletileri anlama ve yorumlama yaptığı bir süreçtir (Dökmen, 1994: 321).

İletişim becerileri bireyin çok erken yaşlarda başlar. Bebekteki ilk iletişim becerisi ağlama ve çıkardıkları sesler sonucunda onlara anlam yüklememizdir. Doğumla beraber bebekte olumlu ilişki kurma, uygun ses tonuyla konuşmanın sonuçlarını anneler her zaman almıştır. Bebek büyüdükçe toplumun iletişim sistemlerini öğrenir böylece toplumun bir parçası haline gelir. İçeriği ne olursa olsun, bir sorunu çözmek için insan düşünce alışverişinde bulunmalı yani iletişim kurmalıdır (Cüceloğlu, 1997: 12).

Baltaş (2003b: 26) iletişimi insanların birbirlerine bilinçli veya bilinçli olmayarak istedikleri duygu, düşünceleri aktardıkları süreç olarak tanımlar. Dökmen (2002: 19) ise iletişimin bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma süreci olduğunu söylemektedir. Çok genel anlamıyla iletişim; ne olursa olsun en az iki kişi arasında duygu, düşünce, tasarım paylaşmadır (Güzel, 2006: 107).

Bireyin hayatındaki ilk ve önemli ilişki anne-babayla kurulan ilişkidir. İhtiyaçlar değiştikçe baba ve ailenin diğer bireyleriyle de ilişkiler ağı gelişmeye başlar. Geçen zamanla beraber ihtiyaçları artan kişi ihtiyaçlarını karşılamak için başka ilişkiler yaşama arayışına girer. Sevilme ve anlaşılmaya duyulan ihtiyaç yaş ilerledikçe ebeveynler tarafından karşılanmaz hale gelir. Duygusal, fiziksel ve ruhsal ihtiyaçların karşılanması için kişilerarası ilişkilere girilmeye ve geliştirilmeye başlanır (Erözkan, 2004: 1).

İnsanlar arasında iletişim olmak zorundadır. “Psikologlar, insanlar arası ilişkilerde iletişim yokluğunun kötü bir iletişimden daha olumsuz sonuçlara yol açtığını gözlemlemişlerdir (Zıllıoğlu, 1993: 183).”

Kişiler, başkalarıyla etkileşimi mümkün kılacak kabul edilme davranış biçimlerine sahip olmak istemektedirler. Davranış biçimleri, yaşam içerisinde kendini iletişim becerisi olarak göstermektedir (Erözkan, 2005: 182).

Yüksel (2006: 3) “Toplum içinde yaşayan insanın, kendisini ve çevresini daha iyi tanımasına ve başkaları ile uyumlu ilişkiler gerçekleştirmek için etkileşim kurabilmesine, yaşayan ve artık yaşamaya kişilerin mirası olarak bıraktıkları bilgilerden yararlanmasına yardım eden özel bir becerisi vardır. Bu beceri insanın iletişim gücü olarak nitelendirilmektedir.”

2.2.2. İletişim Kolaylaştırıcıları

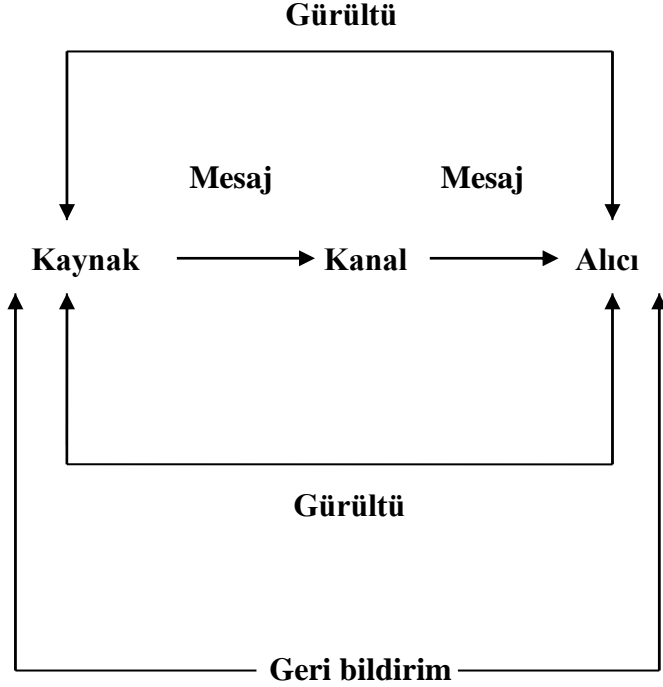
“Paylaşımı hedefleyen iletişim her şeyden önce iletişime katılanların karşılıklı olarak birbirlerini dinlemeyi bilmeleri gerektiren bir durumdur” (Gürgen, 1997: 151).

Cüceloğlu,(1997: 15) iletişim geliştirilmesinde yarayan becerileri şöyle sıralamıştır: İnsanların dinlerken gösterdikleri dört düzeyi vardır:

- 1.Önemsememe: kişinin söylediğini dinler gibi görünüp, dinlememesi.
- 2.Seçici dinleme: söylenen bazı kısımlarını duyması, ilgi göstermemesi.
- 3.Dikkatli dinleme: söylenen sözlere dikkat etmesi, hangi kelimelerin kullandığının farkına varması.
- 4.Empatik dinleme: kişinin dinlediği kişiyi anlama amacıyla dinlemesidir.

2.2.3.İletişim Süreci

İletişim bir süreç olarak baktığımızda, kaynaktan alıcıya uzanması sırasında çeşitli organlar olması gerekir. Bu organlar iletişimin öğeleridir. İletişim süreci temel öğeleri kaynak, mesaj, kanal, alıcı, dönüttür (Ergin, 1995: 4).

Şekil 2.1. İletişim Süreci (Gürgen, 1997).

Kaynak

İletişimin başlangıcı kaynak tarafından oluşmaktadır. ‘Kaynak; algılama, seçme, düşünme, yorumlama süreçlerinde ürettiği anlamlı iletileri simgeler aracılığı ile gönderen kişi ya da kişilerdir (Zıllıoğlu, 1993: 98). Kaynak hedeflediği kişi veya grupta iletişimi başlatan kişi olmaktadır (Ergin ve Birol, 2000: 43).

Tanımlamalara dayanarak kaynak tek bir kişi olabileceği gibi, bir grup veya örgüt de olabilir. Kaynak belirli etki yaratmak isteyen veya yaratacağı etkiyi düşünmeden mesaj gönderir. İletişim, kaynakta mesajın oluşmasıyla başlar. Geri bildirim alındığında "iletişim" adı konulmaktadır. Kaynak için önemli olan, yollanan mesajın anlamının alıcı tarafından kendi kafasındakine yakın bir şekilde anlaşılmasıdır (İlenti, 1988: 47).

Mesaj

Sözlü, sözsüz veya yazılı hale getirilmiş sembollere ileti denilmektedir. İletiler kaynağın bilgi, düşünce, duygu, tutum ve becerilerinin oluşmasıyla ortaya çıkmaktadır. Bir iletide alıcı ne kadar çok duyu organına hitap ederse algılama da o ölçüde etkili

olmaktadır. Kaynaktaki davranışların doğru algılanması, uygun sembollerden oluşturulmalarına bağlıdır (Yiğit ve diğ. 2005: 84-89).

Kanal

İleti alıcıya ulaşırken kullanılan araç ve yöntemlere kanal adı verilmektedir. İletiyi bozmadan taşıyabilecek doğru kanal seçimi etkili iletişimin en önemli faktörlerinden biridir (Yiğit ve diğ. 2005: 84-89).

Alıcı

Çeşitli kanallar aracılığıyla kaynağın mesajı alıcıya gönderdiği ileti, duyu organları tarafından algılanır ve beyne gönderilir. Beyne gelen ileti burada duyu haline çevrilmektedir. Bu işlem kod açma olarak adlandırılmaktadır. Bu süreçte, alıcı gelen iletiyi öncelikle anlamlı hale getirmeye çalışır. İletişimde kaynağın zihnindeki düşünce değil, o düşünce yerine olan kodlanmış uyarıcılar bütünü alıcıya ulaşmaktadır. Alıcının önceki iletiyle ilgili öğrenmeleri eksikse kod çözemez. Bunun sonucunda iletişim gerçekleşmemiş olur. Bu konuda en önemli olan kaynağın gönderdiği iletinin alıcı tarafından doğru olarak anlamlandırılmasıdır (Yiğit ve diğ. 2005: 84-89).

Dönüt

Dönüt, alıcıdan gelen iletiye ilgili tepkilerini vermeyi içerir. Bu tepkiler kaynağa gönderilir. Bu durumda önceki roller değişir, alıcı kaynak, kaynak ise alıcı durumuna geçer. İletişimde dönüt yoksa gönderilen iletinin doğru anlaşılıp anlaşılmadığı belirlenemez (Yiğit ve diğ., 2005: 84-89).

Etkili bir iletişimin oluşması için vericilerin iletileri uygun bir kanalla alıcıya iletmesi; alıcının da bu simgeleri anlamlandırması gerekir. Buradaki önemli nokta; vericinin iletmediği duygu, düşünce, tutum ve bilgilerin alıcıda belirli bir çağrışım uyandırması için alıcıyla verici arasında yaşam ve dil ortaklığının şartı gereklidir.

2.2.4. İletişim Temel Öğeleri

İletişimi, iki birim arasında birbiriyle ilişkili mesaj alışverişi olarak tanımlanmaktadır. Bunun için dört kavramı açıklamak gerekir.

1. Birim
2. Birbirine ilişkin olma
3. Mesaj
4. Anlam

Birim: Karşılıklı mesaj alışverişinde insan, hayvan, makinenin herbirine ‘iletişim birimi’ denir.

Kaynak birim: Mesaj gönderen mesajın kaynaklandığı, oluştuğu birimdir. Konuşan kaynak, dinleyen ise hedef birimdir. Birbiriyle ilişki olma: Alınan verilen mesajların birbiriyle ilişkili olmalıdır.

Mesaj: Kaynak birimdeki mesaj, duygusal ya da düşünsel mesaj iletimi sözlü veya sözsüz olabilmektedir. Kaynak birimde içeriğin mesaj olabilmesi için, ifade edebilecek olası seçenekler arasında seçilmiş olmalıdır.

Anlam: Anlam iletişimin önemli bir noktasıdır. Anlayan ya da anlatanın anladığı, anlattığı nesne ile ilgili duygusu, algılama ve düşünme süreci olarak tanımlanabilir (Cüceloğlu, 1997: 63-71)

2.2.5.İletişim Sınıflamaları

2.2.5.1.Kişi İçi İletişim

Bireyin kendisiyle kurduğu iletişimidir. İnsanın çevresiyle kuracağı iletişim kendinde başlamaktadır (Gürgen,1997: 35).

2.2.5.2.Kişilerarası İletişim

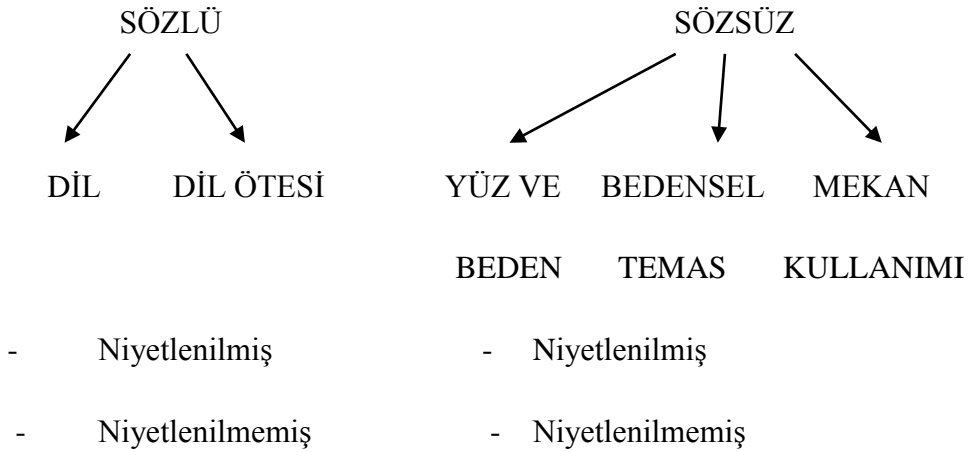
Mc Keachie ve Doyle (1996)'a göre göndericiden alıcıya mesaj iletilmesi 'iletişim' gönderici ve alıcı birer insan olması durumunda ise sosyal iletişimdir. Sosyal iletişimde gönderici ve alıcı arasında zaman ve mekan birliği bulunması zorunlu değildir. Gönderici ve alıcı arasında zaman mekan birliği bulunduğu sosyal etkileşim yani kişilerarası iletişim meydana gelir.

Cüceloğlu, (1997: 12) toplumsal sorunların çözümü için karşılıklı, iki yönlü iletişim gerekli olduğunu vurgulamaktadır.

Tubb ve Moss (1974) kişilerarası iletişim denebilmesi için;

1. İletişime katılanlar yüz yüze olmalıdırlar.
2. Katılımcılar arasında tek yönlü değil karşılıklı mesaj alışverişi olmalıdır.
3. İletişimde mesajlar sözlü sözsüz olmalıdır. (Akt. Dökmen,1994: 18-19).

KİŞİLERARASI İLETİŞİM

Şekil 2.2: Kişilerarası İletişim Sınıflaması (Dökmen,2002).

2.2.5.2.1.Sözlü İletişim

Sözel iletişim becerilerine sahip öğrencilerin daha çok kelime bildikleri ve bunun sayesinde düşündüklerini daha iyi ifade edebildikleri, bulunulan duruma uygun mesajlar verebildiği belirlenmiştir (Ünal ve Ada 2000: 14).

Konuşma

İnsanlar konuşarak diğer insanlarla iletişim kurarlar. İletişim biçimlerinde olduğu gibi konuşma da karşılıklı etkileşim sürecidir. Burada bir konuşan, söylediğiyle en az birini (dinleyeni) etkiler (Taşer, 1995: 67). İletişim ihtiyaç olduğu zaman kişinin başka kişiyle konuşmasıyla başlar (Gordon, 1996a: 58).

Dil

“Dil; konuşma, düşünme aracımızdır. Algılarımızı, yorumlarımızı, yargılarımızı, bilgilerimizi üretebilmemizde temel etkindir.” Dil, konuşmanın gerçekleşmesindeki en önemli araçtır. Dilin temeli soyutlama ve sınıflamadır. Kullandığımız sözcükler; nesnelerin, algıların, kişilerin kendileri değil, anlamı temsil eden soyut simgelerdir (Zılhoğlu, 1993: 130-132).

Ses

Konuşanın kendini ifade etmesinde kullandığı seslerin, vücudun çeşitli organları sayesinde amaçlarının gerçekleşmesine katkıda bulunur. “Konuşma; seslerin yüksekliği, niteliği, perdesi, süresi bunların türlü oranlarda değişim karışımı ile meydana gelen sınırsız çeşitlemelerdir. Konuşmada anlatım, etkinlik sese dayanır (Taşer, 1995: 74). ”

“Kendini ifade etme sürecinde vücudun farklı olanaklarını kullanan ses tonu, yüksekliği, temposu duygularımızın en önemli aktarıcılarında biridir. Mutluluk, hüznümüz, samimiyetimiz, tereddütlerimiz bütün duygular seslerle aktarılır (Baltaş ve Baltaş, 2002: 31).”

Ton

Sembollerle dönüştürülen sözlerin, alıcıya ulaşırken daha etkili olması için ses tonunda değişiklikler yapılmaktadır. “Sesin heyecan tonu, söylenenin anlamını etkiler, böylece kendi başına bir mesaj oluşturur (Cüceloğlu, 1997: 49).”

“Ses tonundaki değişikliklerle aynı cümle; soru, emir, suçlama, tehdit biçiminde farklı farklı kullanılabilir. Ses tonunun keskin, sert, yumuşak, emir, soru temeli üzerine kurulmuş olan bir ses tonuyla kullanılması cümlenin anlamını değiştirir (Köknel, 1997: 107).”

Yükseklik

Konuşmadaki seslerde ve ses tonunda yükselme ve alçalmalar iletişimin amacına ulaşmasını sağlamaktadır. İyi bir konuşmacıda olması gereken ses tonu tek düze olmayan, gerektiğinde yükselip alçalması gereken bir ses tonudur. Sürekli çok yüksek veya çok alçak ses tonu alıcı olan kişileri rahatsız eder (Ergin ve Birol, 2000: 93).

Hız (Tempo)

Konuşmadaki sözlerin dakikada söylenme sayısı artar veya azalırsa iletişim sorunları yaşanmaktadır. Konuşma akışındaki hızı, hece uzunluğu, susku konuşmadaki öğelerin birleşmesinden doğar (Taşer, 1995: 139).

“Hece uzunluğu sözcüğün söylenmesi sırasında geçen zamanı belirtmektedir. Susmaysa sözcük arasındaki anlamlı, amaçlı duraklamadır.” Konuşma çok yavaş olduğunda sıkıcı, çok hızlı olduğunda anlaşılmaz olur. “Konuşurken dakikada 175 sözcükten fazla söylenirse, tempo çok hızlı demektir; 125 sözcükten az söylendiğinde de, tempo çok yavaş sayılır (Taşer, 1995: 139).”

Vurgu

Konuşma üzerinde bazı sözcüklere yapılan vurgulama, konuşmanın etkisini artırır. Vurgu, sözcüğü cümledeki diğer sözcüklerden ayırır. Meydana gelen sesle beraber sözcüklerin anlamı daha çok ortaya çıkmaktadır. “Vurgu, sözcüklerin birbirinden farklı biçimde seslendirilmesidir (Köknel,1997: 107).”

Dinleme

İletişimin en önemli öğelerin biri de dinlemedir.

Köknel, (1997: 379) “İyi dinleyici olmak insanlar arası iletişimde aranan niteliktir.” der. Bu özellik ise dinleme ile kazanılacaktır. Bazen dinleme pozisyonunda olan insanlar, dinliyormuş gibi yapabilmektedirler. Çoğu zaman iletişim çatışmaları dinleme sorunlarından kaynaklanmaktadır.

“Dinleme adı verilen psikolojik süreç; bireyin, seslerin ve konuşma görüntülerinin farkında olmasıyla ve ona dikkatini vermesiyle başlar. (Ergin ve Birol, 2000: 115).”

Dinleme Engelleri

Kaynaktan gelen mesaj alıcıya ulaşana kadar mesajı almakta kaçınma olabilir. Dinleme etkinliğinde iç, dış kaynaklı bir takım engeller olabilmektedir. O gün bulunduğumuz ruh hali, dinlediğiniz kişi hakkında düşünce, duygular, önyargılar, gibi şeyler dinlemeyi etkilenmektedir (Ünal ve Ada 2000: 102).

Dinlemeyi engelleyen nedenler şöyledir.

- 1.Konuyu ilginç bulmamak
- 2.Konuşanda ille de kusur bulmaya çalışmak
- 3.Konuşmadaki bazı noktalara aşırı duyarlılık göstermek
- 4.Sahte dikkat (dinler gibi görünmek)
- 5.Dikkatin kopup dağılmasına neden olmak
- 6.Açıklayıcı, yorumlayıcı çetin konulardan kaçınmak
- 7.Düşünce hızından gereğince yararlanmak

(Taşer, 1995: 211-212).

Dinlemeyi engelleyen başka bir neden konuşma hızıdır. İnsanların sinir sistemi dakikada 600 sözcüklük bir konuşma hızını anlayabilecek kapasiteye sahiptir. Buna karşılık, normal konuşma hızı dakikada ancak 100 ile 140 sözcük arasında değişmektedir. Bu durum dakikada 460 sözcüklük bir zaman süresinde zihnin boş kalmasına neden olmaktadır (Gürgen, 1997: 152).

İletişim engellerinden biri de kaynağın aşırı bilgi göndermesidir. Bu durumda söylenenlerin anlaşılması için yalın, net konuşulmalı, bir konudan diğerine atlanılmamalıdır (Gürgen, 1997: 152).

İletişim becerileri; birbiri ile ilişkili olan empati, sözlü ve sözsüz iletişim, dinleme becerisi, doğru geri ileti verme, beden dili kullanma gibi birçok beceriyi de içinde barındırmaktadır. Bu beceriler çoğunluk olarak tek başına ele alınmamakta aynı zamanda duygu ve beceriler de ele alınmaktadır. Sosyal becerilerden olan iletişim becerileri herkese öğretilbilir (Demirci, 2002).

2.2.5.2.2.Sözsüz İletişim

Yüz bedeni, yüzümüzdeki ifade, el, vücut hareketleri, vücudumuzun duruşu, göz temasımız vb. şeyler sözsüz iletişimde büyük önem taşır. Sözlü iletişimde, vokal sesimizi göndericiyken; sözsüz iletişimde yüzümüz, bedenimiz göndericidir (Dökmen, 1994: 28).

Sözsüz iletişim en önemli etki bedensel temastır. Farklı bedensel temaslar karşımızdakine farklı mesajlar vermeye yaramaktadır (Dökmen,1994: 29).

Kişilerarası iletişimde mesaj iletmek için başvurulan diğer yöntem çeşitli araçlar kullanmaktır. Bunlar; rozetler ve takılar takarak, kokular sürerek, belirli kıyafetlere bürünerek çevremize çeşitli mesajları iletmek olabilir (Duncan, 1969: Akt: Dökmen, 1994: 32).

2.2.6.Etkili İletişim

Etkili iletişimin en önemli faktörü; iç, dış dünyanın bilincinde, farkında olmaktır. Etkili iletişim kurabilmek bireyin kendini bilmesi, kendini algılama, yorumlama, yansıtma arzularının farkında olmasıyla sağlanabilir. Kişinin karşısındakinin farkında olması ise; ancak ve ancak deneyim yaşantılarının ne olduğunu anlayabilmekten geçmektedir (Cüceloğlu,1997: 67-68).

Gordon (1996b: 81) İletişimi Kolaylaştırıcı Etkenleri tanımlamıştır.

1. Edilgin dinleme: Kabul edilme duygusu veren sıcaklık, empati yarı eksik bir kolaylaştırıcıdır.
2. Kabul tepkileri: Alıcıya verilmiş olan sözsüz iletişime ait tepki ve seslerdir.
3. Kapı aralayıcılar ve konuşmaya çağrı: Konuşmanın başlaması için kapı aralayıcı bir kelime kullanmasıdır. Sık sık kullanılması bıktırabilir.
4. Etkin dinleme: Düşüncelerin saygıyla karşılandığı, anlaşıldığı, kabul edildiği duygusu verir(Gordon,1996-a: 81).

2.2.7.İletişim Engelleri

Gordon (2003: 39-42) ebeveyn ve çocuk arasındaki engelleri “12 madde” de sıralamıştır.

- 1.Emir vermek
- 2.Uyarı tehdit etmek
- 3.Öğüt vermek
- 4.Yargılayıp eleştirmek
- 5.Alay etmek
- 6.İlgiyi başka yere çekmek
- 7.Gücenip incinmek

8.Övgü dolu ifadelerde bulunmak

9.Çözüm yolları önermek

10.Mantıksal tartışmalara girmek

11.Telkin edip avutmak

12.Sorular sormak

Hızla değişen çağımızda bilim, teknoloji ile kişi ve toplum yaşamı değişmektedir. Bu değişimle beraber ilişkiler hız kazanmakta ve sonucunda toplumlar birbirine yakınlaşmaktadır. Bunun sonucu olarak da iletişim ön plana çıkmaktadır. Kişilerin sağlıklı iletişim kurması toplumda sağlıklı ilişkiler gelişmesini sağlar. Okullarda verilen eğitimle kişiler toplum yaşamına hazırlanmakta; öğrenme, iletişim becerilerinin gelişmesinde önemli katkı sağlamaktadır. İnsanlar öğrendikçe etkili iletişim gerçekleştirmiş olur (Alkan,1984: 49).

İnsanlar, etkili iletişim kurduğu sürece daha iyi öğrenir, iletişim kanalını kapalı tutan insanın öğrenme düzeyi düşecektir. İletişim becerisi geliştikçe öğrenme süreci de hızlanmış olur (Zıllıoğlu, 1993: 91).

Demokratik toplum yaratabilmek için önce bireylerin kendi günlük yaşamlarında, diğer kişilere karşı saygılı ve hoşgörülü olmaları gerekir. Böylece yeni iletişim becerileri, hem bireyin hem de toplumun yaşamına zenginlik ve saygınlık kazandırır (Cüceloğlu,1997: 13).

2.2.8. İletişimde “Sen Dili, Ben Dili”

“Kişinin kabul edilemeyen davranışları karşısında, suçlayıcı, yargılayıcı, değerlendirmeci, eleştirici mesajları içeren dile ‘sen dili’denir.” Genel olarak insanlar “sen” iletilerini duymaktan hoşnut kalmazlar. Sen dili, insanlarda olumsuz duyguları dile getirmek, eleştirmek ve hoşnutsuzluğu göstermek için ifade edilir ve olumsuz duygulara, sonuçlara neden olmaktadır. Sen dili kullanıldığında karşıdaki insanın direnmesiyle, kızmasıyla karşı karşıya gelebiliriz. Sonuç olarak sen dili kullanıldığında insanlar genellikle tepkisel davranışlar ortaya çıkarıp savunmacı bir tutum sergilerler. “Karşıdaki

kişinin kabul edilmeyen davranışları karşısında, suçlayıcı ve değerlendirci olmayan ben mesajlarını içeren dile ‘ben dili’ denir.” İnsanlara karşı ben dili kullanmak paylaşımcı olduğumuzu gösterirken güven verir ve bunun sonucunda özgüveni artırır. Ben dili kullanmak, istenilen davranışın ortaya çıkmasını sağlarken direnç ve başkaldırmayı daha az ortaya çıkarır. Ben dili ile birey o anda karşılaştığı durum karşısındaki kişisel duygu ve düşüncesini dile getirmektedir (Kuzgun, 2004: 98). Sonuç olarak insanlarla işlevsel bir iletişim gerçekleştirebilmek için ‘ben dili’ kullanmak daha yararlı olacaktır.

2.3.ANNE - BABA TUTUMU

Anne-baba tutumları ergenlerin gelişimlerinde önemli rol oynamaktadır. Anne baba tutumları arasındaki farkları ergenlere olan etkisini incelemek önem taşımaktadır.

2.3.1. Tutum Kavramı ve Öğeleri

Bu bölümde tutum kavramının önemi, etkisi ve yaygın olan anne baba tutumları incelenecektir.

“Tutum bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu, davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir (Smith, 1968).

2.3.1.1. Tutumun Öğeleri

Kişinin nesneye ilişkin duygu, düşünce, davranışını kapsamaktadır. Tutumun öğeleri karşılıklı olarak birbirinden etkilenir (Hanyaloğlu, 1995: 34).

Tutumun meydana getiren üç öge vardır.

Bilişsel öge, Duygusal öge, Davranışsal öge.

1.Bilişsel Öge: “Tutum nesnesindeki tüm bilgi, görüş ve inançlar tutumun bilişsel ögesidir. Bireylerin çevresi ile olan ilişkide bilgiler sistemi kullanılır. Böylece gelen uyarıcıyı algılamak için gruplandırır ve gruplamaları ilişkilendirir (Baysal, 1981: 14).”

2.Duygusal Öge: Kişinin tutum nesnesine karşı duygu ve değerlendirmelerini içermektedir. Kişi olumlu tutuma sahip olduğu nesneye karşı olumlu değerlendirme yaparken aynı zamanda olumlu duygular hissedecektir. Olumsuz tutuma sahip olduğu nesneye karşı ise olumsuz değerlendirme yapacak ve olumsuz duygular hissedecektir. Tutumun inanç ve gerçek olgudan farklılığı ise duygusal yöne sahip olmasıdır (Aydın, 1997: 295).

3.Davranışsal Öge: Belli nesneye karşı kişinin olumlu bir tutumunun olması, nesneye karşı olumlu davranmasını sağlayacaktır. Ancak belli bir nesneye karşı olumsuz tutuma sahipse bu kişinin nesneye karşı ilgisiz kalmasına, nesneden uzaklaşmasına ve nesneye zarar vermesine sebep olmaktadır (Hanyaloğlu, 1995: 35).

Tutum bireylerin nesne ile ilgili değerlendirmelerini içerir. Tutumlarla ilgili yeni kavramlaştırmalar, tutumun “zihinsel değerlendirme” ile ele alınmasının neden olmuştur (Kağıtçıbaşı, 2010: 114).

2.3.2.Tutumların Özellikleri

Tutumların oluşması ile ilgili olarak çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır. Bir yaklaşıma göre tutumların oluşmasında řu faktörler rol oynamaktadır:

1. Genetik Faktörler
2. Biyolojik Faktörler (olgunlaşma, hastalık, uyuruucu ya da alkol alışkanlığı gibi)
3. Tutum konusunda olan doğrudan deneyimler
4. Kişilik
5. Toplumsallaşma süreci
6. Grup yeliği
7. Sosyal sınıf (Hanyaloğlu,1995: 8).

2.3.3.Tutumların Oluşmasını Etkileyen Faktörler

Tutumların Oluşmasını Etkileyen Faktörler řu şekildedir:

1. Kitle İletişim Araçları: Kitle iletişim araçları içinde önemli yer tutanlar şunlardır: gazete, radyo, ve televizyon. Bireyler; reklamlar, yazı dizileri, haberler ve başka programlar yolu ile bazen hiç duymadıkları, görmedikleri nesnelere karşı olumlu ya da olumsuz bir tutum sahibi olurlar ya da var olan tutumlarını değiştirirler.
2. Tutum Nesnesi ile olan Kişisel Deneyimler: Tutumların gelişmesinde önemli bir faktör de kişinin tutum nesnesi ile olan kişisel yaşamıdır ve deneyimleridir. rnek olarak; belli bir ulusun bireyleri ile çeşitli deneyimlere sahip olmuş olan bir kimsenin, o ulusun bireyleri ile ilgili olarak olumlu ya da olumsuz tutumları olacaktır
3. Akran Etkisi: Belli bir arkadaş çevresinde bulunulduğunda bazı nesnelere ya da

olaylara karşı benzer tutumlar geliştirme eğilimi var olmaktadır. Bu bakımdan arkadaş grubu ya da bireyin akranları, belli bir tutumun değişmesinde ya da yeni tutumların oluşmasında etkili olmaktadır.

4. Anne-baba Etkisi: Aile de tutumların oluşmasında ve şekillenmesinde önemli roller oynayan bir faktördür. İlk gelişme yıllarında ve özellikle ilkokul çağına kadar aile ya da ana baba, çocuk tarafından tek otorite olarak görülürler.

5. Öğretmen Etkisi: Anne ve babanın etkisi özellikle ilkokula kadardır ve bundan sonra diğer önemli bir otorite olan öğretmen devreye girer. Öğretmen çocuklara gerekli eğitimi verirken onların belli tutum ve davranışlarını değiştirmelerinde ya da oluşturmalarında önemli bir rol oynar (Aydın, 1997: 298).

Bugüne kadar tutum araştırmalarında, tutum davranış ilişkisinden söz edilmiş, araştırılmıştır. Fakat tutum-davranış tutarsızlığı ortaya çıktıktan sonra sosyal psikologlar, neden tutumların her zaman davranışları belirleyemediğini ve hangi koşullarda davranışları belirlediğini araştırmışlardır (Kağıtçıbaşı, 2010: 114-115).

2.3.4. Anne-Baba Tutumları

Çocuk yetiştirme tutumu bir toplumdan diğer topluma, bir kültürden diğer kültüre hatta aynı toplum içindeki çeşitli aileler arasında da fark gösterebilir. Her toplumdaki ebeveynler farklı çocuk yetiştirme tutumu ve ödül ve ceza anlayışı ile çocuklarını yetiştirirler. Çocuk yetiştirme biçimleri gruplandırılabilir (Kulaksızoğlu: 2002: 117-118).

2.3.4.1. Eşitlikçi ve Demokratik Anne-Baba Tutumu

Eşitlikçi, demokratik anne babalar; çocukları ayrı bir birey olarak görür, onlara değer verir ve bağımsız bir kişilik geliştirmelerinde yardımcı olur. Her çocuğun kendine has, biricik, tek olduğunu kabul ederek onun ‘kendini gerçekleştirmesine’ destek olur. Çocuğun barınma, beslenme, korunma gibi ihtiyaçlarını doyururken aynı zamanda karşılıksız bir sevgi de göstermektedir. Aile ortamında çocuğa eşit haklar tanınarak fikirlerini açıkça söylenmesi için çocuk desteklenir. Bu tarz bir ailede yetişen çocuk sorumluluk almaya hazır haldedir. Eşitlikçi, demokratik anne-baba tutumuna sahip ailelerde başarısızlıkları cezalandırma yerine, başarılar ödüllendirilir. Bedensel ceza

uygulanmamakla birlikte, bedensel bir ceza yerine istenilen davranışın kazandırılması veya istenmeyen davranışın azaltılması sağlanır. Eşitlikçi demokratik anne-baba tutumunda yetiştirilen çocukların temel güven duyguları gelişmiştir, bu durumda fikirlerini serbestçe söyleyebilir ve kendini gerçekleştiren bireyler olurlar (Kulaksızoğlu,2002: 104).

2.3.4.2.Aşırı Koruyucu, Müdahaleci Anne-Baba Tutumu

Aşırı koruyucu tutum ülkemizde sık sık karşılaştığımız bir tutum davranışıdır. Çocuğun yakınında bulunan ebeveynler (anne, baba, babaanne, dede) çok zorlanmasın düşüncesiyle hareket ederek çocuğun yapması gereken birçok şeyi kendileri yaparlar (Tuzcuoğlu,2004). Bu durumda yetişen çocuklar aşırı bağımlı, kendine güvensiz, duygusal kırıklığa sahip olabilmektedir (Aydın, 2002: 65).

Anne babanın aşırı koruyucu tutumu, ergenlik döneminde psiko-sosyal olgunluğun gelişimini engellemekte; bireyin özerk bir birey olmasını, girişimcilik ve sosyalleşme davranışlarını olumsuz etkilemektedir. Çocuğa kendi benliğini tanıma olanağı vermemek, ailenin istediği yönde bağımlı bir kişi olmasına ve psiko-sosyal olgunlaşmanın engellenmesine neden olmaktadır. Sinirlilik, huzursuzluk, dikkatsizlik gibi özellikler, aşırı korunmuş olan çocuklarda belirgin olarak kendini göstermektedir.

2.3.4.3.Baskı Disiplin Anne-Baba Tutumu

Baskı disiplin tutumu benimseyen ailede çocuk sürekli kural ve ceza görür. Otoriter anne babalar, çocuklarıyla tartışmayan, isteklerini önemsemeyen, kabul etmeyen, sert ve cezalandırıcıdır.

Bu durumda yetişen çocuk sessiz, nazik, dürüst, dikkatlidir ancak; küskün, silik, çekingen, başkalarının etkisi altında kalan, aşırı hassas yapıya sahiptir (Yavuzer 2000: 45).

2.3.4.4.Aşırı Hoşgörülü Anne-Baba Tutumu

Aşırı hoşgörülü tutum sergileyen aile genelde orta yaş üstü çocuk sahibi olan veya kalabalık yetişkinler arasında tek çocuk olan ailelerde olmaktadır. Çocuğun ne yapıp ne yapmayacağını sınırı mevcut değildir. Çocuk anne babayı yönetir konuma gelmektedir.(Candemir 2000, Tola 2003).

Bu tutumda yetişen çocuklar “doyumsuz” birey olabilmektedir. Çocuk duygu, istek, dürtülerini denetleyemez. Bu tutumda yetişen çocuklar ilgi çekmek için davranışlarda bulunurlar. Sosyal ilişkilerinde kolay uyum sağlayamamakta otoriteye başkaldırmaktadırlar (Ekşi 1990, Tuzgöl 1998, Yavuzer 2000)

2.3.4.5. Dengesiz ve Kararsız Anne-Baba Tutumu

Çocuğun gelişimini olumsuz etkileyen dengesiz ve kararsız tutum aşırı hoşgörü ile disiplin-sert cezalandırma arasında gidip gelmeler yaşar. Bu durumda çocuk hangi davranışın nerede, ne zaman geleceğini kestirememektedir. Sonuç olarak çocuk davranışlarını anne babasının neşeli veya öfkeli olmasına göre ayarlamaktadır (Tuzgöl 1998, Yavuzer 2000).

Dengesiz kararsız tutuma örnek olarak annesi ya da babasının isteklerini yaptırmak için bir yumuşak tonda konuşup, bir sesini yükseltmesi ya da çocuğun istenilen bir şeyi yapmaması durumunda dövülmesidir (Yavuzer 2000: 46).

2.3.4.6.İlgisiz Tutum Reddetme

İlgisiz tutum bir reddetmedir. Bir anlamda çocuğun bedensel ve ruhsal gereksinimlerini karşılamayı aksatarak, ona düşmanca duygular beslemek şeklinde tanımlanabilir. Bu ortamdaki çocuk yardım duygusundan uzak, sinirli, duygusal kırıklıkları olan, diğerlerine özellikle kendinden küçük ve zayıflara karşı düşmanca duygulara sahip bir birey olabilir.

Annelerin reddedici olmalarında çeşitli sebepler bulunmaktadır. Bu sebepler bu şekilde sıralanabilir:

1. Annenin evlilik dışı bir çocuk sahibi olması. Toplum bu tür ilişkiyi hoş karşılamaz aynı zamanda kabul de etmez.

2. Zorunlu bir evlilik yapmış olmak. Örneğin; anne evlenmeden önce hamile kalmıştır.Bu durumda zorunlu evlilik yapmış olabilir.

3. Anne isteyerek çocuk doğurmuştur fakat istediği bir çocuğa sahip olamamıştır. Örneğin anne erkek çocuk isterken doğan çocuğun kız olması durumunda çocuk reddedilecektir.

4. Anne ve babanın evlilik ilişkileri bozuktur. Anne, evlilik ilişkisinin düzelmesi ve babanın eve bağlanması için çocuk yapar ancak; istenilen sonuç alınmaz, ilişkileri düzelmez ve çocuk reddedilecektir.

5. Anne meslek sahibidir ancak çocuk doğurur ve bu sebeple istemediği halde meslek yaşamının dışında kalır. Bu durumda anne çocuğu istemeyecektir.

6. Annenin kişilik yapısı sorunludur. Hareketleri ve tavırları hala çocuk gibidir. Bu yüzden çocuk reddedilir (Özdoğan, 2001).

2.3.5. Anne-Baba Tutumları ile ilgili Kuramsal Açıklamalar

Aile toplumda olan değerleri kuşaklar boyunca aktaran, çocuğu sosyalleştirebilen, en önemli sosyal kurumdur (Tan, 1995: 85).Aile fonksiyon ve amaçların gerçekleştirebilmek için bir arada olan ve yakın ilişkileri olan küçük bir birimdir (Kılıçaslan, 2004: 21) .

Aile aracılığı ile toplumsal kültür yeni nesillere aktarılır. Bundan dolayı anne baba tutumunun çocuk, gençlere etkisini incelemek önemlidir (Kulaksızoğlu,2002: 110) .Çocuğun yaşadığı aile ortamının nitelikli olması, çocuğun tutarlı kişilik yapısına sahip olmasını sağlar. Çocuğun doğduğu ve yetiştiği aile ortamında ebeveynle kurduğu ilişkinin güvene dayanması, çocuğun bundan sonraki yıllarda dış dünya ile kuracağı ilişkinin de temelini oluşturmaktadır (Kuzgun 2004: 67).

Anne ve babalar çocukları yetiştirirken gösterdikleri davranış ve tutumlarla çocukların davranışlarını etkiler ve onlara örnek model oluştururlar (Eripek,1982: 44).

Ebeveynlerin çocuklarını eğitirken, ilk bilmesi gereken gelişim dönemleridir. Yani ebeveynler çocuklarını tanıyarak başlamalıdır (Yavuzer, 2003: 129). Ebeveynin ergenin ahlaki ve kişilik gelişim dönemleri hakkında bilgili olması aralarındaki çatışma düzeyini düşürecektir (Kulaksızoğlu,2002: 98).

Ebeveynin çocuğuna “uygun davranışı ve neyin yanlış neyin doğru olduğunu” öğretmesi için anne babanın kendi arasındaki tutum davranışlarda dengeli, tutarlı, kararlı olmaları gerekmektedir (Yavuzer, 2003: 129). Çünkü anne babalar tutum davranışlarıyla çocuğun davranışlarına etki etmekle beraber çocuğa örnek model oluşturmaktadırlar (Eripek, 1982: 44).

İdeal anne-baba kavramını belirlemek zordur. Ancak çocuklarının ihtiyaçlarını sezen, onlara uygun yanıt veren, ne aşırı hoşgörülü, ne çok katı olan, çocuğuna karşı esnek tavır içinde olan, tutarlı olan ebeveynler, çocuklarını her daim sonsuza kadar dinleyen anne babalardır (Yavuzer, 2003: 130).

Ebeveyn tarafından çocuğa gösterilen sevgi, dengeli bakım ve beslenme, çocuğun temel güven duygusunu geliştirmektedir. Anne baba ilişkilerinde sıcak ve hoş izlenim olan ergenler başka ilişkilerinde de benzer davranacaktır. Demokratik ve eşitlikçi bir ailede yetişen çocuğun kendine güveni ve çevresiyle iletişimi iyi olmaktadır (Kulaksızoğlu,2002: 83-84).

Sağlıklı bir ailede anne baba çocuğa sevgi gösterir, kendine güven kazanması için onu destekler. Anne baba çocuğa ne çok az ne çok fazla destek verir. Anne babanın gösterdiği disiplin ve eğitimin çocuk üstünde olumlu etkileri vardır (Gençtan, 2000a: 135).

Anne-babanın çocuk yetiştirme tutumu, çocuğun sosyalleşmesini etkileyen önemli bir faktördür. Anne-babanın demokratik ve eşitlikçi davranması, baskıcı ve otoriter olması veya aşırı koruyucu davranması çocukların tavırları arasında farklar yaratır. Demokratik ve eşitlikçi ortamda yetişen çocuklar kendine güvenli, iyi iletişimi olan

çocuklar olurlar. Ebeveyn tarafından çocuğa gösterilen sevgi, dengeli bakım ve beslenme, çocuktaki temel güven duygusunu destekler. Ergenlik dönemindeki bireyin anne-baba ile ilişkileri sıcak ve hoş izlenimleri olan çocukluk yıllarına sahipse, birey başkalarına da benzer şekilde davranacaktır (Kulaksızoğlu,2002: 83-84).

Çocuk yetiştirme yöntemlerinde anne-babanın temel tavrı çok önemlidir. Anne – babanın temel tavrının en önemli yönü ise çocukları ile kurduğu duygusal ilişki ve çocuğu kabullenme biçim ve düzeyidir (Baltaş, 2003b: 181).

Yavuzer'e göre, çocuklarda olumlu duygusal, toplumsal ve bilişsel gelişimi sağlayan ebeveynler, davranışlarıyla çocuklarıyla ilişkilerde baskıcı olmayan, esnek ve hoşgörülü anne babalardır. Bu anne babalar çocuklarına makul sınırlar içinde özgürlük tanır. Bu ebeveynler çocuğun çevresini keşfetmesini, kişilerarası ilişkilerde yetkinliğe erişmesini sağlar. Bu sevgi, benlik saygısı, kendine uyarlayabilme, yetkinlik, içselleştirilmiş denetime yol açmaktadır (Yavuzer, 2003: 126).

Anne-baba tutumu çocuğun kişiliğini şekillendirmede önemli bir etkeni oluşturuyorlar. Ebeveynin, olumlu davranışı çocukta sağlam bir kişiliği, olumsuz, yıkıcı, sert davranışları ise çocukta bozuk bir kişilik oluşturur. Örnek olarak hoşgörülü ve demokratik evlerde yetişen çocuklar arkadaşlık ilişkilerde daha girişken, etkin, yaratıcı fikir öne süren, kendini ifade edebilen çocuklar olurlar. Bunun tam tersi sert bir denetim altında, değişken eğitim, yöntemleriyle büyüyen çocuklarda ise kendini kabul ettirmede saldırganlık davranışı ortaya çıkmakta, kendilerini ifade etmekte zorluk çekmektedirler (Yavuzer, 1998:124).

Anne babaları tarafından kabul görmeden yetiştirilen çocuklar güvensizlik ve yalnızlık duygusu geliştirerek büyümektedirler. Çocukların sevilmeye ve değer verilmeye ihtiyacı vardır. Çocuklardaki eleştirilmek, reddedilmek korkusu çocuklarda alınganlık, umutsuzluk, depresyona yol açar. Bu çocuklar ilerideki yaşamlarında kolayca incinen, depresyon yaşayan bireyler olarak hayatlarına devam etmektedirler (Erözkan, 2009).

“Çocuğun benlik saygısını; çocuğun anne-babası ile arasındaki ilişkiler, çocuğun içinde doğup büyüdüğü aile ortamı, anne ve babaların kendi aralarındaki ilişkiler,

çocuğun ebeveynin beklentilerine uygun bir çocuk olup olmaması, çocuk sayısı, çocuğun cinsiyeti ve karakteristik özellikleri, ailenin sosyoekonomik durumu ve kültürel özellikler gibi pek çok etken belirler (Uzuner, 2003: 45-46).”

Otoriter tutum göstererek çocuklarını cezalandıran anne babalar demokratik tutum gösteren anne babaların yetiştirdiği kişilik özellikleri arasında farklar vardır. Demokratik tutumda yetişen çocuklar özgüven sahibi, girişimci ve sorumluluklarının farkında olan bireyler olurken; baskıcı ve otoriter tutumla yetişen çocuklar: sessiz, uslu, dürüst, nazik, dikkatli olmasına karşın; küskün, silik, hassas, çekingen, başkalarından kolayca etkilenen bir yapıya sahiptir (Yavuzer,1998: 28, 33-34). Anne babası tarafından sık sık cezalandırılan çocukların kendi çocukluklarını da sık sık cezalandırdığı görülmektedir (Baltaş, 2003: 195).

Ergenlik dönemindeki gençlerin yönlendirilmesi güçtür. Çünkü ergenlik döneminde beklenti, istekler sorgulanmaya başlanır (Aydın, 1997: 167) Ergen, çocukluk ve yetişkinlikte öğrendiği değer yargıları arasında karar vermekte güçlük çeker (Gençtan, 2000b: 105).

2.4. İLETİŞİM BECERİLERİ, ANNE-BABA TUTUMU İLE İLGİLİ YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR

2.4.1. İletişim Becerileri ve Ergenler ile İlgili Yurtiçi ve Yurtdışında Yapılmış Çalışmalar

Görür'ün (2001) lise öğrencilerinin iletişim becerilerini değerlendirmelerini bazı değişkenlere göre (cinsiyet, sınıf düzeyi, sosyo-ekonomik düzey ve doğum sırası) incelemiştir. Çalışmada kızların iletişim becerilerini değerlendirmeleri erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Yüksek sosyo-ekonomik düzeyde olan öğrencilerin iletişim becerilerini daha olumlu değerlendirdikleri ve ortanca çocukların iletişim becerilerini değerlendirmelerinin daha düşük olduğu görülmüştür. Son çocukların iletişim becerilerinin olumlu değerlendikleri bulunmuştur

Erözkan ve Yılmaz'ın (2006) üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri üzerine yaptığı çalışmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha çok davranışsal düzeyde, kız öğrencilerin ise erkek öğrencilere göre daha çok duygusal düzeyde iletişim becerilerine sahip oldukları görülmüştür. İletişim becerilerine ve ebeveyn tutumları arasında ilişkinin araştırıldığı çalışmada ebeveynlerinin demokratik tutum sergilediğini düşünen bireylerin daha çok davranışsal düzeyde, ebeveynlerinin otoriter tutum sergilediğini düşünen bireylerin ise daha çok duygusal düzeyde iletişim becerilerine sahip oldukları bulunmuştur. İletişim becerileriyle yaşlar arasında yapılan karşılaştırmada 21 yaş grubundaki öğrencilerin daha çok davranışsal düzeyde; 18 yaş grubundaki öğrencilerin ise daha çok duygusal düzeyde iletişim becerilerine sahip olduğu bulunmuştur

Korkut'un (1996a), iletişim becerileri ile ilgili lise öğrencilerinin bazı değişkenlerini değerlendirdiği (cinsiyet, yaş, okuduğu program türü, annenin eğitim durumu ve mesleği, kaç kardeş olduğu, sosyal destek gruplarını anlamak amacı ile yaptığı çalışmada sıkıntılarını anlatabildiği kişiler ve destekleyen kişiler, iletişim grubu yapılması halinde katılmayı isteyip istememe) çalışma sonucunda kızların ve süper lisede okuyan öğrencilerin iletişim becerilerini daha olumlu değerlendirdikleri görülürken, yaşları daha büyük olanların, sıkıntıları anne babaları tarafından anlaşılan,

anne babalarından ve arkadaşlarından sosyal-duygusal destek alan, iletişim becerileriyle ilgili programlara katılmaya gönüllü olan lise öğrencilerinin iletişim becerilerini değerlendirmelerinin diğer gruplara göre daha iyi olduğu gözlemlenmiştir.

Korkut (1996c), lise öğrencilerin iletişim becerileri üzerinde verilen iletişim becerileri eğitiminin etkisini araştırmıştır. Yapılan araştırmada 10 oturumluk iletişim becerileri eğitimi beceriler, bilgi verme ve yaşantısal olarak öğretilmiştir. Yapılan araştırmada iletişim becerileri eğitiminin etkisini incelemek amacıyla İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. İletişim becerileri eğitimi programı sonrasında uygulanan ölçeklerde, eğitim programının lise öğrencilerinin iletişim becerilerini değerlendirmelerine olumlu etkisinin olduğu görülmüştür.

Yüksel-Şahin (1997) yaptığı deneysel bir çalışmada on iki oturumdan oluşan iletişim becerileri eğitimini alan ve almayan üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerindeki değişmeye bakmışlardır. Yapılan bu çalışmada iletişim becerileri eğitimi programına katılan öğrencilerin iletişim becerilerinin, kontrol grubuna kıyasla arttığı ortaya konmuştur.

Balcı (1996) danışma becerileri eğitiminin üniversite öğrencilerinin iletişim beceri düzeylerine etkisini araştırdığı çalışmada 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesinde olan 31 öğrencinin yer aldığı bir gruba çalışma yapmıştır. Deney ve kontrol grubu olarak grup ikiye bölünmüştür. Danışma becerileri eğitimiyle bireylere temel iletişim becerileri kazandırılmak istenen çalışmada oturum 12 hafta sürmüştür. Sonuç olarak öğrencilere verilen danışma becerileri eğitiminin öğrencilerinin iletişim beceri düzeylerini arttırmada etkili olduğunu göstermiştir.

İletişim becerileri gelişim dönemleri açısından incelendiği çalışmada İletişim becerilerinin bireyin yaşamındaki ilk yıllarında nasıl kazanıldığı ve bağlantılı değişkenler incelenmiştir. 1019 çocuk üzerinden yapılan çalışmada annelere 18 aylık çocuklarının gelişimsel olarak iletişim becerilerini değerlendirmeleri istenmiştir. Çalışmada kız çocukların erkek çocuklara, ilk sırada doğan çocukların daha sonra doğan çocuklara göre daha yüksek puanla değerlendirildikleri bulunmuştur (Berglund, Eriksson & Westerlund, 2005).

2.4.2. Anne-Baba Tutumu ve Ergenlerle İle İlgili Yurtiçi ve Yurtdışında Yapılmış Çalışmalar

Dinçer (2008; s.115), lise ikiye giden 150 ergen üzerinde yaptığı çalışmada alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki ergenlerin algılanan anne baba tutumlarını ve arkadaşlık ilişkilerini incelemiştir. Aynı zamanda ergenlerin arkadaşlık ilişkileri ve anne baba tutumlarını algılamalarını incelemek için alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki ergenlere sosyo demografik bilgi formu, Anne-Baba Tutum Ölçeği ve Akran İlişkileri Ölçeği kullanmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda, alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki ergenler arasında arkadaşlık ilişkileri alt boyutları ve algılanan anne baba tutumları arasında anlamlı farklar olduğunu ortaya çıkmıştır. Ergenlerden anne-baba tutumlarını demokratik olarak algılayanlarda arkadaş ilişkileri puanlarının da artış gösterdiği belirlenmiştir.

Özyürek (2004) araştırmasında kırsal kesimde ve kentte yaşayan anne babaların tutumlarını incelemiş sonucunda anne-babanın tutumlarının yaşa bağlı olarak değişmediğini fakat anne babanın eğitim durumunun arttıkça aşırı koruyuculuk ve sıkı disiplin davranışlarının azaldığını bulmuştur. Ayrıca annelerden çalışanların 44 daha demokratik tutuma sahip olduğunu, çalışmayan annelerin daha katı ve koruyucu bir tutuma sahip olduğunu bulmuştur.

Yılmaz (2007), 1006 ilköğretim ikinci kademe öğrencisiyle yaptığı çalışmada öğrencilerin algıladıkları anne-baba tutumlarının özerkliklerinin gelişimine olan etkisini incelemiştir. Bu araştırmanın sonucunda cinsiyete, çocuk sayısına, doğuş sırasına, anne-babanın eğitim ve ailenin gelir düzeyine bakılmıştır. Sonucunda anne-baba tutum ölçeği faktör puanlarına ve ergen özerklik ölçeği puanlarına bakıldığında gruplar arasında anlamlı farklar bulunmuştur. Ancak aile tipine göre anne-baba tutum ölçeği faktör puanlarına ve ergen özerklik ölçeği puanlarına bakıldığında ise her iki ölçekte de anlamlı fark çıkmamıştır.

Youniss ve Smoller (1985) yaptıkları bir çalışmada, yaşları 15 ve 18 arasında değişen 230 kız ve erkek ergenin ana-babaları ile olan iletişimlerini ele almışlardır. Ergen ve ana-baba arasındaki iletişim, iletişim konuları (okul, arkadaş ilişkileri, korkular

ve kaygılar gibi) ve iletişimde açıklık (savunuculuk, anlaşmazlıkları çözümlene gibi) süreçleri ele alınarak, bireysel görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonuçlarında, kızlar babalarına göre anneleri ile daha iyi ve yakın ilişkiler kurduklarını belirtirken, hem kız hem erkek ergenler babalarının otoriter ve yargılayıcı olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca babaları ile olan ilişkilerinde sınırlı iletişim olduğunu bildirmişlerdir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evreni, araştırmanın örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin çözümlenmesi ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

3.1.Araştırmanın Modeli

Ergenlerde, iletişim becerileri ve anne baba tutumlarını inceleyen bu araştırma, ilişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir.

Tarama modelleri, geçmişte ya da şimdi var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir. Bu modellerde esas amaç var olan durumu, olduğu gibi betimlemektir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde var olduğu haliyle tanımlanmaya çalışılır. Olay, birey ya da nesne herhangi bir şekilde manipüle edilmez. Araştırılmak istenen bir şey vardır ve oradadır. Önemli olan araştırılmak istenen şeyin uygun bir şekilde gözlemlenmesi ve betimlemesidir (Karasar, 2004: 77).

Tarama modellerinden, karşılaştırma türü ilişkisel tarama modeli, en az iki değişken gerektirir. Bunlardan birine göre gruplar oluşturulur ve diğer değişkene göre aralarındaki fark bulunup bulunmadığına bakılır. Bu tür bir düzenlemede aralarında ilişki aranacak değişkenler, tekil taramada olduğu gibi ayrı ayrı sembolleştirilir. Bu sembolleştirme (değer verme, ölçme), ilişkisel bir çözümlenmeye olanak verecek şekilde yapılır(Karasar, 2004: 81).

Tarama modeli kullanılan bu çalışmada ergenlerde iletişim becerileri ile anne baba tutumları envanteri ile sonuçları değerlendirmeye alınmıştır.

3.2.Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırma evreni, 2013-2014 eğitim öğretim yılında Düzce Akçakoca ilçesi genelindeki ortaöğretim kurumlarında eğitim öğrenim görmekte olan ergenlerden oluşmaktadır. Çalışma grubu, 118'si kız, 104'ü erkek olmak üzere toplam 222 ergenden

oluşmaktadır. Bu örneklem Düzce'nin Akçakoca İlçesi Akçakoca Barbaros Anadolu Lisesi'ndeki araştırmayı kabul eden öğrencilerin seçilmesi ile oluşturulmuştur.

3.3. Veri toplama araçları

3.3.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan “sosyodemografik bilgi formu”nda (Ek 1), araştırma grubunu oluşturan öğrencilerinin cinsiyet, yaş, sınıf, anne-baba eğitim durumu, anne-babanın öz, üvey oluş durumu, anne- babanın sağ, vefat etmiş, ayrı yaşıyor, boşanmış olma durumu, anne- baba mesleği, sosyoekonomik düzey, algıladıkları anne baba tutumları, kardeş sayısı ve kaçınıcı çocuk olduklarına ilişkin demografik bilgilere yer verilmiştir.

3.3.2. İletişim Becerileri Envanteri

Ergenlerin kişilerarası ilişkilerde sahip oldukları iletişim beceri düzeylerini belirlemek için Erganlı ve Balcı(1998) tarafından geliştirilmiş 45 maddeden oluşan Likert tipi bir ölçektir. Derecelendirme; her zaman (5), genellikle (4), bazen (3), nadiren (2), hiçbir zaman (1) anlamına gelmektedir. Test-tekrar test yöntemiyle yapılan güvenirlik çalışması sonucunda güvenirlik katsayısı.68, test yarılama yöntemiyle yapılan çalışmada güvenirlik katsayısı.64 olarak bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlılığını belirlemek amacıyla hesaplanan Cronbach alpha katsayısı ise .72 olarak bulunmuştur. Bu bulgular ölçeğin güvenirliğinin kullanılabilir olduğunu göstermektedir. Yapılan geçerlik çalışmasında Cronbach alpha geçerlik katsayısı.70 olarak bulunmuştur. Bu değer ölçeğin geçerli sayılabilmesi için yeterli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırma örneklemini üzerinde yapılan güvenirlik analizinde Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı.81 olarak bulunmuştur. Envanter zihinsel, duygusal ve davranışsal açıdan iletişim becerilerini ölçmektedir. Her bir boyutu ölçen 15 madde olup toplam 45 madde bulunmaktadır. Her boyuta giren maddeler aşağıda görülmektedir. Parantez içerisindeki maddeler tersten puanlanarak hesaplanır.

Zihinsel: 1, 3, 6, 12, 15, 17, 18, 20, 24, 28, 30, 33, 37, 43, 45 (3, 24, 37)

Duygusal:5, 9, 11, 26, 27, 29, 31, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 42, 44 (5, 9, 11, 27, 29, 31, 34, 35)

Davranışsal: 2, 4, 7, 8, 10, 13, 14, 16, 19, 21, 22, 23, 25, 32, 41 (10, 16, 23, 32, 41)

Bu iletişim becerilerine aşağıdaki örnekler verilebilir:

Zihinsel iletişim becerileri;

- İletişimin insan ilişkilerindeki önemini ve iletişimi etkileyen faktörleri kendi ifadesiyle söyleyebilmek,
- Sözlü ve sözsüz iletişim biçimlerini sıralayabilmek,
- İşitme ve dinleme kavramlarını karşılaştırabilmek,
- Kendi dinleme davranışını değerlendirebilmek,
- Kişilerarası ilişkilerde etkili dinleme davranışını kullanabilmek,
- Duygusal ve davranışsal tepkilerin oluşmasını etkileyen etmenleri ayırt edebilmek,
- Atılganlık iletişim becerilerini tanımlayabilmek,
- Grupla ilgili ilkeleri ve etkili grup içi iletişimin yararlarını tanımlayabilmek,
- Özel/sorunlu durumlarda kullanılan iletişim ilkelerini sıralayabilmek,
- Çatışma çözümünü etkileyen faktörleri tanımlayabilmek.

Duygusal iletişim becerileri;

- Dilin insan iletişimindeki öneminin farkına varabilmek,
- Sözsüz iletişim becerilerinin farkına varabilmek,
- Kendini tanımayı arttıran yolları kendi yaşantısında kullanmaya gönüllü olabilmek,
- Atılgan davranmayı engelleyen duygu ve düşüncelerin farkına varabilmek,

- Çatışmaya verilen tepkileri etkileyen nedenlerin farkına varabilmek.

Davranışsal iletişim becerileri;

- Verilen örnek durum üzerinde atılğan davranış gösterebilmek,
- Verilen örnek durum üzerinde ben dili kullanarak istek iletmeyi gösterebilmek,
- Yardım edici iletişim becerilerini kişiler arası ilişkilerde uyarlayabilmek,
- Kişilerarası ilişkilerinde yaşanan çatışmalara yönelik verilen örnek durum üzerinde etkili çözüm stratejileri oluşturabilmek (www.sbf.hacettepe.edu.tr/).

3.3.3. Anne - Baba Tutum Ölçeği

“Anne-Baba Tutum Ölçeği” (EK 3), öğrencilerin ilgili ifadeyi okuduktan sonra kendi anne ve babalarının algıladıkları tutumları hakkında kanaat getirdiği seçeneği işaretlediği ve bu yolla anne-babaların tutumları hakkında bilgi sahibi olunabilecek bir ölçektir.

Araştırmada kullanılan “Anne-Baba Tutum Ölçeği”, Kuzgun (2004) tarafından geliştirilen, Bilal (1984) ve Yılmaz (2004) tarafından yeniden düzenlenen, geçerliliği ve güvenilirliği daha önceden ispat edilmiş bir ölçektir.

Araştırmada uygulanan “Anne-Baba Tutum Ölçeği”ndeki (EK 3) ifadelere öğrencilerin vermiş oldukları cevapların güvenilirliği Cronbach Alfa yöntemi ile tespit edilmiş olup bu değerler anne için 0.71, baba için 0.63 tür. “Anne-Baba Tutum Ölçeği”nin (EK 3) tümünün güvenilirlik katsayısı ise 0,83 olarak tespit edilmiştir.

Kullanılan “Anne-Baba Tutum Ölçeği”nin (EK 3) güvenilirlik katsayıları, Yılmaz (2004) tarafından kullanılan “Anne-Baba Tutum Ölçeği”nin güvenilirlik katsayıları ile paralellik göstermektedir. Yılmaz (2004)’ın testin tekrarı yöntemi ile elde ettiği güvenilirlik katsayıları anne için 0.75, baba için 0.76 dır (Yılmaz, 2004: 61). Ölçeğin kodlama aşamasında her ifadeye birer puan aralığı verilmiştir. Puan aralığının hesaplanması sırasında tüm aralıkların eşit olması gerektiği için ölçekteki ifade sayısı, likert ölçekteki en yüksek ifade sayısı ile en düşük ifade sayısının farkına bölünerek (5–

1/5=0,80) kullanılacak olan puan aralığı 0,80 olarak hesaplanmıştır (Tablo 3.1). Her bir boyutu ölçen altı alt ölçek olup toplam 44 madde bulunmaktadır.

Tablo 3.1. Anne-Baba Tutum Ölçeğinin Puan Aralıkları

PUAN ARALIĞI	PUAN İFADE
1,00–1,80	1 Hiç katılmıyorum
1,81–2,60	2 Katılmıyorum
2,61–3,40	3 Kararsızım
3,41–4,20	4 Katılıyorum
4,21-5,00	5 Tamamen katılıyorum

Her bir öğrenciye dağıtılan ve beşli likert tipi ölçek kullanılarak hazırlanmış ifadeler, aşağıdaki anahtar ifadelerin (Tablo 3.2.) tersten okunması ile çözümlenmiştir.

Tablo 3.2. Alt Ölçek Anahtar Tutum Tablosu

ALT ÖLÇEK ADI	İFADE NUMARALARI
Baskıcı otoriter tutum alt ölçeği	1, 3, 4, 6, 13, 28, 30, 36, 40, 42, 44
Dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği	16, 19, 34
Koruyucu tutum alt ölçeği	9, 12, 18, 32, 37
İlgisiz ve kayıtsız alt ölçeği	5, 24, 27
Mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği	25, 38, 39
Güven verici, hoşgörülü, demokratik tutum alt ölçeği	2, 7, 8, 10, 11, 14, 15, 17, 20, 21, 22, 23, 26, 29, 31, 33, 35, 41, 43

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 19.0 istatistik programında değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılanların demografik özelliklerinin frekans tablosu öncelikle oluşturulmuştur. Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel değerlendirmesinde, bazı ölçeklerin p değerleri 0.05 den büyük olduğu için normal dağılıma uygun olduğu ve parametrik testler uygulanmış ayrıca örneklem sayısı 30'dan küçük olan gruplarda nonparametrik testler kullanılarak demografik sorular ile ölçekler arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bazı ölçeklerinde p değerleri 0.05'den küçük olduğu için normal dağılıma uygun olmadığından nonparametrik testler kullanılarak demografik sorular ile ölçekler arasındaki ilişkiye bakılmıştır. İki gruplu değişkenlerde Bağımsız Örneklem t-Testi, Mann Whitney U testi ikiden fazla gruplu değişkenlerde Kruskal Wallis testi ve ANOVA uygulanmıştır.

Ölçekler arasında da anlamlı ilişkiler olup olmadığını test etmek için de normal dağılım gösterenlerde Pearson korelasyon, normal dağılım göstermeyenlerde Spearman korelasyon testleri uygulanarak analiz edilmiştir.

BÖLÜM IV

4.BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma doğrultusunda örneklem grubundan toplanan verilerin çözümlenmesiyle elde edilen sonuçların tabloları, yorumları ile birlikte sunulmuştur. Örneklem grubuna uygulanan “Sosyo-demografik Bilgi Formu” ile elde edilen veriler grubun genel özellikleri frekans ve yüzde dağılımları şeklinde tablolandırılmıştır.

Araştırma sonucunda Düzce Akçakoca Barbaros Anadolu Lisesindeki öğrencilerin cevapladığı sosyo-demografik Bilgi Formundaki soru sıralamasına göre, frekans ve yüzde (%) dağılımları aşağıdaki gibidir

4.1. Birinci Alt probleme Ait Bulgular ve Yorum

Bu çalışmada yanıt aranan birinci alt problem “Ergenlerde sosyo-demografik değişkenler nasıl bir dağılım göstermektedir?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.1.1. Araştırmaya Katılan Ergenlerin Sosyo-demografik Değişkenlere İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		f	%
Cinsiyet	Kız	118	53,2
	Erkek	104	46,8
Yaş	15 Yaşında	60	27,0
	16 Yaşında	54	24,3
	17 Yaşında	59	26,6
	18 Yaşında ve Üstü	49	22,1
Sınıf	9. Sınıf	60	27,0
	10. Sınıf	56	25,2
	11. Sınıf	51	23,0
	12. Sınıf	55	24,8
Annelerin Eğitim durumu	İlkokul Mezunu ve Altı	100	45,0
	Ortaokul Mezunu	53	23,9
	Lise ve Üzeri	69	31,1
Babaların Eğitim durumu	İlkokul Mezunu ve Altı	58	26,1
	Ortaokul Mezunu	53	23,9
	Lise Mezunu	84	37,8
	Üniversite Mezunu ve Üzeri	27	12,2
Anneler, Babalar	Öz	219	98,6
	Üvey	3	1,4
Annelerin Sağ Olma Durumu	Sağ	217	97,7
	Vefat	4	1,8
	Boşandı	1	,5
Babaların Sağ Olma Durumları	Sağ	217	97,7
	Vefat	3	1,4
	Ayrı Yaşiyor	1	,5
	Boşandı	1	,5
Annelerin Meslekleri	Hizmet Sektörü	33	14,9
	Ev Hanımı	189	85,1

		f	%
Babaların Meslekleri	Sanayi	12	5,4
	Tarım	35	15,8
	Hizmet	97	43,7
	Emekli	32	14,4
	Serbest Meslek	46	20,7
Sosyoekonomik Düzey	Düşük	37	16,7
	Orta	158	71,2
	Yüksek	27	12,2
Annelerin Tutumu	Eşitlikçi ve Demokratik	141	63,5
	Aşırı Koruyucu Müdahaleci	48	21,6
	Aşırı Koruyucu Baskıcı	33	14,9
Babaların Tutumu	Eşitlikçi ve Demokratik	170	76,6
	Aşırı Koruyucu ve Müdahaleci	33	14,9
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	19	8,6
Kardeş Sayısı	Tek Çocuk	16	7,2
	2 Kardeş	119	53,6
	3 Kardeş	55	24,8
	4 kardeş ve Fazlası	32	14,4
Kaçıncı Çocuk	İlk Çocuk	105	47,3
	Ortanca Çocuk	68	30,6
	Son Çocuk	49	22,1

Araştırma dahilinde Kişisel Bilgi Formunu ve anket sorularını yanıtlayan 222 bireyin 118'i (%53,2) kızlar ve 104'ü (%46,8) erkekler oluşturmaktadır.

Ergenlerin 60'ı (%27,0) 15 yaşında, 59'u (%26,6) 17 yaşında, 54'ü (%24,3) 16 yaşında ve 49'u (%22,1) 18 yaşında ve üzerindedir.

Ergenlerin 60'ı (%27,0) 9. sınıfta okumakta, 56'sı (%25,2) 10.sınıfta okumakta, 55'i (%24,8) 12. sınıfta okumakta ve 51'i (%23,0) 11. sınıfta okumaktadır.

Ergenlerin 100'ünün (%45,0) annesi ilkokul mezunu ve altı, 69'unun (%31,1) annesi lise mezunu ve üzeri ve 53'ünün (%23,9) annesi ortaokul mezunudur.

Ergenlerin 84'ünün (%37,8) babası lise mezunu, 58'inin (%26,1) babası ilkokul mezunu ve altı, 53'ünün (%23,9) babası ortaokul mezunu ve 27'sinin (%12,2) babası üniversite mezunu ve üzeridir.

Ergenlerin 219'unun (%98,6) annesi öz ve 3'ünün (%1,4) annesi üveydir.

Ergenlerin 217'sinin (%97,7) annesi sağ, 4'ünün (%1,8) annesi vefat etmiş ve 1'inin (%0,5) annesi boşanmıştır.

Ergenlerin 217'sinin (%97,7) babası sağ, 3'ünün (%1,4) babası vefat etmiş, 1'inin (%0,5) babası ayrı yaşamakta ve 1'inin (%0,5) babası boşanmıştır.

Ergenlerin 189'unun (%85,1) annesi ev hanımı ve 33'ünün (%14,9) annesi hizmet sektöründe çalışmaktadır.

Ergenlerin 97'sinin (%43,7) babası hizmet sektöründe çalışmakta, 46'sinin (%20,7) babası serbest meslekte çalışmakta, 35'inin (%15,8) babası tarım sektöründe çalışmakta, 32'sinin (%14,4) babası emekli ve 12'sinin (%5,4) babası sanayi sektöründe çalışmaktadır.

Ergenlerin 158'sinin (%71,2) ailesinin geliri orta düzeyde, 37'sinin (%16,7) ailesinin geliri düşük düzeyde ve 27'sinin (%12,2) ailesinin geliri yüksek düzeydedir.

Ergenlerin 141'inin (%63,5) annesi eşitlikçi-demokratik, 48'inin (%21,6) annesi aşırı koruyucu- müdahaleci ve 33'ünün (%14,9) annesi aşırı koruyucu-baskıcıdır.

Ergenlerin 170'inin (%76,6) babası eşitlikçi-demokratik, 33'ünün (%14,9) babası aşırı koruyucu- müdahaleci ve 19'unun (%8,6) babası aşırı koruyucu-baskıcıdır.

Ergenlerin 119'u (%53,6) 2 kardeşler, 55'i (%24,8) 3 kardeşler, 32'si (%14,4) 4 kardeş ve daha fazla ve 16'sı (%7,2) tek çocuktur.

Ergenlerin 105'i (%47,3) ilk çocuk, 68'i (%30,6) ortanca çocuk ve 49'u (%22,1) son çocuktur.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan ikinci alt problem “Ergenlerde anne-baba tutumları nasıl bir dağılım göstermektedir?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.1.Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Gruba Göre Dağılımı

Ergenlerin Annelerinden Algıladığı Tutum	Ort. ve SD	Minimum	Maksimum
Baskıcı Otoriter Tutum	27,66 ± 7,46	11,00	46,00
Dengesiz ve Kararsız Tutum	5,39 ± 2,08	3,00	14,00
Koruyucu Tutum	17,85 ± 3,42	10,00	24,00
İlgisiz ve Kayıtsız	8,43 ± 2,42	3,00	15,00
Mükemmeliyetçi Tutum	6,66 ± 3,23	3,00	15,00
Güven verici, Hoşgörülü, Demokratik Tutum	75,88 ± 10,96	45,00	95,00
Ergenlerin Babalarından Algıladığı Tutum	Ort. ve SD	Minimum	Maksimum
Baskıcı Otoriter Tutum	27,16 ± 7,26	11,00	46,00
Dengesiz ve Kararsız Tutum	5,08 ± 1,82	3,00	10,00
Koruyucu Tutum	16,82± 3,58	10,00	24,00
İlgisiz ve Kayıtsız	5,25 ± 2,33	3,00	13,00
Mükemmeliyetçi Tutum	6,13 ± 2,65	3,00	14,00
Güven Verici, Hoşgörülü, Demokratik Tutum	75,60 ± 11,03	44,00	95,00

Ergenlerin annelerinden algıladıkları güven verici, hoşgörülü, demokratik tutum alt ölçeğinin ortalaması (75,88 ± 10,96) olduğu saptanmıştır. Ergenlerin annelerinden algıladıkları baskıcı otoriter tutum alt ölçeğinin ortalaması (27,66 ± 7,46) olduğu saptanmıştır. Ergenlerin annelerinden algıladıkları koruyucu tutum alt ölçeğinin ortalaması (17,85 ± 3,42) olduğu saptanmıştır. Ergenlerin annelerinden algıladıkları ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeğinin ortalaması (8,43±2,42) olduğu saptanmıştır. Ergenlerin annelerinden algıladıkları mükemmeliyetçi tutum alt ölçeğinin ortalaması (6,66 ± 3,23) olduğu saptanmıştır. Ergenlerin annelerinden algıladıkları dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeğinin ortalaması (5,39 ± 2,08) olduğu saptanmıştır. Ortalama değerlere bakıldığında ergenlerin annelerinden algıladıkları tutumun demokratik olduğu görülmüştür.

Ergenlerin babalarından algıladıkları güven verici, hoşgörölü, demokratik tutum alt ölçeğinin ortalaması (75,60 ± 11,03) olduğu saptanmıştır. Ergenlerin babalarından algıladıkları baskıcı otoriter tutum alt ölçeğinin ortalaması (27,16 ± 7,26) olduğu saptanmıştır. Ergenlerin babalarından algıladıkları koruyucu tutum alt ölçeğinin ortalaması (16,82± 3,58) olduğu saptanmıştır. Ergenlerin babalarından algıladıkları mükemmelliyetçi tutum alt ölçeğinin ortalaması (6,13 ± 2,65) olduğu saptanmıştır. Ergenlerin babalarından algıladıkları ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeğinin ortalaması (5,25 ± 2,33) olduğu saptanmıştır. Ergenlerin babalarından algıladıkları dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeğinin ortalaması (5,08 ± 1,82) olduğu saptanmıştır. Ortalama değerlere bakıldığında ergenlerin babalarından algıladıkları tutumun demokratik olduğu görölmüştür.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan üçüncü alt problem “Ergenlerde iletişim becerileri nasıl bir dağılım göstermektedir?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.4.3. Ergenlerin İletişim Becerileri Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Gruba Göre Dağılımı

Ergenlerin İletişim Becerileri	Ort. ve SD	Minimum	Maksimum
Zihinsel	54,59 ± 5,96	35,00	70,00
Duygusal	53,24 ± 5,75	38,00	66,00
Davranışsal	54,05 ± 4,97	38,00	71,00

Ergenlerin zihinsel iletişim becerileri alt ölçeğinin ortalaması (54,59 ± 5,96) olduğu saptanmıştır. Ergenlerin davranışsal iletişim becerileri alt ölçeğinin ortalaması (54,05 ± 4,97) olduğu saptanmıştır. Ergenlerin duygusal iletişim becerileri alt ölçeğinin ortalaması (53,24 ± 5,75) olduğu saptanmıştır. Ortalama değerlere bakıldığında ergenlerin daha çok zihinsel iletişim becerileri kullanmış olduğu görölmüştür.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan dördüncü alt problem “Ergenlerde anne-baba tutumları ve cinsiyet arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.4.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Cinsiyet Açısından “Mann Whitney U” Testi ve “Bağımsız Örneklem t” Testi İle Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması		X ²	P
Annelerden Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	Kız	118	116,36		5562,50	,223
	Erkek	104	105,99			
Annelerden Algılanan Koruyucu Tutum	Kız	118	110,85		6059,50	,872
	Erkek	104	112,24			
Annelerden Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız	Kız	118	101,42		4946,50	,012*
	Erkek	104	122,94			
Annelerden Algılanan Mükemmeliyetçi Tutum	Kız	118	119,43		5200,00	,048*
	Erkek	104	102,50			
Annelerden Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	Kız	118	107,39		5651,00	,309
	Erkek	104	116,16			
Babalardan Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	Kız	118	112,20		6053,50	,860
	Erkek	104	110,71			
Babalardan Algılanan Koruyucu Tutum	Kız	118	111,74		6108,00	,953
	Erkek	104	111,23			
Babalardan Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız	Kız	118	119,05		5245,50	,056
	Erkek	104	102,94			
Babalardan Algılanan Mükemmeliyetçi Tutum	Kız	118	118,80		5274,50	,068
	Erkek	104	103,22			
Babalardan Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	Kız	118	106,53		5549,50	,219
	Erkek	104	117,14			
	Cinsiyet	N	X	SS	T	P
Annelerden Algılanan Baskıcı Tutum	Kız	118	28,55	7,50	1,90	,058
	Erkek	104	26,65	7,32		
Babalardan Algılan Baskıcı Tutum	Kız	118	27,99	7,49	1,82	,070
	Erkek	104	26,22	6,90		

***P<0.05**

Tablo 4.4.1.'de görüldüğü gibi ergenlerin cinsiyetleri arasında annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum

alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre fark yaratmamaktadır [U= 5562,50, p=.223].

Ergenlerin cinsiyetleri arasında annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p>0,05). Buna göre annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre fark yaratmamaktadır [U= 6059,50, p=.872].

Ergenlerin cinsiyetleri arasında annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır. (p<0,05). Buna göre annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre fark yaratmaktadır. Cinsiyete göre annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum puanları açısından erkekler (sıralama ortalaması= 122,94) ve kızlar (sıralama ortalaması= 101,42) arasında erkeklerin lehine fark vardır [U= 4946,50, p=.012]. Erkekler kızlara oranla annelerinden algıladıkları ilgisiz ve kayıtsız tutum düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Ergenlerin cinsiyetleri arasında annelerden algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır. (p<0,05). Buna göre annelerden algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre fark yaratmaktadır. Cinsiyete göre annelerden algılanan mükemmeliyetçi tutum puanları açısından kızlar (sıralama ortalaması= 119,43) ve erkekler (sıralama ortalaması= 102,50) arasında kızların lehine bir fark vardır [U= 5200,00, p=.048]. Kadınlar erkeklere oranla annelerinden algıladıkları mükemmeliyetçi tutum düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Ergenlerin cinsiyetleri arasında annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p>0,05). Buna göre annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre fark yaratmamaktadır [U= 5651,00, p=.309].

Ergenlerin cinsiyetleri arasında annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. (p>0,05). Buna göre annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre fark yaratmamaktadır [t= 1,90, p=.058].

Ergenlerin cinsiyetleri arasında babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$U= 6053,50, p=.860$].

Ergenlerin cinsiyetleri arasında babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$U= 6108,00, p=.953$].

Ergenlerin cinsiyetleri arasında babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$U= 5245,50, p=.056$].

Ergenlerin cinsiyetleri arasında babalardan algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$U= 5274,50, p=.068$].

Ergenlerin cinsiyetleri arasında babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$U= 5549,50, p=.219$].

Ergenlerin cinsiyetleri arasında babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$t= 1,82, p=.070$].

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan beşinci alt problem “Ergenlerde iletişim becerileri ve cinsiyet arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.5.1. Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçekleri Puanları İle Cinsiyetleri Açısından “Mann Whitney U” Testi ve “Bağımsız Örneklem t” Testi İle Karşılaştırılması

	Cinsiyet		N	Sıra Ortalaması	X ²	P
Duygusal	Kadın		118	125,10	4531,50	,001*
	Erkek		104	96,07		
	Cinsiyet	N	X	SS	T	P
Zihinsel	Kadın	118	56,15	5,5	4,28	,000*
	Erkek	104	52,83	5,96		
Davranışsal	Kadın	118	54,67	4,5	1,98	,048*
	Erkek	104	53,35	5,32		

*P<0.05

Ergenlerin cinsiyetleri arasında duygusal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır. ($p<0,05$). Buna göre duygusal alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre fark yaratmaktadır. Cinsiyete göre duygusal alt ölçeği puanları açısından kızlar (sıralama ortalaması= 125,10) ve erkekler (sıralama ortalaması= 96,07) arasında kızların lehine istatistiksel bir fark vardır [$U= 4531, 50, p=.001$]. Kadınlar erkeklere oranla duygusal iletişim becerileri düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Ergenlerin cinsiyetleri arasında zihinsel alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak istatistiksel olarak bir ilişki bulunmaktadır. ($p<0,05$). Buna göre zihinsel alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre fark yaratmaktadır. Cinsiyete göre zihinsel alt ölçeği puanları açısından kızların (sıralama ortalaması= 56,15) ve erkekler (sıralama ortalaması= 52,83) arasında kadınların lehine bir fark vardır [$t= 4,29, p=.000$]. Kızlar erkeklere oranla zihinsel iletişim becerileri düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Ergenlerin cinsiyetleri arasında davranışsal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır. ($p<0,05$). Buna göre davranışsal alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre fark yaratmaktadır. Cinsiyete göre davranışsal alt ölçeği puanları açısından kızlar (sıralama ortalaması= 54,67) ve erkekler (sıralama ortalaması= 53,35) arasında kızların lehine anlamlı bir fark vardır [$t= 1,98, p=.048$]. Kızların erkeklere oranla davranışsal

iletişim becerileri düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan altıncı alt problem “Ergenlerde anne-baba tutumları ve yaş arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.6.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Yaşları Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması

	Yaş	N	Sıra Ortalaması	X ²	P
Annelerden Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	15	60	115,90	,659	,883
	16	54	112,83		
	17	59	106,78		
	18 ve üstü	49	110,33		
Annelerden Algılanan Koruyucu Tutum	15	60	102,32	2,01	,570
	16	54	118,66		
	17	59	111,94		
	18 ve üstü	49	114,33		
Annelerden Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız	15	60	110,67	1,44	,694
	16	54	114,36		
	17	59	116,91		
	18 ve üstü	49	102,86		
Annelerden Algılanan Mükemmelliyetçi Tutum	15	60	99,93	2,88	,410
	16	54	117,66		
	17	59	116,57		
	18 ve üstü	49	112,79		
Annelerden Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	15	60	107,06	2,01	,569
	16	54	114,20		
	17	59	105,50		
	18 ve üstü	49	121,18		
Babalardan Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	15	60	122,85	3,00	,391
	16	54	111,36		
	17	59	105,75		
	18 ve üstü	49	104,67		
Babalardan Algılanan Koruyucu Tutum	15	60	101,40	2,12	,547
	16	54	114,81		
	17	59	116,92		
	18 ve Üstü	49	113,68		
Babalardan Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız	15	60	107,20	1,08	,780
	16	54	116,83		
	17	59	114,75		
	18 ve Üstü	49	106,97		

	Yaş	N	Sıra Ortalaması		X ²	P
Babalardan Algılanan Mükemmelliyetçi Tutum	15	60	102,62		3,23	,357
	16	54	120,75			
	17	59	117,14			
	18 ve Üstü	49	105,39			
Babalardan Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	15	60	108,96		2,42	,489
	16	54	106,55			
	17	59	108,25			
	18 ve Üstü	49	123,99			
	Yaş	N	X	SS	F	P
Annelerden Algılanan Baskıcı Tutum	15	60	27,30	8,63	,854	,466
	16	54	28,83	7,45		
	17	59	27,88	7,06		
	18 ve Üstü	49	26,57	6,34		
Babalardan Algılanan Baskıcı Tutum	15	60	26,43	7,39	1,25	,297
	16	54	28,68	7,96		
	17	59	27,23	7,13		
	18 ve Üstü	49	26,28	6,31		

***P<0.05**

Tablo 4.6.1.'de görüldüğü gibi ergenlerin yaşları arasında annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği yaş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= ,659$, $p=.883$].

Ergenlerin yaşları arasında annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği yaş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 2,01$, $p=.570$].

Ergenlerin yaşları arasında annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği yaş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 1,44$, $p=.694$].

Ergenlerin yaşları arasında annelerden algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği yaş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 2,88$, $p=.410$].

Ergenlerin yaşları arasında annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği yaş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 2,01, p=.569$].

Ergenlerin yaşları arasında annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği yaş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F=,854, p=.466$].

Ergenlerin yaşları arasında babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği yaş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 3,00, p=.391$].

Ergenlerin yaşları arasında babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği yaş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 2,12, p=.547$].

Ergenlerin yaşları arasında babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği yaş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 1,08, p=.780$].

Ergenlerin yaşları arasında babalardan algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği yaş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 3,23, p=.357$].

Ergenlerin yaşları arasında babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği yaş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 2,42, p=.489$].

Ergenlerin yaşları arasında babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı

açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği yaş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F= 1,23, p=,297$].

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan yedinci alt problem “Ergenlerde iletişim becerileri ve yaş arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.7.1. Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçekleri Puanları İle Yaşları Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması

	Yaş		N	Sıra Ortalaması	X ²	P
Duygusal	15		60	117,23	1,95	,583
	16		54	104,79		
	17		59	106,41		
	18 ve Üstü		49	118,01		
	Yaş	N	X	SS	T	P
Zihinsel	15	60	55,70	6,23	1,05	,371
	16	54	54,50	6,01		
	17	59	53,84	5,66		
	18 ve Üstü	49	54,26	5,91		
Davranışsal	15	60	55,45	5,28	3,63	,014*
	16	54	52,75	4,93		
	17	59	53,30	4,09		
	18 ve Üstü	49	54,69	5,20		

***P<0.05**

Ergenlerin yaşları arasında duygusal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre duygusal alt ölçeği yaş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 1,95, p=,583$].

Ergenlerin yaşları arasında zihinsel alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre zihinsel alt ölçeği yaş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F= 1,05, p=,371$].

Ergenlerin yaşları arasında davranışsal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır. ($p<0,05$). Buna göre davranışsal alt ölçeği yaş değişkenine göre fark yaratmaktadır. Davranışsal alt ölçeği puanları açısından yaşlar arasında 15 yaşında olan

ergenlerin lehine bir fark vardır [$F= 3,63$, $p=.014$]. 15 yaşında olan bireyler diğer bireylere oranla davranışsal iletişim becerileri düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan sekizinci alt problem “Ergenlerde anne-baba tutumları ve sınıf arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.8.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Kaçınıcı Sınıfta Okuduğu Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması

	Sınıf	N	Sıra Ortalaması	X ²	P	
Annelerden Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	9. Sınıf	60	119,63	1,66	,645	
	10. Sınıf	56	106,00			
	11. Sınıf	51	107,14			
	12. Sınıf	55	112,27			
Annelerden Algılanan Koruyucu Tutum	9. Sınıf	60	113,06	1,76	,622	
	10. Sınıf	56	102,22			
	11. Sınıf	51	113,17			
	12. Sınıf	55	117,70			
Annelerden Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız Tutum	9. Sınıf	60	113,62	,722	,868	
	10. Sınıf	56	115,90			
	11. Sınıf	51	106,36			
	12. Sınıf	55	109,47			
Babalardan Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	9. Sınıf	60	126,93	7,88	,048*	
	10. Sınıf	56	103,96			
	11. Sınıf	51	115,02			
	12. Sınıf	55	99,08			
Babalardan Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız Tutum	9. Sınıf	60	110,73	1,42	,699	
	10. Sınıf	56	109,84			
	11. Sınıf	51	120,11			
	12. Sınıf	55	106,05			
Babalardan Algılanan Mükemmelliyetçi Tutum	9. Sınıf	60	110,23	,582	,900	
	10. Sınıf	56	109,54			
	11. Sınıf	51	117,43			
	12. Sınıf	55	109,37			
Babalardan Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	9. Sınıf	60	109,08	2,52	,471	
	10. Sınıf	56	102,12			
	11. Sınıf	51	120,78			
	12. Sınıf	55	115,09			
	Sınıf	N	X	SS	F	P
Annelerden Algılanan Baskıcı Tutum	9. Sınıf	60	28,36	8,00	,268	,848
	10. Sınıf	56	27,55	8,22		
	11. Sınıf	51	27,50	7,36		
	12. Sınıf	55	27,16	6,17		
Babalardan Algılanan Baskıcı Tutum	9. Sınıf	60	27,48	6,92	,748	,525
	10. Sınıf	56	26,76	7,97		
	11. Sınıf	51	28,21	7,75		
	12. Sınıf	55	26,23	6,36		

Tablo 4.8.1.'de görüldüğü gibi ergenlerin okuduğu sınıf arasında annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği sınıf değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 1,66$, $p=,645$].

Ergenlerin okuduğu sınıf arasında annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği sınıf değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 1,76$, $p=,622$].

Ergenlerin okuduğu sınıf arasında annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği sınıf değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= ,722$, $p=,868$].

Ergenlerin okuduğu sınıf arasında annelerden algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği sınıf değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 1,25$, $p=,740$].

Ergenlerin okuduğu sınıf arasında annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği sınıf değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=2,14$, $p=,543$].

Ergenlerin okuduğu sınıf arasında annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği sınıf değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F=,268$, $p=,848$].

Ergenlerin okuduğu sınıf arasında babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği sınıf değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 6,68$, $p=,083$].

Ergenlerin okuduğu sınıf arasında babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır. ($p < 0,05$). Buna göre babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği sınıf değişkenine göre fark yaratmaktadır. Babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanları açısından sınıflar arasında 11. sınıfta okuyan ergenlerin lehine bir fark vardır [$k-w = 7,88$, $p = .048$]. 11. Sınıfta okuyan ergenler diğer ergenlere oranla babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Ergenlerin okuduğu sınıf arasında babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p > 0,05$). Buna göre babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği sınıf değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w = 1,42$, $p = .699$].

Ergenlerin okuduğu sınıf arasında babalardan algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p > 0,05$). Buna göre babalardan algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği sınıf değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w = ,582$, $p = .900$].

Ergenlerin okuduğu sınıf arasında babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p > 0,05$). Buna göre babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği sınıf değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w = 2,52$, $p = ,471$].

Ergenlerin okuduğu sınıf arasında babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p > 0,05$). Buna göre babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği sınıf değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F = ,748$, $p = ,525$].

4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan dokuzuncu alt problem “Ergenlerde iletişim becerileri ve sınıf arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.9.1. Ergenlerin Okuduğu İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sınıfları Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması

	Sınıf	N	Sıra Ortalaması		X ²	P
Duygusal	9. Sınıf	60	120,22		4,06	,255
	10. Sınıf	56	105,47			
	11. Sınıf	51	99,77			
	12. Sınıf	55	119,00			
	Sınıf	N	X	SS	F	P
Zihinsel	9. Sınıf	60	55,46	6,14	1,03	,377
	10. Sınıf	56	53,73	6,19		
	11. Sınıf	51	54,07	4,81		
	12. Sınıf	55	55,01	6,46		
Davranışsal	9. Sınıf	60	54,73	5,74	1,25	,290
	10. Sınıf	56	53,57	4,78		
	11. Sınıf	51	53,21	3,99		
	12. Sınıf	55	54,60	5,04		

***P<0.05**

Ergenlerin okuduğu sınıf arasında duygusal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre duygusal alt ölçeği sınıf değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=4,06$, $p=.255$].

Ergenlerin okuduğu sınıf arasında zihinsel alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre zihinsel alt ölçeği sınıf değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F= 1,03$, $p=,377$].

Ergenlerin okuduğu sınıf arasında davranışsal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre davranışsal alt ölçeği sınıf değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F= 1,25$, $p=,290$].

4.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan onuncu alt problem “Ergenlerde anne-baba tutumları ve anne eğitim durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.10.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Annelerinin Eğitim Durumu Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması

	Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması		X ²	P
Annelerden Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	İlkokul Mezunu ve Altı	100	116,05		2,00	,367
	Ortaokul	53	114,53			
	Lise ve Üzeri	69	102,59			
Annelerden Algılanan Koruyucu Tutum	İlkokul Mezunu ve Altı	100	107,93		1,14	,565
	Ortaokul	53	119,43			
	Lise ve Üzeri	69	110,59			
Annelerden Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız Tutum	İlkokul Mezunu ve Altı	100	117,55		4,98	,083
	Ortaokul	53	118,57			
	Lise ve Üzeri	69	97,31			
Annelerden Algılanan Mükemmelliyeççi Tutum	İlkokul Mezunu ve Altı	100	119,87		4,18	,123
	Ortaokul	53	111,34			
	Lise ve Üzeri	69	99,49			
Annelerden Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	İlkokul Mezunu ve Altı	100	101,90		4,30	,116
	Ortaokul	53	122,55			
	Lise ve Üzeri	69	116,93			
Babalardan Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	İlkokul Mezunu ve Altı	100	107,33		1,27	,528
	Ortaokul	53	119,44			
	Lise ve Üzeri	69	111,44			
Babalardan Algılanan Koruyucu Tutum	İlkokul Mezunu ve Altı	100	101,85		4,30	,116
	Ortaokul	53	122,05			
	Lise ve Üzeri	69	117,39			
Babalardan Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız Tutum	İlkokul Mezunu ve Altı	100	118,37		2,18	,335
	Ortaokul	53	105,48			
	Lise ve Üzeri	69	106,17			
Babalardan Algılanan Mükemmelliyeççi Tutum	İlkokul Mezunu ve Altı	100	112,68		,592	,744
	Ortaokul	53	115,31			
	Lise ve Üzeri	69	106,86			
Babalardan Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	İlkokul Mezunu ve Altı	100	103,00		4,18	,123
	Ortaokul	53	125,08			
	Lise ve Üzeri	69	113,40			
	Eğitim Durumu	N	X	SS	F	P
Annelerden Algılanan Baskıcı Tutum	İlkokul Mezunu ve Altı	100	28,03	7,35	1,50	,224
	Ortaokul	53	28,60	8,10		
	Lise ve Üzeri	69	26,42	7,05		
Babalardan Algılanan Baskıcı Tutum	İlkokul Mezunu ve Altı	100	27,71	7,38	1,00	,368
	Ortaokul	53	27,45	7,63		
	Lise ve Üzeri	69	26,14	6,76		

Tablo 4.10.1'da görüldüğü gibi ergenlerin annelerin eğitim durumu arasında annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 2,00$, $p=,367$].

Ergenlerin annelerin eğitim durumu arasında annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 1,14$, $p=,565$].

Ergenlerin annelerin eğitim durumu arasında annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 4,98$, $p=,083$].

Ergenlerin annelerin eğitim durumu arasında annelerden algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 4,18$, $p=,23$].

Ergenlerin annelerin eğitim durumu arasında annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=4,30$, $p=.116$].

Ergenlerin annelerin eğitim durumu arasında annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F=,1,50$, $p=.224$].

Ergenlerin okuduğu annelerin eğitim durumu arasında babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği eğitim

durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w= 1,27, p=,528].

Ergenlerin annelerin eğitim durumu arasında babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p>0,05). Buna göre babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmaktadır [k-w= 4,30, p=.116].

Ergenlerin annelerin eğitim durumu arasında babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p>0,05). Buna göre babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w= 2,18, p=.335].

Ergenlerin annelerin eğitim durumu arasında babalardan algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p>0,05). Buna göre babalardan algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w= ,592, p=.744].

Ergenlerin annelerin eğitim durumu arasında babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p>0,05). Buna göre babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w= 4,18, p=,123].

Ergenlerin annelerin eğitim durumu arasında babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p>0,05). Buna göre babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır [F= 1,00, p=,368].

4.11. Onbirinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan onbirinci alt problem “Ergenlerde iletişim becerileri ve anne eğitim durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.11.1. Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Annelerin Eğitim Durumu Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması

	Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması		X²	P
Duygusal	İlkokul Mezunu ve Altı	100	114,65		2,1	,336
	Ortaokul	53	100,18			
	Lise ve Üzeri	69	115,64			
	Eğitim Durumu	N	X	SS	F	P
Zihinsel	İlkokul Mezunu ve Altı	100	54,42	6,66	,851	,429
	Ortaokul	53	53,98	5,67		
	Lise ve Üzeri	69	55,33	5,05		
Davranışsal	İlkokul Mezunu ve Altı	100	54,27	5,63	,893	,411
	Ortaokul	53	53,26	3,91		
	Lise ve Üzeri	69	54,36	4,67		

Ergenlerin annelerin eğitim durumu arasında duygusal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre duygusal alt ölçeği eğitim değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=2,18$, $p=.336$].

Ergenlerin annelerin eğitim durumu arasında zihinsel alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre zihinsel alt ölçeği eğitim değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F= ,851$, $p=.429$].

Ergenlerin annelerin eğitim durumu arasında davranışsal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre davranışsal alt ölçeği eğitim değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F= ,893$, $p=.411$].

4.12. Onikinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan onikinci alt problem “Ergenlerde anne-baba tutumları ve baba eğitim durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.12.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Babalarının Eğitim Durumu Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması

	Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	X ²	P
Annelerden Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	İlkokul veya İlkokuldan Terk	58	111,46	5,72	,126
	Ortaokul	53	127,80		
	Lise	84	101,24		
	Üniversite Mezunu ve Üzeri	27	111,52		
Annelerden Algılanan Koruyucu Tutum	İlkokul veya İlkokuldan Terk	58	99,60	4,02	,259
	Ortaokul	53	114,62		
	Lise	84	120,12		
	Üniversite Mezunu ve Üzeri	27	104,11		
Annelerden Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız Tutum	İlkokul veya İlkokuldan Terk	58	127,24	8,61	,035*
	Ortaokul	53	112,35		
	Lise	84	96,92		
	Üniversite Mezunu ve Üzeri	27	121,39		
Annelerden Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	Ortaokul	53	114,67	3,54	,315
	Lise	84	102,6		
	Üniversite Mezunu ve Üzeri	27	109,31		
	İlkokul veya İlkokuldan Terk	58	99,26		
Babalardan Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	Ortaokul	53	108,42	4,62	,201
	Lise	84	122,32		
	Üniversite Mezunu ve Üzeri	27	110,19		
	İlkokul veya İlkokuldan Terk	58	102,78		
Babalardan Algılanan Koruyucu Tutum	Ortaokul	53	127,94	5,34	,148
	Lise	84	110,17		
	Üniversite Mezunu ve Üzeri	27	102,07		
	İlkokul veya İlkokuldan Terk	58	87,11		
Babalardan Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız Tutum	Ortaokul	53	113,61	13,47	,004*
	Lise	84	127,08		
	Üniversite Mezunu ve Üzeri	27	111,26		
	İlkokul veya İlkokuldan Terk	58	118,27		
Babalardan Algılanan Mükemmeliyetçi Tutum	Ortaokul	53	109,11	,960	,811
	Lise	84	108,4		
	Üniversite Mezunu ve Üzeri	27	111,30		
	İlkokul veya İlkokuldan Terk	58	114,59		
Babalardan Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	Ortaokul	53	107,42	,436	,933
	Lise	84	112,78		
	Üniversite Mezunu ve Üzeri	27	108,87		
	İlkokul veya İlkokuldan Terk	58	102,68		
Babalardan Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	Ortaokul	53	112,25	1,59	,661
	Lise	84	115		
	Üniversite Mezunu ve Üzeri	27	116,46		
	İlkokul veya İlkokuldan Terk	58	102,68		

	Eğitim Durumu	N	X	SS	F	P
Annelerden Algılanan Baskıcı Tutum	İlkokul veya İlkokuldan Terk	58	27,32	7,06	1,79	,149
	Ortaokul	53	29,6	8,04		
	Lise	84	26,78	7,82		
	Üniversite Mezunu ve Üzeri	27	27,18	5,31		
Babalardan Algılanan Baskıcı Tutum	İlkokul veya İlkokuldan Terk	58	26,55	7,04	1,79	,149
	Ortaokul	53	28,88	7,45		
	Lise	84	27,11	7,90		
	Üniversite Mezunu ve Üzeri	27	25,22	4,27		

*P<0.05

Tablo 4.12.1.'de görüldüğü gibi ergenlerin babaların eğitim durumu arasında annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w= 5,72, p=,126].

Ergenlerin babaların eğitim durumu arasında annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w=4,02, p=,259].

Ergenlerin babaların eğitim durumu arasında annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır. Annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında babası ilkokul mezunu ya da ilkokuldan terk etmiş olan ergenlerin lehine anlamlı bir fark vardır [k-w= 8,61, p=,035]. Babası ilkokul mezunu ya da ilkokuldan terk etmiş olan bireyler diğer bireylere oranla annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Ergenlerin babaların eğitim durumu arasında annelerden algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w= 3,54, p=,315].

Ergenlerin babaların eğitim durumu arasında annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=4,62$, $p=.201$].

Ergenlerin babaların eğitim durumu arasında annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F=1,76$, $p=.154$].

Ergenlerin okuduğu babaların eğitim durumu arasında babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 5,34$, $p=.148$].

Ergenlerin babaların eğitim durumu arasında babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır. ($p<0,05$). Buna göre babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmaktadır Babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında babası lise mezunu olan ergenlerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w= 13,47$, $p=.004$]. Babası lise mezunu olan bireyler diğer bireylere oranla babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Ergenlerin babaların eğitim durumu arasında babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= ,960$, $p=.811$].

Ergenlerin babaların eğitim durumu arasında babalardan algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= ,436$, $p=.933$].

Ergenlerin babaların eğitim durumu arasında babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 1,59, p=,661$].

Ergenlerin babaların eğitim durumu arasında babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F= 1,79, p=,149$].

4.13. Onüçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan onüçüncü alt problem “Ergenlerde iletişim becerileri ve baba eğitim durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.13.1. Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Babaların Eğitim Durumu Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması

	Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması		X ²	P
Duygusal	İlkokul veya İlkokuldan Terk	58	98,93		4,94	,176
	Ortaokul	53	105,92			
	Lise	84	120,41			
	Üniversite Mezunu ve Üzeri	27	121,74			
	Eğitim Durumu	N	X	SS	F	P
Zihinsel	İlkokul veya İlkokuldan Terk	58	54,89	5,46	,400	,753
	Ortaokul	53	54,13	5,98		
	Lise	84	54,94	6,13		
	Üniversite Mezunu ve Üzeri	27	53,81	6,61		
Davranışsal	İlkokul veya İlkokuldan Terk	58	54,20	4,35	,160	,923
	Ortaokul	53	53,98	4,26		
	Lise	84	54,19	5,60		
	Üniversite Mezunu ve Üzeri	27	53,48	5,63		

Ergenlerin babaların eğitim durumu arasında duygusal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre duygusal alt ölçeği eğitim değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=4,94$, $p=.176$].

Ergenlerin babaların eğitim durumu arasında zihinsel alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre zihinsel alt ölçeği eğitim değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F=,400$, $p=.753$].

Ergenlerin babaların eğitim durumu arasında davranışsal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre davranışsal alt ölçeği eğitim değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F=,160$, $p=.923$].

4.14. Ondördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan ondördüncü alt problem “Ergenlerde anne-baba tutumları ve annenin öz, üvey olması arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Ancak istatistik incelemesinde 219 öz- 3 üvey anne katılımcı yer aldığı için analiz yapılmamıştır.

4.15. Onbeşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan onbeşinci alt problem “Ergenlerde iletişim becerileri ve annenin öz, üvey olması arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Ancak istatistik incelemesinde 219 öz- 3 üvey anne katılımcı yer aldığı için analiz yapılmamıştır.

4.16. Onaltıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan onaltıncı alt problem “Ergenlerde anne-baba tutumları ve babanın öz, üvey olması arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Ancak istatistik incelemesinde 219 öz- 3 üvey baba katılımcı yer aldığı için analiz yapılmamıştır.

4.17. Onyedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan onyedinci alt problem “Ergenlerde iletişim becerileri ve babanın öz, üvey olması arasında anlamlı bir fark var mıdır? şeklinde ifade edilmiştir. Ancak istatistik incelemesinde 219 öz- 3 üvey baba katılımcı yer aldığı için analiz yapılmamıştır.

4.18. Onsekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan onsekizinci alt problem “Ergenlerde anne-baba tutumları ve annenin sağ, vefat etmiş, ayrı yaşıyor, boşanmış olma durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır? şeklinde ifade edilmiştir. Ancak istatistik incelemesinde 217 sağ- 4 vefat- 1 boşanmış anne katılımcı yer aldığı için analiz yapılmamıştır.

4.19. Ondokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan ondokuzuncu alt problem “Ergenlerde iletişim becerileri ve annenin sağ, vefat etmiş, ayrı yaşıyor, boşanmış olma durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır? şeklinde ifade edilmiştir. Ancak istatistik incelemesinde 217 sağ- 4 vefat- 1 boşanmış anne katılımcı yer aldığı için analiz yapılmamıştır.

4.20. Yirminci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan yirminci alt problem “Ergenlerde anne-baba tutumları ve babanın sağ, vefat etmiş, ayrı yaşıyor, boşanmış olma durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır? şeklinde ifade edilmiştir. Ancak istatistik incelemesinde 217 sağ- 4 vefat- 1 boşanmış baba katılımcı yer aldığı için analiz yapılmamıştır.

4.21. Yirmibirinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan yirmibirinci alt problem “Ergenlerde iletişim becerileri ve babanın sağ, vefat etmiş, ayrı yaşıyor, boşanmış olma durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır? şeklinde ifade edilmiştir. Ancak istatistik incelemesinde 217 sağ- 4 vefat- 1 boşanmış baba katılımcı yer aldığı için analiz yapılmamıştır.

4.22.Yirmiikinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan yirmiikinci alt problem “Ergenlerde anne-baba tutumları ve annenin mesleği arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.22.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Annelerinin Meslekleri Açısından “Mann Whitney U” Testi ve “Bağımsız Örneklem t” Testi İle Karşılaştırılması

	Meslek	N	Sıra Ortalaması		X ²	P
Annelerden Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	Hizmet	33	107,62		2990,50	,703
	Ev Hanımı	189	112,18			
Annelerden Algılanan Koruyucu Tutum	Hizmet	33	108,65		3024,50	,782
	Ev Hanımı	189	112,00			
Annelerden Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız Tutum	Hizmet	33	113,38		3056,50	,854
	Ev Hanımı	189	111,17			
Annelerden Algılanan Mükemmeliyetçi Tutum	Hizmet	33	96,41		2620,50	,140
	Ev Hanımı	189	114,13			
Annelerden Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	Hizmet	33	108,29		3012,50	,755
	Ev Hanımı	189	112,06			
Babalardan Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	Hizmet	33	116,33		2959,00	,633
	Ev Hanımı	189	110,66			
Babalardan Algılanan Koruyucu Tutum	Hizmet	33	110,06		3071,00	,889
	Ev Hanımı	189	111,75			
Babalardan Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız Tutum	Hizmet	33	105,92		2934,50	,580
	Ev Hanımı	189	112,47			
Babalardan Algılanan Mükemmeliyetçi Tutum	Hizmet	33	111,11		3105,50	,969
	Ev Hanımı	189	111,57			
Babalardan Algılanan Güven verici, Demokratik Tutum	Hizmet	33	116,77		2944,50	,609
	Ev Hanımı	189	110,58			
	Meslek	N	X	SS	F	P
Annelerden Algılanan Baskıcı Tutum	Hizmet	33	26,57	8,40	-909	,364
	Ev Hanımı	189	27,85	7,29		
Babalardan Algılanan Baskıcı Tutum	Hizmet	33	24,60	6,80	-2,21	,028*
	Ev Hanımı	189	27,60	7,26		

*P<0.05

Tablo 4.22.1.'de görüldüğü gibi ergenlerin annelerinin meslekleri arasında annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği meslekleri değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$U=2990,50$, $p=,703$].

Ergenlerin annelerinin meslekleri arasında annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği meslekleri değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$U=3024,50$, $p=,782$].

Ergenlerin annelerinin meslekleri arasında annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği meslekleri değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$U= 3056,50$, $p=,854$].

Ergenlerin annelerinin meslekleri arasında annelerden algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği meslekleri değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$U = 2620,50$, $p=,140$].

Ergenlerin annelerinin meslekleri arasında annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği meslekleri değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$U=3012,50$, $p=,755$].

Ergenlerin annelerinin meslekleri arasında annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği meslekleri değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$t=-,909$, $p=.364$].

Ergenlerin annelerinin meslekleri arasında babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$).

Buna göre babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği meslekleri değişkenine göre fark yaratmamaktadır [U= 2959,00, p=,633].

Ergenlerin annelerinin meslekleri arasında babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p>0,05). Buna göre babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği meslekleri değişkenine göre fark yaratmamaktadır [U=3071,00, p=,889].

Ergenlerin annelerinin meslekleri arasında babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p>0,05). Buna göre babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği meslekleri değişkenine göre fark yaratmamaktadır [U= 2934,50, p=.580].

Ergenlerin annelerinin meslekleri arasında babalardan algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p>0,05). Buna göre babalardan algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği meslekleri değişkenine göre fark yaratmamaktadır [U= 3105,50, p=.969].

Ergenlerin annelerinin meslekleri arasında babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p>0,05). Buna göre babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği meslekleri değişkenine göre fark yaratmamaktadır [U=2944,50, p=,609].

Ergenlerin annelerinin meslekleri arasında babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır. (p<0,05). Buna göre babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği meslekleri değişkenine göre fark yaratmaktadır. Babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanları açısından meslekler arasında annesi ev hanımı olan ergenlerin lehine anlamlı bir fark vardır [t= -2,21, p=,028]. Annesi ev hanımı olan bireyler diğer bireylere oranla babalardan algılanan otoriter tutum alt ölçeği düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

4.23.Yirmiüçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan yirmiüçüncü alt problem “Ergenlerde iletişim becerileri ve annenin mesleği arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.23.1. Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Annelerinin Meslekleri Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması

	Meslek	N	Sıra Ortalaması		X ²	P
Duygusal	Hizmet	33	110,06		3073,00	,893
	Ev Hanımı	189	111,75			
	Meslek	N	X	SS	T	P
Zihinsel	Hizmet	33	54,48	4,53	-,119	,905
	Ev Hanımı	189	54,61	6,19		
Davranışsal	Hizmet	33	53,18	4,08	-1,09	,274
	Ev Hanımı	189	54,21	5,10		

Ergenlerin annelerinin meslekleri arasında duygusal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre duygusal alt ölçeği meslekleri değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$U=3073,00$, $p=,893$].

Ergenlerin annelerinin meslekleri arasında zihinsel alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre zihinsel alt ölçeği meslekleri değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$t=-,119$, $p=,905$].

Ergenlerin annelerinin meslekleri arasında davranışsal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre davranışsal alt ölçeği eğitim değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$t= -1,09$, $p=,274$].

4.24. Yirmidördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan yirmidördüncü alt problem “Ergenlerde anne-baba tutumları ve babanın mesleği arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.24.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Babalarının Meslekleri Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması

	Meslek	N	Sıra Ortalaması	X ²	P
Babalardan Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	Sanayi	12	124,75	2,44	,655
	Tarım	35	113,00		
	Hizmet	97	116,08		
	Emekli	32	102,05		
	Serbest Meslek	46	103,83		
Babalardan Algılanan Koruyucu Tutum	Sanayi	12	103,88	2,28	,684
	Tarım	35	103,83		
	Hizmet	97	115,66		
	Emekli	32	101,47		
	Serbest Meslek	46	117,52		
Babalardan Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız Tutum	Sanayi	12	88,79	5,70	,223
	Tarım	35	113,00		
	Hizmet	97	118,69		
	Emekli	32	92,56		
	Serbest Meslek	46	114,30		
Babalardan Algılanan Mükemmeliyetçi Tutum	Sanayi	12	112,50	,880	,927
	Tarım	35	116,63		
	Hizmet	97	108,26		
	Emekli	32	107,95		
	Serbest meslek	46	116,63		
Babalardan Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	Sanayi	12	91,75	5,30	,257
	Tarım	35	95,56		
	Hizmet	97	112,54		
	Emekli	32	114,36		
	Serbest Meslek	46	124,61		
Babalardan Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	Sanayi	12	122,08	4,02	,403
	Tarım	35	122,31		
	Hizmet	97	112,48		
	Emekli	32	93,41		
	Serbest Meslek	46	111,03		
Babalardan Algılanan Koruyucu Tutum	Sanayi	12	90,96	3,21	,523
	Tarım	35	110,49		
	Hizmet	97	111,30		
	Emekli	32	104,11		
	Serbest Meslek	46	123,20		

	Meslek	N	Sıra Ortalaması		X ²	P
Babalardan Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız Tutum	Sanayi	12	112,58		3,17	,530
	Tarım	35	104,79			
	Hizmet	97	117,88			
	Emekli	32	96,92			
	Serbest Meslek	46	113,02			
Babalardan Algılanan Mükemmeliyetçi Tutum	Sanayi	12	116,04		1,59	,810
	Tarım	35	103,01			
	Hizmet	97	111,60			
	Emekli	32	107,08			
	Serbest Meslek	46	119,64			
Babalardan Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	Sanayi	12	100,21		4,50	,343
	Tarım	35	94,91			
	Hizmet	97	112,17			
	Emekli	32	113,92			
	Serbest Meslek	46	123,97			
	Meslek	N	X	SS	T	P
Annelerden Algılanan Baskıcı Tutum	Sanayi	12	26,16	4,44	,241	,91
	Tarım	35	27,45	7,78		
	Hizmet	97	28,12	7,94		
	Emekli	32	27,28	5,58		
	Serbest Meslek	46	27,52	8,11		
Babalardan Algılanan Baskıcı Tutum	Sanayi	12	26,66	6,30	,407	,804
	Tarım	35	27,77	7,69		
	Hizmet	97	27,63	7,60		
	Emekli	32	26,37	6,12		
	Serbest Meslek	46	26,36	7,29		

***P<0.05**

Tablo 4.24.1.'da görüldüğü gibi ergenlerin babalarının meslekleri arasında annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği meslek değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=2,44$, $p=,655$].

Ergenlerin babalarının meslekleri arasında annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği meslek değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=2,28$, $p=,684$].

Ergenlerin babalarının meslekleri arasında annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre

annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği meslek değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w= 5,70, p=,223].

Ergenlerin babalarının meslekleri arasında annelerden algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p>0,05). Buna göre annelerden algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği meslek değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w = ,880, p=,927].

Ergenlerin babalarının meslekleri arasında annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p>0,05). Buna göre annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği meslek değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w=5,30, p=,257].

Ergenlerin babalarının meslekleri arasında annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p>0,05). Buna göre annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği meslek değişkenine göre fark yaratmamaktadır [F=,241, p=.915].

Ergenlerin babalarının meslekleri arasında babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p>0,05). Buna göre babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği meslek değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w= 4,02, p=,403].

Ergenlerin babalarının meslekleri arasında babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p>0,05). Buna göre babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği meslek değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w=3,21, p=,523].

Ergenlerin babalarının meslekleri arasında babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p>0,05). Buna göre babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği meslek değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w= 3,17, p=.530].

Ergenlerin babalarının meslekleri arasında babalardan algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p>0,05). Buna göre

babalardan algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği meslek değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w= 1,59, p=,810].

Ergenlerin babalarının meslekleri arasında babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (p>0,05). Buna göre babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği meslek değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w=4,50, p=,343].

Ergenlerin babalarının meslekleri arasında babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır. (p<0,05). Buna göre babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği meslekleri değişkenine göre fark yaratmaktadır [F=,407, p=,804].

4.25. Yirmibeşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan yirmibeşinci alt problem “.Ergenlerde iletişim becerileri ve babanın mesleği arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.25.1. Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Babalarının Meslekleri Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması

	Meslek	N	Sıra Ortalaması		X ²	P
Duygusal	Sanayi	12	125,96		4,57	,334
	Tarım	35	116,24			
	Hizmet	97	103,72			
	Emekli	32	128,50			
	Serbest Meslek	46	108,71			
	Meslek	N	X	SS	SS	P
Zihinsel	Sanayi	12	55,91	4,29	6.63	,188
	Tarım	35	55,94	5,80		
	Hizmet	97	53,59	1,55		
	Emekli	32	55,68	5,34		
	Serbest Meslek	46	54,58	5,14		
Davranışsal	Sanayi	12	55,33	4,59	,493	,741
	Tarım	35	54,74	6,31		
	Hizmet	97	53,72	,493		
	Emekli	32	54,15	5,06		
	Serbest Meslek	46	53,84	4,77		

Ergenlerin babalarının meslekleri arasında duygusal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre duygusal alt ölçeği meslek değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 4,57, p=,334$].

Ergenlerin babalarının meslekleri arasında zihinsel alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre zihinsel alt ölçeği meslek değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F=1,55, p=,188$].

Ergenlerin babalarının meslekleri arasında davranışsal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre davranışsal alt ölçeği meslek değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F= ,493, p=,741$].

4.26. Yirmialtıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan yirmialtıncı alt problem “Ergenlerde anne-baba tutumları ve sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.26.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Ailelerinin Gelir Düzeyi Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması

	Gelir	N	Sıra Ortalaması	X ²	P
Annelerden Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	Düşük	37	104,14	,760	,684
	Orta	158	112,21		
	Yüksek	27	117,46		
Annelerden Algılanan Koruyucu Tutum	Düşük	37	115,89	5,22	,073
	Orta	158	114,97		
	Yüksek	27	85,15		
Annelerden Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız	Düşük	37	121,15	1,36	,505
	Orta	158	108,43		
	Yüksek	27	116,24		
Annelerden Algılanan Mükemmeliyetçi Tutum	Düşük	37	112,20	,408	,816
	Orta	158	110,13		
	Yüksek	27	118,54		
Annelerden Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	Düşük	37	116,68	2,49	,287
	Orta	158	113,36		
	Yüksek	27	93,50		
Babalardan Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	Düşük	37	114,68	,232	,891
	Orta	158	110,20		
	Yüksek	27	114,74		
Babalardan Algılanan Koruyucu Tutum	Düşük	37	119,81	3,42	,180
	Orta	158	113,02		
	Yüksek	27	91,22		
Babalardan Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız	Düşük	37	102,72	,967	,617
	Orta	158	113,84		
	Yüksek	27	109,83		
Babalardan Algılanan Mükemmeliyetçi Tutum	Düşük	37	112,22	,036	,982
	Orta	158	111,02		
	Yüksek	27	113,31		
Babalardan Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	Düşük	37	119,47	,725	,69
	Orta	158	110,29		
	Yüksek	27	107,63		

	Gelir	N	X	SS	F	P
Annelerden Algılanan Baskıcı Tutum	Düşük	37	27,97	7,11	,064	,938
	Orta	158	27,65	7,53		
	Yüksek	27	27,29	7,75		
Babalardan Algılanan Baskıcı Tutum	Düşük	37	26,67	7,22	1,17	,312
	Orta	158	27,58	7,40		
	Yüksek	27	25,37	6,31		

Tablo 4.26.1’de görüldüğü gibi ergenlerin ailelerinin gelir düzeyleri arasında annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği gelir değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=,760$, $p=,684$].

Ergenlerin ailelerinin gelir düzeyleri arasında annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği gelir değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=5,22$, $p=,073$].

Ergenlerin ailelerinin gelir düzeyleri arasında annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği gelir değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 1,36$, $p=,505$].

Ergenlerin ailelerinin gelir düzeyleri arasında annelerden algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği gelir değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w = ,408$, $p=,816$].

Ergenlerin ailelerinin gelir düzeyleri arasında annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği gelir değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=2,49$, $p=,287$].

Ergenlerin ailelerinin gelir düzeyleri arasında annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği gelir değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F=,064$, $p=,938$].

Ergenlerin ailelerinin gelir düzeyleri arasında babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği gelir değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= ,232$, $p=,891$].

Ergenlerin ailelerinin gelir düzeyleri arasında babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği gelir değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=3,42$, $p=,180$].

Ergenlerin ailelerinin gelir düzeyleri arasında babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği gelir değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= ,967$, $p=,617$].

Ergenlerin ailelerinin gelir düzeyleri arasında babalardan algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği gelir değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= ,036$, $p=,982$].

Ergenlerin ailelerinin gelir düzeyleri arasında babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği gelir değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=,725$, $p=,696$].

Ergenlerin ailelerinin gelir düzeyleri arasında babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır. ($p<0,05$). Buna göre babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği gelir değişkenine göre fark yaratmaktadır [$F= ,1,17$, $p=,312$].

4.27. Yirmiyedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan yirmiyedinci alt problem “ Ergenlerde iletişim becerileri ve sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.27.1 Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Ailelerinin Gelir Düzeyi Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması

	Gelir	N	Sıra Ortalaması		X ²	P
Duygusal	Düşük	37	110,91		2,28	,319
	Orta	158	108,68			
	Yüksek	27	128,83			
	Gelir	N	X	SS	F	P
Zihinsel	Düşük	37	53,91	5,60	,358	,699
	Orta	158	54,80	6,09		
	Yüksek	27	54,33	5,78		
Davranışsal	Düşük	37	52,94	4,53	1,21	,300
	Orta	158	54,34	5,07		
	Yüksek	27	53,88	4,90		

Ergenlerin ailelerinin gelir düzeyi arasında duygusal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre duygusal alt ölçeği gelir değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 2,28, p=,319$].

Ergenlerin ailelerinin gelir düzeyi arasında zihinsel alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre zihinsel alt ölçeği gelir değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F=,358, p=,699$].

Ergenlerin ailelerinin gelir düzeyi arasında davranışsal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre davranışsal alt ölçeği gelir değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F= 1,21, p=,300$].

4.28. Yirmisekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan yirmisekizinci alt problem “Ergenlerde anne-baba tutumları ve algılanan anne tutumuna göre anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.28.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Annelerinin Tutumları Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması

	Tutum	N	Sıra Ortalaması	X ²	P
Annelerden Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	Eşitlikçi ve Demokratik	141	106,89	2,52	,283
	Aşırı Koruyucu Müdahaleci	48	115,52		
	Aşırı Koruyucu Baskıcı	33	125,36		
Annelerden Algılanan Koruyucu Tutum	Eşitlikçi ve Demokratik	141	106,00	3,74	,154
	Aşırı Koruyucu Müdahaleci	48	126,60		
	Aşırı Koruyucu Baskıcı	33	113,05		
Annelerden Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız Tutum	Eşitlikçi ve Demokratik	141	104,03	5,32	,070
	Aşırı Koruyucu Müdahaleci	48	124,17		
	Aşırı Koruyucu Baskıcı	33	125,00		
Annelerden Algılanan Mükemmeliyetçi Tutum	Eşitlikçi ve Demokratik	141	104,33	8,00	,018*
	Aşırı Koruyucu Müdahaleci	48	134,30		
	Aşırı Koruyucu Baskıcı	33	108,97		
Annelerden Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	Eşitlikçi ve Demokratik	141	115,27	1,65	,438
	Aşırı Koruyucu Müdahaleci	48	108,25		
	Aşırı Koruyucu Baskıcı	33	100,11		
Babalardan Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	Eşitlikçi ve Demokratik	141	110,07	,479	,787
	Aşırı Koruyucu Müdahaleci	48	110,92		
	Aşırı Koruyucu Baskıcı	33	118,47		
Babalardan Algılanan Koruyucu Tutum	Eşitlikçi ve Demokratik	141	107,74	3,55	,169
	Aşırı Koruyucu Müdahaleci	48	126,82		
	Aşırı Koruyucu Baskıcı	33	105,27		
Babalardan Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız	Eşitlikçi ve Demokratik	141	104,39	5,32	,070
	Aşırı Koruyucu Müdahaleci	48	127,30		
	Aşırı Koruyucu Baskıcı	33	118,88		
Babalardan Algılanan Mükemmeliyetçi Tutum	Eşitlikçi ve Demokratik	141	106,84	4,38	,112
	Aşırı Koruyucu Müdahaleci	48	128,50		
	Aşırı Koruyucu Baskıcı	33	106,68		

	Tutum	N	Sıra Ortalaması		X²	P
Babalardan Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	Eşitlikçi ve Demokratik	141	113,56		,413	,813
	Aşırı Koruyucu Müdahaleci	48	108,68			
	Aşırı Koruyucu Baskıcı	33	106,82			
	Tutum	N	X	SS	F	P
Annelerden algılanan baskıcı tutum	Eşitlikçi ve demokratik	141	26,53	7,45	4,56	,011*
	Aşırı koruyucu müdahaleci	48	29,75	7,28		
	Aşırı koruyucu baskıcı	33	29,45	6,95		
Babalardan algılanan baskıcı tutum	Eşitlikçi ve demokratik	141	26,2	7,28	3,39	,035*
	Aşırı koruyucu müdahaleci	48	9,16	7,50		
	Aşırı koruyucu baskıcı	33	28,21	6,16		

Tablo 4.28.1.'de görüldüğü gibi ergenlerin annelerinin tutumları arasında annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=2,52$, $p=,283$].

Ergenlerin annelerinin tutumları arasında annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=3,74$, $p=,154$].

Ergenlerin annelerinin tutumları arasında annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 5,32$, $p=,070$].

Ergenlerin annelerinin tutumları arasında annelerden algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır. ($p<0,05$). Buna göre annelerden algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmaktadır. Annelerden algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği puanları açısından tutumlar arasında annesi aşırı müdahaleci olan ergenlerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w = 8,00$, $p=,018$]. Annesi aşırı müdahaleci olan bireyler diğer bireylere oranla annelerden algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği düzeyinin daha yüksek

olduğu saptanmıştır.

Ergenlerin annelerinin tutumları arasında annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=1,65$, $p=,438$].

Ergenlerin annelerinin tutumları arasında annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır. ($p<0,05$). Buna göre annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmaktadır. Annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanları açısından tutumlar arasında annesi aşırı müdahaleci olan ergenlerin lehine anlamlı bir fark vardır [$F=,4,56$, $p=,011$]. Annesi aşırı müdahaleci olan bireyler diğer bireylere oranla annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Ergenlerin annelerinin tutumları arasında babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= ,479$, $p=,787$].

Ergenlerin annelerinin tutumları arasında babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=3,55$, $p=,169$].

Ergenlerin annelerinin tutumları arasında babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=5,32$, $p=,070$].

Ergenlerin annelerinin tutumları arasında babalardan algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 4,38$, $p=,112$].

Ergenlerin annelerinin tutumları arasında babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=,413$, $p=,813$].

Ergenlerin annelerinin tutumları arasında babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır. ($p<0,05$). Buna göre babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmaktadır. Babalarından algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanları açısından tutumlar arasında annesi aşırı müdahaleci olan ergenlerin lehine anlamlı bir fark vardır [$F=3,39$, $p=,035$]. Annesi aşırı müdahaleci olan bireyler diğer bireylere oranla babalarından algılanan baskıcı tutum alt ölçeği düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

4.29. Yirmidokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan yirmidokuzuncu alt problem “Ergenlerde iletişim becerileri ve algılanan anne tutumuna göre anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.29.1. Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Annelerinin Tutumları Düzeyi Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması

	Tutum	N	Sıra Ortalaması		X²	P
Duygusal	Eşitlikçi ve Demokratik	141	118,54		4,85	,088
	Aşırı Koruyucu Müdahaleci	48	101,82			
	Aşırı Koruyucu Baskıcı	33	95,48			
	Tutum	N	X	SS	F	P
Zihinsel	Eşitlikçi ve Demokratik	141	54,73	5,95	,183	,833
	Aşırı Koruyucu Müdahaleci	48	54,60	5,44		
	Aşırı Koruyucu Baskıcı	33	54,03	6,84		
Davranışsal	Eşitlikçi ve Demokratik	141	54,91	4,98	5,96	,003
	Aşırı Koruyucu Müdahaleci	48	52,52	4,57		
	Aşırı Koruyucu Baskıcı	33	52,63	4,75		

Ergenlerin annelerinin tutumları arasında duygusal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre duygusal alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 4,85, p=,088$].

Ergenlerin annelerinin tutumları arasında zihinsel alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre zihinsel alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F=,183, p=,833$].

Ergenlerin annelerinin tutumları arasında davranışsal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır. ($p<0,05$). Buna göre davranışsal alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmaktadır Davranışsal alt ölçeği puanları açısından tutumlar arasında annesi demokratik olan ergenlerin lehine anlamlı bir fark vardır [$F= 5,96, p=,003$]. Annesi demokratik olan bireyler diğer bireylere oranla davranışsal iletişim beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

4.30. Otuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan otuzuncu alt problem “Ergenlerde anne-baba tutumları ve algılanan baba tutumuna göre anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.30.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Babalarının Tutumları Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması

	Tutum	N	Sıra Ortalaması	X²	P
Annelerden Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	Eşitlikçi ve Demokratik	170	113,28	1,38	,501
	Aşırı Koruyucu ve Müdahaleci	33	111,67		
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	19	95,29		
Annelerden Algılanan Koruyucu Tutum	Eşitlikçi ve Demokratik	170	109,89	,505	,77
	Aşırı Koruyucu ve Müdahaleci	33	115,39		
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	19	119,18		
Annelerden Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız Tutum	Eşitlikçi ve Demokratik	170	107,10	5,35	,069
	Aşırı Koruyucu ve Müdahaleci	33	116,70		
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	19	141,87		
Annelerden Algılanan Mükemmeliyetçi Tutum	Eşitlikçi ve Demokratik	170	107,80	4,13	,126
	Aşırı Koruyucu ve Müdahaleci	33	132,29		
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	19	108,50		
Annelerden Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	Eşitlikçi ve Demokratik	170	115,64	3,75	,153
	Aşırı Koruyucu ve Müdahaleci	33	92,18		
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	19	107,97		
Babalardan Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	Eşitlikçi ve Demokratik	170	111,74	,101	,951
	Aşırı Koruyucu ve Müdahaleci	33	108,73		
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	19	114,21		
Babalardan Algılanan Koruyucu Tutum	Eşitlikçi ve Demokratik	170	105,31	7,13	,028*
	Aşırı Koruyucu ve Müdahaleci	33	127,80		
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	19	138,55		
Babalardan Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız	Eşitlikçi ve Demokratik	170	110,55	,343	,842
	Aşırı Koruyucu ve Müdahaleci	33	111,82		
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	19	119,42		
Babalardan Algılanan Mükemmeliyetçi Tutum	Eşitlikçi ve Demokratik	170	106,36	5,06	,080
	Aşırı Koruyucu ve Müdahaleci	33	132,06		
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	19	121,79		
Babalardan Algılanan Güven verici, Demokratik Tutum	Eşitlikçi ve Demokratik	170	114,54	1,62	,443
	Aşırı Koruyucu ve Müdahaleci	33	101,18		
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	19	102,26		

	Tutum	N	X	SS	F	P
Annelerden Algılanan Baskıcı Tutum	Eşitlikçi ve Demokratik	141	26,53	7,45	4,56	,011*
	Aşırı Koruyucu Müdahaleci	48	29,75	7,28		
	Aşırı Koruyucu Baskıcı	33	29,45	6,95		
Babalardan Algılanan Baskıcı Tutum	Eşitlikçi ve Demokratik	141	26,23	7,28	3,39	,035*
	Aşırı Koruyucu Müdahaleci	48	29,16	7,50		
	Aşırı Koruyucu Baskıcı	33	28,21	6,16		

Tablo 4.30.1.'de görüldüğü gibi ergenlerin babalarının tutumları arasında annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=1,38$, $p=,501$].

Ergenlerin babalarının tutumları arasında annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=,505$, $p=,777$].

Ergenlerin babalarının tutumları arasında annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 5,35$, $p=,069$].

Ergenlerin babalarının tutumları arasında annelerden algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w = 4,13$, $p=,126$].

Ergenlerin babalarının tutumları arasında annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=3,75$, $p=,153$].

Ergenlerin babalarının tutumları arasında annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F=,511$, $p=,601$].

Ergenlerin babalarının tutumları arasında babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= ,101$, $p=,951$].

Ergenlerin babalarının tutumları arasında babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır. ($p<0,05$). Buna göre babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmaktadır. Babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanları açısından tutumlar arasında babası aşırı baskıcı olan ergenlerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=7,13$, $p=,028$]. Babası aşırı baskıcı olan bireyler diğer bireylere oranla babalarından algıladıkları koruyucu tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Ergenlerin babalarının tutumları arasında babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=,343$, $p=,842$].

Ergenlerin babalarının tutumları arasında babalardan algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 5,06$, $p=,080$].

Ergenlerin babalarının tutumları arasında babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=1,62$, $p=,443$].

Ergenlerin babalarının tutumları arasında babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F=,305$, $p=.738$].

4.31. Otuzbirinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan otuzbirinci alt problem “Ergenlerde iletişim becerileri ve algılanan baba tutumuna göre anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.31.1 Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Babalarının Tutumları Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması

	Tutum	N	Sıra Ortalaması		X ²	P
Duygusal	Eşitlikçi ve Demokratik	170	114,07		6,24	,044*
	Aşırı Koruyucu ve Müdahaleci	33	118,29			
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	19	76,71			
	Tutum	N	X	SS	F	P
Zihinsel	Eşitlikçi ve Demokratik	170	54,60	5,95	,869	,421
	Aşırı Koruyucu ve Müdahaleci	33	55,42	5,34		
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	19	53,15	7,08		
Davranışsal	Eşitlikçi ve Demokratik	170	54,25	5,03	,883	,415
	Aşırı Koruyucu ve Müdahaleci	33	53,84	4,87		
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	19	52,68	4,60		

Ergenlerin babalarının tutumları arasında duygusal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır. ($p<0,05$). Buna göre duygusal alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmaktadır. Duygusal alt ölçeği puanları açısından tutumlar arasında babası demokratik olan ergenlerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=6,24$, $p=.044$]. Babası demokratik olan bireyler diğer bireylere oranla duygusal iletişim becerileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Ergenlerin babalarının tutumları arasında zihinsel alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Buna göre zihinsel alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F=,869$, $p=,421$].

Ergenlerin annelerinin tutumları arasında davranışsal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre davranışsal alt ölçeği tutum değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F= ,883$, $p=,415$].

4.32. Otuzikinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan otuzikinci alt problemi olarak “Ergenlerde anne-baba tutumları ve kardeş sayısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.32.1 Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Kardeş Sayısı Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması

	Kardeş Sayısı	N	Sıra Ortalaması	X ²	P
Annelerden Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	Tek Çocuk	16	108,41	1,26	,738
	2 Kardeş	119	112,27		
	3 Kardeş	55	116,68		
	4 Kardeş ve fazlası	32	101,27		
Annelerden Algılanan Koruyucu Tutum	Tek Çocuk	16	128,50	1,40	,705
	2 kardeş	119	111,55		
	3 kardeş	55	107,11		
	4 Kardeş ve fazlası	32	110,34		
Annelerden Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız Tutum	Tek Çocuk	16	117,06	2,61	,455
	2 Kardeş	119	116,98		
	3 Kardeş	55	104,18		
	4 Kardeş ve fazlası	32	100,92		
Annelerden Algılanan Mükemmeliyetçi Tutum	Tek Çocuk	16	136,75	3,13	,371
	2 Kardeş	119	108,72		
	3 Kardeş	55	107,47		
	4 Kardeş ve fazlası	32	116,13		
Annelerden Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	Tek Çocuk	16	97,78	2,58	,460
	2 Kardeş	119	117,4		
	3 Kardeş	55	103,65		
	4 Kardeş ve fazlası	32	109,86		

	Kardeş Sayısı	N	Sıra Ortalaması		X ²	P
Babalardan Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	Tek Çocuk	16	105,53		1,25	,739
	2 Kardeş	119	115,04			
	3 Kardeş	55	111,16			
	4 Kardeş ve fazlası	32	101,91			
Babalardan Algılanan Koruyucu Tutum	Tek Çocuk	16	107,03		,288	,962
	2 Kardeş	119	112,58			
	3 Kardeş	55	112,99			
	4 Kardeş ve fazlası	32	107,17			
Babalardan Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız Tutum	Tek Çocuk	16	108,38		,976	,807
	2 Kardeş	119	109,24			
	3 Kardeş	55	118,73			
	4 Kardeş ve fazlası	32	109,05			
Babalardan Algılanan Mükemmeliyetçi Tutum	Tek Çocuk	16	137,16		3,47	,324
	2 Kardeş	119	106,47			
	3 Kardeş	55	112,80			
	4 Kardeş ve fazlası	32	115,13			
Babalardan Algılanan Güven verici, Demokratik Tutum	Tek Çocuk	16	105,00		2,07	,558
	2 Kardeş	119	117,22			
	3 Kardeş	55	105,87			
	4 Kardeş ve fazlası	32	103,16			
	Kardeş Sayısı	N	X	SS	F	P
Annelerden Algılanan Baskıcı tutum	Tek Çocuk	16	28,43	8,22	,848	,469
	2 Kardeş	11	27,08	7,48		
	3 Kardeş	55	28,92	7,74		
	4 Kardeş ve fazlası	32	27,28	6,50		
Babalardan Algılanan Baskıcı Tutum	Tek Çocuk	16	25,68	6,84	1,39	,244
	2 Kardeş	119	26,57	7,42		
	3 Kardeş	55	28,78	7,62		
	4 Kardeş ve fazlası	32	27,28	5,93		

Tablo 4.32.1.'de görüldüğü gibi ergenlerin kardeş sayısı arasında annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği kardeş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=1,26$, $p=,738$].

Ergenlerin kardeş sayısı arasında annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği kardeş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w=1,40, p=,705].

Ergenlerin kardeş sayısı arasında annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği kardeş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w= 2,61, p=,455].

Ergenlerin kardeş sayısı arasında annelerden algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği kardeş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w = 3,13, p=,371].

Ergenlerin kardeş sayısı arasında annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği kardeş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w=2,58, p=,460].

Ergenlerin kardeş sayısı arasında annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği kardeş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [F=,848, p=,469].

Ergenlerin kardeş sayısı arasında babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği kardeş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w= 1,25, p=,739].

Ergenlerin kardeş sayısı arasında babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği kardeş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w=,288, p=,962].

Ergenlerin kardeş sayısı arasında babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği kardeş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=,976$, $p=,807$].

Ergenlerin kardeş sayısı arasında babalardan algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği kardeş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 3,47$, $p=,324$].

Ergenlerin kardeş sayısı arasında babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği kardeş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=2,07$, $p=,558$].

Ergenlerin kardeş sayısı arasında babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği kardeş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F=1,39$, $p=,244$].

4.33. Otuzüçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan otuzüçüncü alt problem “Ergenlerde iletişim becerileri ve kardeş sayısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.33.1. Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Kardeş Sayısı Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması

	Kardeş Sayısı	N	Sıra Ortalaması		X ²	P
Duygusal	Tek Çocuk	16	96,38		1,28	,732
	2 Kardeş	119	110,94			
	3 Kardeş	55	113,24			
	4 Kardeş ve Fazlası	32	118,16			
	Kardeş Sayısı	N	X	SS	F	P
Zihinsel	Tek Çocuk	16	53,06	3,53	,687	,561
	2 Kardeş	11	54,71	5,85		
	3 Kardeş	55	54,25	7,23		
	4 Kardeş ve Fazlası	32	55,53	4,89		
Davranışsal	Tek Çocuk	16	52,31	4,67	,934	,425
	2 Kardeş	11	53,94	5,28		
	3 Kardeş	55	54,54	4,14		
	4 Kardeş ve Fazlası	32	54,50	5,26		

Ergenlerin kardeş sayısı arasında duygusal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre duygusal alt ölçeği kardeş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [k-w= 1,28, p=,732].

Ergenlerin kardeş sayısı arasında zihinsel alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre zihinsel alt ölçeği kardeş değişkenine göre fark yaratmamaktadır. [F=,687, p=,561].

Ergenlerin kardeş sayısı arasında davranışsal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre davranışsal alt ölçeği kardeş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [F= ,934, p=,425].

4.34. Otuzdördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan otuzdördüncü alt problem “Ergenlerde anne-baba tutumları ve kaçınıcı çocuk olduğu arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.34.1. Ergenlerin Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanları İle Kaçmıcı Çocuk Oldukları Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması

	Kaçmıcı Çocuk	N	Sıra Ortalaması	X ²	P
Annelerden Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	İlk Çocuk	105	109,92	,165	,921
	Ortanca Çocuk	68	113,93		
	Son Çocuk	49	111,51		
Annelerden Algılanan Koruyucu Tutum	İlk Çocuk	105	112,68	,161	,92
	Ortanca Çocuk	68	108,91		
	Son Çocuk	49	112,57		
Annelerden Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız Tutum	İlk Çocuk	105	116,43	2,80	,246
	Ortanca Çocuk	68	113,43		
	Son Çocuk	49	98,27		
Annelerden Algılanan Mükemmeliyetçi Tutum	İlk Çocuk	105	107,10	,998	,607
	Ortanca Çocuk	68	114,38		
	Son Çocuk	49	116,93		
Annelerden Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	İlk Çocuk	105	114,60	1,37	,502
	Ortanca Çocuk	68	113,53		
	Son Çocuk	49	102,04		
Babalardan Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	İlk Çocuk	105	113,28	,158	,924
	Ortanca Çocuk	68	109,80		
	Son Çocuk	49	110,05		
Babalardan Algılanan Koruyucu Tutum	İlk Çocuk	105	115,02	,849	,654
	Ortanca Çocuk	68	105,85		
	Son Çocuk	49	111,80		
Babalardan Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız Tutum	İlk Çocuk	105	102,70	3,93	,140
	Ortanca Çocuk	68	119,76		
	Son Çocuk	49	118,88		
Babalardan Algılanan Mükemmeliyetçi Tutum	İlk Çocuk	105	108,14	,652	,722
	Ortanca Çocuk	68	112,96		
	Son Çocuk	49	116,66		
Babalardan Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	İlk Çocuk	105	111,06	1,60	,449
	Ortanca Çocuk	68	118,26		
	Son Çocuk	49	103,07		

	Kaçıncı Çocuk	N	X	SS	F	P
Annelerden Algılanan Baskıcı Tutum	İlk Çocuk	105	26,91	7,03	1,01	,365
	Ortanca Çocuk	68	28,32	8,22		
	Son Çocuk	49	28,36	7,26		
Babalardan Algılanan Baskıcı Tutum	İlk Çocuk	105	26,79	7,20	,446	,641
	Ortanca Çocuk	68	27,14	7,45		
	Son Çocuk	49	27,97	7,18		

Tablo 4.34.1.'da görüldüğü gibi ergenlerin kaçınıcı çocuk oldukları arasında annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği doğum sırası değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=,165$, $p=,921$].

Ergenlerin kaçınıcı çocuk oldukları arasında annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği doğum sırası değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=,161$, $p=,923$].

Ergenlerin kaçınıcı çocuk oldukları arasında annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği doğum sırası değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 2,80$, $p=,246$].

Ergenlerin kaçınıcı çocuk oldukları arasında annelerden algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği doğum sırası değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w = ,998$, $p=,607$].

Ergenlerin kaçınıcı çocuk oldukları arasında annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği kardeş değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=1,37$, $p=,502$].

Ergenlerin kaçınıcı çocuk oldukları arasında annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği kaçınıcı çocuk değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F=1,01$, $p=,365$].

Ergenlerin kaçınıcı çocuk oldukları arasında babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği doğum sırası değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=,158$, $p=,924$].

Ergenlerin kaçınıcı çocuk oldukları arasında babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği doğum sırası değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=,849$, $p=,654$].

Ergenlerin kaçınıcı çocuk oldukları arasında babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği doğum sırası değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=3,93$, $p=,140$].

Ergenlerin kaçınıcı çocuk oldukları arasında babalardan algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği doğum sırası değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=,652$, $p=,722$].

Ergenlerin kaçınıcı çocuk oldukları arasında babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği doğum sırası değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w=1,60$, $p=,449$].

Ergenlerin kaçınıcı çocuk oldukları arasında babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği doğum sırası değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F=,446$, $p=,641$].

4.35. Otuzbeşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan otuzbeşinci alt problem “Ergenlerde iletişim becerileri ve kaçınıcı çocuk olduğu arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.35.1. Ergenlerin İletişim Becerileri Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Kaçınıcı Çocuk Oldukları Açısından “Kruskal Wallis” Testi ve “ANOVA” Testi İle Karşılaştırılması

	Kaçınıcı Çocuk	N	Sıra Ortalaması		X ²	P
Duygusal	İlk Çocuk	105	105,23		2,09	,351
	Ortanca Çocuk	68	114,96			
	Son Çocuk	49	120,14			
	Kaçınıcı Çocuk	N	X	SS	F	P
Zihinsel	İlk Çocuk	105	54,32	6,11	1,33	,266
	Ortanca Çocuk	68	54,14	5,45		
	Son Çocuk	49	55,81	6,28		
Davranışsal	İlk Çocuk	105	54,00	5,38	,125	,883
	Ortanca Çocuk	68	53,92	4,49		
	Son Çocuk	49	54,36	4,77		

Ergenlerin kaçınıcı çocuk oldukları ve duygusal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre duygusal alt ölçeği doğum sırası değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$k-w= 2,09$, $p=,351$].

Ergenlerin kaçınıcı çocuk oldukları ve zihinsel alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre zihinsel alt ölçeği doğum sırası değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F=1,33$, $p=,266$].

Ergenlerin kaçınıcı çocuk oldukları ve davranışsal alt ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($p>0,05$). Buna göre davranışsal alt ölçeği doğum sırası değişkenine göre fark yaratmamaktadır [$F= ,125$, $p=,883$].

4.36. Otuzaltıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu araştırmada yanıt aranan otuzaltıncı alt problem “Ergenlerde iletişim becerileri ve anne baba tutumları arasında ilişki var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Buna ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.36.1. Ergenlerin Algıladıkları İletişim Becerileri Envanteri ile Anne-Baba Tutum Ölçeği Alt Ölçekleri ve Saldırganlık Ölçeği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Zihinsel	Duygusal	Davranışsal
Annelerden Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	r	,006	-,045	,014
	p	,926	,501	,841
Annelerden Algılanan Koruyucu Tutum	r	,056	-,090	-,062
	p	,403	,183	,355
Annelerden Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız	r	-,290	-,541	-,314
	p	,000*	,000*	,000*
Annelerden Algılanan Mükemmeliyetçi Tutum	r	,100	-,113	-,109
	p	,138	,093	,104
Annelerden Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	r	,026	,120	,079
	p	,701	,074	,242
Annelerden Algılanan Baskıcı Tutum	r	,007	-,159	-,100
	p	,913	,018*	,136
Babalardan Algılanan Dengesiz ve Kararsız Tutum	r	-,021	-,039	-,015
	p	,864	,562	,823
Babalarından Algılanan Koruyucu Tutum	r	-,008	-,129	-,040
	p	,908	,055	,557
Babalarından Algılanan İlgisiz ve Kayıtsız Tutum	r	-,014	-,198	-,156
	p	,833	,003*	,020*
Babalardan Algılanan Mükemmeliyetçi Tutum	r	,061	-,101	-,118
	p	,365	,132	,078
Babalardan Algılanan Güven Verici, Demokratik Tutum	r	,025	,111	,055
	p	,715	,099	,411
Babalardan Algılanan Baskıcı Tutum	r	-,019	-,208	-,076
	p	,780	,002*	,260

*P<0.05

Ergenlerin annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı ile zihinsel iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=.006$, $p>0.05$).

Ergenlerin annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı ile duygusal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=-.045$, $p>0.05$).

Ergenlerin annelerden algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı ile davranışsal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=.014$, $p>0.05$).

Ergenlerin annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı ile zihinsel iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=.056$, $p>0.05$).

Ergenlerin annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı ile duygusal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=-.090$, $p>0.05$).

Ergenlerin annelerden algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı ile davranışsal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=-.062$, $p>0.05$).

Ergenlerin annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı ile zihinsel iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak negatif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=-.290$, $p<0.05$). Ergenlerin annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum ölçeğinden aldıkları puan arttıkça zihinsel iletişim becerileri ölçeğinden alınan puan düşmemektedir.

Ergenlerin annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı ile duygusal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak negatif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=-.541$, $p<0.05$). Ergenlerin annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum ölçeğinden aldıkları puan arttıkça duygusal iletişim becerileri ölçeğinden alınan puan düşmemektedir.

Ergenlerin annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı ile davranışsal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak negatif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=-,314$, $p<0.05$). Ergenlerin annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum ölçeğinden aldıkları puan arttıkça davranışsal iletişim becerileri ölçeğinden alınan puan düşmemektedir.

Ergenlerin annelerden algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği puanı ile zihinsel iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak bir ilişki bulunmamıştır ($r=,100$, $p>0.05$).

Ergenlerin annelerden algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği puanı ile duygusal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=-,113$, $p>0.05$).

Ergenlerin annelerden algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği puanı ile davranışsal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=-,109$, $p>0.05$).

Ergenlerin annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı ile zihinsel iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=,026$, $p>0.05$).

Ergenlerin annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı ile duygusal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=,120$, $p>0.05$).

Ergenlerin annelerden algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı ile davranışsal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=,079$, $p>0.05$).

Ergenlerin annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı ile zihinsel iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=,007$, $p>0.05$).

Ergenlerin annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı ile duygusal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak negatif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=-,159$, $p<0.05$). Ergenlerin annelerden algılanan baskıcı tutum ölçeğinden aldıkları puan arttıkça duygusal iletişim becerileri ölçeğinden alınan puan düşmemektedir.

Ergenlerin annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı ile davranışsal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=-,100$, $p>0.05$).

Ergenlerin babalarından algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı ile zihinsel iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=-,012$, $p>0.05$).

Ergenlerin babalarından algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı ile duygusal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=-,039$, $p>0.05$).

Ergenlerin babalarından algılanan dengesiz ve kararsız tutum alt ölçeği puanı ile davranışsal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=-,015$, $p>0.05$).

Ergenlerin babalarından algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı ile zihinsel iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=.008$, $p>0.05$).

Ergenlerin babalarından algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı ile duygusal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=-,129$, $p>0.05$).

Ergenlerin babalarından algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanı ile davranışsal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=-,040$, $p>0.05$).

Ergenlerin babalarından algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı ile zihinsel iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=-,014$, $p>0.05$).

Ergenlerin babalarından algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı ile duygusal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak negatif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=-,198$, $p<0.05$). Ergenlerin babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum ölçeğinden aldıkları puan arttıkça duygusal iletişim becerileri ölçeğinden alınan puan düşmemektedir.

Ergenlerin babalarından algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanı ile davranışsal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak negatif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=-,156$, $p<0.05$). Ergenlerin babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum ölçeğinden aldıkları puan arttıkça davranışsal iletişim becerileri ölçeğinden alınan puan düşmemektedir.

Ergenlerin babalardan algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği puanı ile zihinsel iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=,061$, $p>0.05$).

Ergenlerin babalardan algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği puanı ile duygusal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır ($r=-,101$, $p>0.05$).

Ergenlerin babalarından algılanan mükemmelliyetçi tutum alt ölçeği puanı ile davranışsal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=-,118$, $p>0.05$).

Ergenlerin babalarından algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı ile zihinsel iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=,025$, $p>0.05$).

Ergenlerin babalarından algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı ile duygusal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=,111$, $p>0.05$).

Ergenlerin babalarından algılanan güven verici, demokratik tutum alt ölçeği puanı ile davranışsal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=,055$, $p>0.05$).

Ergenlerin babalarından algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı ile zihinsel iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=-,019$, $p>0.05$).

Ergenlerin babalarından algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı ile duygusal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak negatif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=-,208$, $p<0.05$). Ergenlerin babalardan algılanan baskıcı tutum ölçeğinden aldıkları puan arttıkça duygusal iletişim becerileri ölçeğinden alınan puan düşmemektedir.

Ergenlerin babalarından algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanı ile davranışsal iletişim becerileri alt ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmamıştır ($r=-,076$, $p>0.05$).

BÖLÜM V

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Araştırma kapsamında Düzce Akçakoca Barbaros Anadolu Lisesi 9, 10, 11, 12 sınıflarda rastlantısal olarak seçilen 222 öğrenci üzerinden aşağıdaki sonuçlara varılmıştır.

Ergenlerin cinsiyetleri ile annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak bir ilişki saptanmıştır. Erkeklerin kızlara oranla annelerinden algıladıkları ilgisiz ve kayıtsız tutum düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Sayiner, Köknel ve Turanlı (2005)'nin 444 lise öğrencisiyle yaptığı çalışmada da cinsiyete göre anne-baba tutumları incelenmiştir. Araştırma sonucunda “demokratik tutum” ve “koruyucu- istekçi tutum” alt ölçeklerinde kızlara yönelik bir fark olduğu bulunmuştur. Yapılan bu çalışmada koruyucu ve istekçi tutum’un daha çok kız lise öğrencilerine uygulanmakta olduğu, otoriter tutum’un ise hem kız hem erkek öğrencilere uygulanmakta olduğu bulunmuştur.

Ergenlerin cinsiyetleri ile annelerden algılanan mükemmeliyetçi tutum düzeyi puanları arasında istatistiksel olarak bir ilişki saptanmıştır. Kızların erkeklere oranla annelerinden algıladıkları mükemmeliyetçi tutum düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuca bakıldığında kültürümüzde erkek çocukların daha özgürlükçü, kız çocukların ise daha çok baskı altında büyütülüyor olmasının etki edebileceği düşünülebilir. Ayrıca Siegle ve Schuler (2000) yaptığı araştırma sonucunda cinsiyet açısından farklar bulunmuştur. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha mükemmeliyetçi oldukları bulunmuştur.

Ergenlerin cinsiyetleri ile duygusal alt ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak bir ilişki saptanmıştır. Kızların erkeklere oranla duygusal iletişim becerileri düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Ergenlerin cinsiyetleri ile zihinsel alt ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak bir ilişki saptanmıştır. Kızların erkeklere oranla zihinsel iletişim becerileri düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Ergenlerin cinsiyetleri ile davranışsal alt ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak bir ilişki saptanmıştır. Kızların erkeklere oranla davranışsal iletişim becerileri düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan araştırma sonucunda Görür (2001)'ün bulguları desteklenebilir. Bu çalışma sonucunda lise öğrencilerinin iletişim becerilerinde cinsiyete göre kızların lehine anlamlı farklılaşmalar olduğunu belirlenmiştir.

Ergenlerin yaşları ile davranışsal alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak bir ilişki saptanmıştır. 15 yaşında olan ergenlerde diğer ergenlere oranla davranışsal iletişim becerileri düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuç doğrultusunda ergenliğin başlarına tekabül eden bu çağda, ergenlerin duygularını daha çok dürtüsel olarak ortaya koydukları düşünülebilir. Erözkan ve Yılmaz'ın (2006) yaptığı çalışmada farklı sonuçlar bulunmuştur. İletişim becerileriyle yaşlar arasında yapılan karşılaştırmada 21 yaş grubundaki öğrencilerin daha çok davranışsal düzeyde; 18 yaş grubundaki öğrencilerin ise daha çok duygusal düzeyde iletişim becerilerine sahip olduğu bulunmuştur. Sonuç olarak Erözkan ve Yılmaz'ın yaptığı çalışmada yaş arttıkça davranışsal iletişim becerisi düzeyi de artmaktadır.

Ergenlerin okudukları sınıf ile babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanları arasında istatistiksel bir ilişki saptanmıştır. 11. sınıfta okuyan ergenlerde diğer ergenlere oranla babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuç ışığında 11. sınıfların üniversite sınavına bir seneleri kalmış olmasının babalardan algılanan koruyucu tutum düzeylerinin yüksek çıkmasını etkileyebileceği düşünülmektedir.

Babalarının eğitim durumu ile ergenlerin; annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği puanları arasında istatistiksel bir ilişki saptanmıştır. Babası ilköğretim mezunu ya da ilköğretim terk olan ergenlerde diğer ergenlere oranla annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum alt ölçeği düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Oran

Pamir (2008) liselerde öğrenim gören ve tesadüfi olarak seçilen 971 kişi üzerinde (452 kız; 519 erkek) yaptığı araştırmada annesi lise mezunu olan öğrencilerin demokratik anne baba tutumu puanı, annesi ilkokul, ortaokul ve üniversite mezunu olanlardan istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmüştür.

Babalarının eğitim durumu ile ergenlerin; babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanları arasında istatistiksel bir ilişki saptanmıştır. Babası lise mezunu olan ergenlerde diğer ergenlere oranla babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan araştırma sonucunda Oran Pamir (2008)'in yaptığı araştırma desteklenebilir. Bu araştırmaya göre babası ortaokul ve lise mezunu olan öğrencilerin koruyucu baba tutumları puanı babası üniversite ve ilkokul mezunu olanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Annelerinin meslekleri ile ergenlerin; babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanları arasında istatistiksel bir ilişki saptanmıştır. Annesi ev hanımı olan ergenlerde diğer ergenlere oranla babalardan algılanan otoriter tutum alt ölçeği düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Özyürek (2004) yaptığı araştırma da ise farklı sonuçlar bulunmuştur. Özyürek'in yaptığı çalışmada çalışan annelerin ev hanımı annelerine oranla daha demokratik olduklarını, ev hanımı annelerin ise çalışanlara annelere göre daha katı/sert disiplin ve aşırı koruyucu tutuma sahip olduklarını saptanmıştır. Özben ve Argun (2002)'unda yaptığı çalışmada çalışmayan annelerin aşırı kontrolcü tutumunun yüksek olduğu görülmüştür. Sonuç olarak yapılan bu araştırmada ev hanımı annelerin, otoriter tutum alt ölçeği düzeyi yüksek olduğu görülürken; Özben ve Argun'un yaptığı çalışmada çalışmayan annelerde aşırı kontrolcü tutumunun yüksek olduğu saptanmıştır.

Annelerinin tutumları ile ergenlerin; annelerden algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği puanları arasında istatistiksel bir ilişki saptanmıştır. Annesi aşırı müdahaleci olan ergenlerde diğer ergenlere oranla annelerden algılanan mükemmeliyetçi tutum alt ölçeği düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerden Annesi aşırı müdahaleci olan ailelerin sürekli en iyi ve doğruyu yapma istediğinin bireylerdeki mükemmeliyetçi tutum düzeyini yükselttiği düşünülebilir.

Annelerinin tutumları ile ergenlerin; annelerden algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanları arasında istatistiksel bir ilişki saptanmıştır. Annesi aşırı müdahaleci olan ergenlerde diğer ergenlere oranla annelerden algılanan baskıcı tutum düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Annelerinin tutumları ile ergenlerin; babalardan algılanan baskıcı tutum alt ölçeği puanları arasında istatistiksel bir ilişki saptanmıştır. Annesi aşırı müdahaleci olan ergenlerde diğer ergenlere oranla babalarından algılanan baskıcı tutum alt ölçeği düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Annelerinin tutumları ile ergenlerin; davranışsal alt ölçeği puanları arasında istatistiksel bir ilişki saptanmıştır. Annesi demokratik olan ergenlerde diğer ergenlere oranla davranışsal iletişim beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Babalarının tutumları ile ergenlerin; babalardan algılanan koruyucu tutum alt ölçeği puanları arasında istatistiksel bir ilişki saptanmıştır. Babası aşırı baskıcı olan ergenlerde diğer ergenlere oranla babalarından algıladıkları koruyucu tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Babaların aşırı baskıcı olması aynı zamanda koruyucu tutum düzeylerini arttırdığına göre bu tutumlar arasında bir paralellik olduğu düşünülebilir.

Babalarının tutumları ile ergenlerin; duygusal alt ölçeği puanları arasında istatistiksel bir ilişki saptanmıştır. Babası demokratik olan ergenlerde diğer ergenlere oranla duygusal iletişim becerileri düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Ergenlerin anne-baba tutumları, iletişim becerileri alt ölçeği puanı ve kardeş sayısı açısından anlamlı bir fark bulunmadığı saptanmıştır. Sayiner, Köknel ve Turanlı (2005) yaptığı çalışmada ise kardeş sayısı ve anne-baba tutumları alt ölçeği açısından farklar bulunmuştur. Araştırma sonucunda “demokratik tutum” alt ölçeğinde bir kardeşi olan lise öğrencileri açısından anlamlı bir fark çıktığı görülmüştür. İki çocuklu olan ailelerin çocuklar arası ayırımı engellemek amacıyla “demokratik tutum” uygulamayı daha çok benimsemiş oldukları görülmüştür.

Ergenlerin annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum ölçeğinden aldıkları puan arttıkça zihinsel iletişim becerileri ölçeğinden alınan puan düşmemektedir. Ergenlerin

annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum ölçeğinden aldıkları puan arttıkça duygusal iletişim becerileri ölçeğinden alınan puan düşmemektedir. Ergenlerin annelerden algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum ölçeğinden aldıkları puan arttıkça davranışsal iletişim becerileri ölçeğinden alınan puan düşmemektedir. Ergenlerin annelerden algılanan baskıcı tutum ölçeğinden aldıkları puan arttıkça duygusal iletişim becerileri ölçeğinden alınan puan düşmemektedir.

Ergenlerin babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum ölçeğinden aldıkları puan arttıkça duygusal iletişim becerileri ölçeğinden alınan puan düşmemektedir. Ergenlerin babalardan algılanan ilgisiz ve kayıtsız tutum ölçeğinden aldıkları puan arttıkça davranışsal iletişim becerileri ölçeğinden alınan puan düşmemektedir. Ergenlerin babalardan algılanan baskıcı tutum ölçeğinden aldıkları puan arttıkça duygusal iletişim becerileri ölçeğinden alınan puan düşmemektedir.

5.2. Öneriler

Bu bölümde uygulamacılar ve araştırmacılar için önerilere yer verilmiştir.

5.2.1 Uygulamacılar için Öneriler

- 1) Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmenlere hizmet içi eğitimle anne baba tutumları ve iletişim becerileri hakkında bilinçlendirilmelidir.
- 2) Bireyin gelişimini etkileyen anne baba tutumlarıdır. Bu yüzden ailelere anne baba tutumları ve iletişim ilgili çeşitli seminerler, kurslar ve toplantıları düzenlemelidir.
- 3) Devlet politikası olarak televizyonun yoğun seyredildiği zamanlarda anne baba eğitim programları yayınlanmalıdır.
- 4) Öğretmenler, aileler ve arkadaşlar kendi kişilerarası problemlerini dile getirmektedir. Bu durumun çözümüne yönelik kişilerarası iletişimle ilgili eğitimleri yaygınlaştırılabilir.
- 5) İletişim becerilerinin iyileştirilmesi yönünde öğrencilere ‘İletişim becerileri eğitimi’ seminerler hazırlanabilir.

5.2.2. Araştırmacılar için Öneriler

- 1) Araştırma Düzce'nin Akçakoca ilçesindeki örnekleme yapılmıştır. Örnekleme grubu genişletilerek yapılabilir.
- 2) Araştırma İstanbul il örneği gibi daha metropolitan bir şehirde yapılabilir.
- 3) İletişim becerileri ve anne baba tutumlarıyla yapılan bu araştırmaya ek olarak empati de araştırılabilir.
- 4) Kırsal kesim ile kentsel alanda yaşayanlar arasında bir araştırma yapılarak bulgular karşılaştırılabilir.
- 5) Bu araştırmanın örnekleminde ekonomik durumu yüksek ve eğitim durumu üniversite ve üzeri olan kişi az bulunmaktadır. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda yüksek sosyoekonomik düzeye sahip kişiler ve anne baba eğitim durumu üniversite üzeri kişiler de örnekleme dahil edilerek ekonomik durumu düşük ve yüksek ergenlerin, anne baba eğitim durumu düşük ve yüksek ergenlerin anne baba tutumu ve iletişim becerileri karşılaştırılabilir.

6. KAYNAKLAR

- Alkan, C. (1984). *Eğitim Teknolojisi*.(8.baskı) Ankara: Aşama Matbaacılık.
- Aydın, B. (1997). *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*.(4.baskı) İstanbul: Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları.
- Aydın, B. (2002). *Gelişim Psikolojisi*. (3.baskı) SFN Baskı: İstanbul.
- Balcı, S. (1996). *Danışma Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeyine Etkisi*. Doktora Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baltaş, Z. ve Baltaş, A. (2002). *Bedenin Dili*. (3.baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baltaş, A.(2003a). *Rekabete Fark Yaratan Ekip*. (1.baskı) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baltaş, A. (2003b). *Eğitim Başarısını Yükseltmede, Sağlıklı ve Mutlu İnsanlar Yetiştirmede Ailenin Rolü: Ana-Baba Okulu*. (10. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baysal, A. C. (1981). Sosyal ve Örgütsel psikolojide Tutumlar. (Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi) İstanbul: Yalkın Ofset Matbaası .
- Berglund, E., Eriksson, M. ve Westerlund, M. (2005). Communicative Skills in Relation to Gender, Childcare and Socioeconomic Status in 18-Month Old Children. *Scandinavian Journal of Psychology*. 46,içinde (485-491) Candemir, F. (Çev) 2000. Anne-baba tutumlarının çocuktaki benlik kavramı üzerine etkisi.
- Bilal, G. (1984). “Demokratik” ve “Otoriter” olarak algılanan ana-baba tutumlarının çocukların uyum düzeylerine etkisi. Doktora tezi (basılmamış). Hacettepe Üniversitesi, 178 s., Ankara.

Candemir, F. (2000). *Anne-Baba Tutumlarının Çocuktaki Benlik Kavramı Üzerine Etkisi*. Yüksek lisans tezi (basılmamış). İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Cüceloğlu,D. (1997). *Yeniden İnsan İnsana*.(17.baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Cüceloğlu,D.,(2001).*İçimizdeki Çocuk*. (16.baskı) İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çuhadaroğlu, F. (1996). Adolesansta Psikolojik Gelişim Özellikleri. *Katkı Pediatri Dergisi* .17: (5) Eylül-Ekim. (783-788).

Demirci, E. E. (2002). *İletişim Becerileri Eğitiminin Merkez Eğitim Merkezi'ne Devam Eden Genç İşçilerin İletişim Becerilerini Değerlendirmelerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dinçer, B. (2008). *Alt Ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeyde Lise İkinci Sınıfa Devam Eden Ergenlerin Anne Baba Tutumlarını Algılamaları İle Arkadaşlık İlişkilerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Döğücü, F. (2004). *Tosya İlçesinde Farklı Liselerde Öğrenim Gören Ergenlerin Arkadaş İlişkilerinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Ankara: Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Dökmen.Ü.,(1994). *Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati*. (8.Baskı) İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Dökmen, Ü. (2002). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. (20. Basım). İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Ekşi, A. (1990). *Çocuk, Genç, Ana Babalar*. (4.baskı) İstanbul: Bilgi Yayınevi.

Eripek, S. (1982). *Kuramsal Açından Çocuklardaki Problem Davranışların Nedenleri ve Bir Sınıflandırma*. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*.15 (2).

- Ergin, A. (1995). *Öğretim Teknolojisi İletişim*. (3.baskı) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ergin, A. ve Birol, C. (2000). *Eğitimde İletişim*. (7.baskı) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erözkan, A.(2004). Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Yalnızlık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4, 1-2.
- Erözkan, A. (2005). *Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerilerini Etkileyen Faktörler*. 8.Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitapçığı, İstanbul, 182.
- Erözkan, A. ve Yılmaz, B. (2006). *Muğla Üniversitesi Muğla Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin İletişim Becerilerini Etkileyen Faktörler*. Muğla: I.Ulusal Sağlık Geliştirme ve Sağlık Eğitimi Kongresi- Bildiri Özetleri Kitabı, 117.
- Erözkan, A. (2009). *İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinde Depresyonun Yordayıcıları*. İlköğretim Online, 8 (2), içinde (334-345).
- Eryüksel, G. (1996). *Ana-Baba ve Ergen İlişkilerinin Problem Çözme-İletişim Becerileri, Bilişsel Çarpıtmalar ve Aile yapısı Açısından İncelenmesi*. Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gençtan, E. (2000a). *Psikanaliz ve Sonrası*.(9. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gençtan, E. (2000b). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar* (15. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Güneş, T. (1993). Ana Baba Tutumları ile Diğer Bazı Değişkenlerin Lise Öğrencilerinin Mesleki İlgilerine Etkisi. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 124.
- Gordon, T. (1996a). *Etkili Anne- Baba Eğitimi Aile İletişim Dili*. E. Aksay (Çev.). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Gordon, T. (1996b). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*. E. Aksay. (Çev.). İstanbul: Sistem Yayıncılık.

- Gordon, T. (2003). *Aile İletişim Dili*. E. Aksay. (Çev.). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Görür, D. (2001). *Lise öğrencilerinin iletişim Becerilerini Değerlendirmelerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürgen, H.(1997). *Örgütlerde İletişim Kalitesi*. (2.baskı) İstanbul: Der Yayınları.
- Güzel, A.(2006). *Sözlü İletişim Becerileri Açısından Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi*. *Milli Eğitim*, ,169 : 85-104.
- Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi.(2014). Erişim Tarihi: 17 Nisan 2014, www.sbf.hacettepe.edu.tr.
- Hanyaloğlu, E. (1995) “ *Okul Öncesi Kurum Öğretmenlerinin Kişilik Özellikleri ile Sahip Oldukları Anne-Babalık Tutumları Arasındaki İlişki*.” Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara üniversitesi Sosyal bilimler enstitüsü.
- İlenti, K. (1988). *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Günümüzde İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi
- Karasar, N. (2004). *Araştırmalarda rapor hazırlama*. (12. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, A. (2010). *İlköğretim Öğrencilerinin Anne-Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Kişilik Özelliklerine Göre Değişkenliğinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kılıçaslan, A. (2004). *Aile Fonksiyonlarının ve Algılanan Farklılaşmış Anne-Baba Yaklaşımının Kardeş İlişkileri Üzerindeki Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Korkut, F. (1996a). *Lise Öğrencilerinin Bazı Değişkenler Açısından İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi*. III. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi- Bildiriler, 11-20.

Korkut, F. (1996c). İletişim Becerileri Eğitiminin Lise Öğrencilerinin İletişim Becerilerini Değerlendirmelerine Etkisi. *3P (Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmoloji) Dergisi*, 4(3), içinde (15-22).

Köknel, Ö.(1997). *İnsanı Anlamak*. (3.baskı). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Kulaksızoğlu, A. (2002). *Ergenlik Psikolojisi*. (5.Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Kuzgun, Y. (2004). *İlköğretimde Rehberlik*. (6.baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Misket, Ö. (1985). *Gençlik Döneminde Psiko-Sosyal Sorunlar, Milli Kültür ve Gençlik Sempozyumu*. Ankara: Gazi Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları.

Mc Keachie, W.J. and Doyle, Charlotte L.(1996). *To Company Psychology*. London: Addison Wesley Publishing Company.

Oran Pamir, Ç. (2008). *Lise Öğrencilerinin Mükemmeliyetçilik Düzeyleri ile Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişki*. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özbay, H ve Öztürk, E. (1992). *Gençlik*. (3.baskı). İstanbul: İletişim Yayıncılık A.Ş.

Özbay, H.M. (2000). *Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniğine Başvuran Ergenlerin Kendilerini Algulamalarıyla Başvurmayanların Kendilerini Algulamalarının Karşılaştırılması*. *Yayımlanmamış doktora tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özben, Ş.ve Argun, Y. (2002). Okul Öncesi Çocukların anne- babalarının çocuk Yetiştirme Tutumları ile İlgili Değişkenlerin İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. 14, 18-28.

Özdoğan, B. (2001). “Altı-On İki Yaşlarındaki Çocukların Eğitimi ve Okul Başarıları”, *Eğitim ve Bilim*, Cilt: 26, Sayı: 120, 3-7, Ankara.

Özer, A. K. (2000). İletişimsizlik becerisi. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Özyürek, A. (2004). *Kırsal Bölge Ve Şehir Merkezinde Yaşayan 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Anne- Babaların Çocuk Yetiştirme İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Özyürek, A. ve Şahin T., F. (2005). 5-6 Yaş Grubunda Çocuğu Ebevyenlerin Tutumlarının İncelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 25 (2), 19-34.

Parman, T.(2011). Winnicott’un Kuramında Ergenlik. *Psikanaliz Yazıları Baharlık Kitap Sayısı 23. Sonbahar*, Bağlam Yayınları.

Senemoğlu, N. (1997). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*. (2.baskı). Ankara: Spot Matbaacılık.

Sayiner, B., Köknel, Ö., Turanlı, M.(2005). Lise Öğrencilerinde Ana-Baba Tutumunun Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi Sayı 21, Sayfa: 193-212*.

Siegle, D. & Schuler, A. (2000). Perfectionism Differences in Gifted Middle Students, *Roepers Review*, 23, 39-44.

Smith, M. B. (1968). Attitude Change. International encyclopedia of the Social Sciences (s.458-467). Crowell Collier and Mac Millan.

Steinberg, L.(2005). Cognitive and affective development in adolescence. Trends in Cognitive Science, 9, 69-74.

Taşer, S.(1995). *Konuşma Eğitimi*. (3.baskı). İstanbul: Papirüs Yayınevi.

Tan, H.(1995) *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Tola, D. (2003). *İlkokul 5.sınıf çocuklarında ahlaki yargı ile ana-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Ankara: Gazi Üniversitesi, 193.

Tuzcuoğlu, N. (2004) *Bir Aile Olmak: Anne Baba Olmanın Altın Kuralları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları: Yüksek lisans tezi (basılmamış). İstanbul: İstanbul Üniversitesi. 111.

Tuzgöl, M. (1998). *Ana-baba Tutumları Farklı Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Ankara: Hacettepe Üniversitesi. 102.

Uzuner, Y.(2003). *Çocukta Ruh Sağlığı, Uyum Bozukluğu: Ailede Ruh Sağlığı* (ed.) Uzuner, Y. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 45-56.

Ünal, S. ve Ada, S. (2000). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Marmara Ü. Teknik Eğitim F. Eğitim Bilimleri Yayınları. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. 102.

VandenBos G.R. (Ed.). (2010). *The APA Dictionary of Psychology*. Washington: Electronic Reproduction. Hathi Trust Digital Library.

Yavuzer, H.(1990). *Çocuk ve Suç*.(3.baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (1998). *Çocuk Psikolojisi*. (15. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2000). *Ana-baba ve çocuk*. (13. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2003). *Yaygın Anne-Baba Tutumları: Ana Baba Okulu*. (10. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yılmaz T. (2000). *Ergenlerde Risk Alma Davranışlarının İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, M. (2004), *İlköğretimde Anne ve Baba Tutumlarının Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkisi (Hendek İlçesi Örneği)*, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'nda hazırlanan basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Yılmaz, Y. (2007). *Anne Baba Tutumları ile İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okul Başarısı ve Özerkliklerinin Gelişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Yiğit, N., Alev, N., Altun, T., Akyıldız, S. ve Özmen, H. (2005). *Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Geliştirme*. Trabzon: Derya Kitabevi.

Youniss, J. and Smoller J. (1985). *Adolescent Relation with Mothers, Fathers and Friends*. Chicago: University of Chicago Press.

Yörükoğlu, A. (1985). *Gençlik Çağı*. (10.baskı). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Yüksel, A.H. (2006). *İletişim Kavram ve Tanımı*. U. Demiray, (Ed.), Genel İletişim . Ankara: Pegema Yayıncılık. 1-34.

Yüksel-Şahin, F. (1997). *Grupla iletişim becerileri eğitiminin üniversite öğrencilerinin iletişim beceri düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Zillioğlu, M.(1993). *İletişim Nedir?* (1.baskı). İstanbul: Cem Yayınları

7. EKLER

EK I: SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMUKİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli Katılımcı,

Araştırma ergenlerin davranış biçimlerinin bunlarla ilişkili olduğu düşünülen bir takım faktörlerle ilişkilerini tespit etmeye yönelik olarak yapılmaktadır. Anketteki soruları samimi ve doğru bir şekilde yanıtlamanız araştırmanın sonuçlarının güvenilirliği açısından önemlidir. Ankette size uygun olan seçeneğin yanına (X) işareti ile belirtmeniz gerekmektedir. Soruların doğru ya da yanlış cevabı bulunmamaktadır. Lütfen ankette boş soru bırakmayınız. Cevaplarınız gizli tutulacak olup, grup değerlendirilmesi yapılacaktır. Bu nedenle anketin hiçbir bölümüne adını yazmanız gerekmemektedir.

Katılımınızdan dolayı içtenlikle teşekkür ederim.

Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uygulamalı Psikoloji Programı Yüksek Lisans Öğrencisi

Psikolog Gülçin SÖNMEZ

1. Cinsiyet: 1) Kız () 2) Erkek ()
2. Yaşınız : 15 () 16 () 17 () 18 ve üstü ()
3. Sınıf: 9 () 10 () 11 () 12 ()
4. Anne Eğitim Durumu:
- 1) Okur-yazar değil ()
- 2) İlkokul veya İlkokuldan terk()
- 3) Ortaokul ()
- 4) Lise ()
- 5) Üniversite ()
- 6) Yüksek Lisans ve üstü ()

5.Baba Eğitim Durumu:

- 1) Okur-yazar değil ()
- 2) İlkokul veya İlkokuldan terk()
- 3) Ortaokul ()
- 4) Lise ()
- 5) Üniversite ()
- 6) Yüksek Lisans ve üstü ()

6.Anne 1) Öz ()

2) Üvey ()

7.Baba 1) Öz ()

2) Üvey ()

8.Anne 1) Sağ ()

2) Vefat ()

3) Ayrı yaşıyor ()

4) Boşandı ()

9.Baba 1) Sağ ()

2) Vefat ()

3) Ayrı yaşıyor ()

4) Boşandı ()

10.Annenizin mesleği (.....)

11.Babanızın mesleği (.....)

EK II: İLETİŞİM BECERİLERİ ENVANTERİ

Açıklama: Aşağıda insan ilişkileriyle ilgili tutum ve davranış ifadeleri bulunmaktadır. Genel olarak insanlarla iletişim kurarken nasıl davrandığınızı, neler düşündüğünüzü ve neler hissettiğinizi anlatan aşağıdaki ifadelerin size uygunluk derecesini belirtmeniz istenmektedir. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. İfadeler, “Her zaman, Genellikle, Bazen, Nadiren, Hiçbir zaman” karşılığındadır. Her ifadeye ilişkin beş seçenektен yalnız birini işaretlemeniz ve cevapsız bırakmamanız gerekmektedir. Lütfen her ifadeyi cevaplayınız.

MADDE	Her Zaman	Genellikle	Bazen	Nadiren	Hiçbir Zaman
1-İnsanları anlamaya çalışırım.					
2-İletişimde bulunduğum insanlardan gelen öğüt ve önerileri içtenlikle dinlerim.					
3-Düşüncelerimi Başkalarına tam olarak ifade etmekte zorluk çekerim.					
4-Konuşurken, etkili bir göz iletişimi kurabilirim.					
5-Genelde eleştirilmekten hoşlanmam.					
6-Dikkatimi karşımdakinin ilgi alanına toplayabilirim.					
7-Kişilerin anlatmak istediklerini dinlemek için yeterince zaman ayırırım.					
8-Karşımdaki kişiye genelde söz hakkı veririm.					
9-Karşımdaki kişiyi dinlerken hayal kurarım.					

MADDE	Her Zaman	Genellikle	Bazen	Nadiren	Hiçbir Zaman
10- Başkaları konuşurken sabırsızlaşır, onların sözünü keserim.					
11-İnsanları dinlerken sıkıldığımı hissederim.					
12-Eleştirilerimi karşımdaki kişiyi incitmeden iletirim.					
13-Konuşurken ilk adımı atmaktan çekinmem.					
14-Konuşurken açık, sade ve düzgün cümleler kurarım.					
15-Karşımdaki kişiyle aynı görüşü paylaşmasam bile fikirlerine saygı duyarım.					
16-İletişimde bulunduğum kişinin yüzüne baktığım halde sözlerini dinlemediğim olur.					
17-Karşımdaki kişinin konuşmaya ve dinlemeye istekli olup olmadığını anlamaya çalışırım.					
18-Yanlış tutum ve davranışlarımı kolaylıkla kabul ederim.					
19-Dinlediğim kişiyi daha iyi anlamak için sorular yöneltirim.					

MADDE	Her Zaman	Genellikle	Bazen	Nadiren	Hiçbir Zaman
20-Dinleyenin anlamaz görüldüğünde, iletmek istediklerimi tekrarlar, yeni kelimelerle ifade edip özetlerim.					
21-İnsanlarla görüşürken, bilerek onları rahatlatacak şeyler yaparım.					
22- İnsanları kontrol etmeye ve istediğim kalıba sokmaya çalışırım.					
23-Tartışma sonunda savunduğum düşüncelerin yanlış olduğunu kabul ederim.					
24-Karşımdaki kişinin bana ters düşen duygu ve düşüncelerini yargılarım.					
25-Ses tonumu konunun özelliğine göre ayarlayabilirim.					
26-Öneride bulunduğum kişinin öneriye açık olup olmadığına dikkat ederim.					
27-Karşı cinsten birisiyle iletişim kurduğumda rahatsızlık duyarım.					
28-Başkalarını dinlemek mecburiyetinde olmadığımı düşünürüm.					
29-Özür dilemek bana zor gelir.					

MADDE	Her Zaman	Genellikle	Bazen	Nadiren	Hiçbir Zaman
30-Küs olduğum birisiyle barışmak istediğimde ilk adımı atmaktan çekinirim.					
31-Konuşurken sözümün kesilmesinden rahatsız olurum.					
32- Dinlerken karşımdaki kişinin sözünü kesmemeye özen gösteririm					
33-İletişim kurduğum kişinin tutumundan çok sorununu anlamaya çalışırım.					
34-Çevremdekiler, insanlara karşı ilgisiz kaldığım kanısındalar.					
35-Çoğunlukla duygularımdan emin olamıyorum					
36-İletişim kurduğum kişi tarafından anlaşılmaktan mutluluk duyarım.					
37-Başkaları ile ilişkilerimi bozacak çıkışlar yaparım.					
38-Karşımdaki kişiye güvenmek beni mutlu eder.					
39- Her insanı olumlu beklentilerle karşılarım.					
40- İletişim kurduğum kimselerden bir şeyler alır ve onlara da bir şeyler verdiğimi hissederim.					

MADDE	Her Zaman	Genellikle	Bazen	Nadiren	Hiçbir Zaman
41-İnsanlara cevaplamakta zorlanacakları ani sorular yöneltirim.					
42-Beni rahatsız eden duygularımı iletmekte sıkıntı çekerim.					
43-Genellikle insanlara güvenirim.					
44-İletişim kurduğum insanlar tarafından anlaşıldığımı hissederim.					
45-Kendimi karşımdaki kişinin yerine koyarak, duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışırım.					

EK III: ANNE BABA TUTUMLARI ÖLÇEĞİ

Sevgili öğrenciler,

Bildiğiniz gibi okul başarınızda anne ve babalarınızın tutumlarının önemli bir yeri vardır. Bu ölçekle okulda daha etkin bir başarıya nasıl ulaşabileceğinizi beraberce araştırıp sizlerin de yardımıyla öğrencilerin nasıl daha başarılı olabileceklerini anlamaya çalışacağız. Sizlerin bu ölçeğe vereceğiniz cevaplar sayesinde birçok arkadaşınız daha iyi ve kaliteli bir eğitime sahip olma yolunda önemli ipuçları elde edeceklerdir. Bu araştırmaya katkılarınız için sizlere şimdiden çok teşekkür ederim. Ölçeği cevaplamaya başlamadan önce lütfen her maddede belirtilen ifadeyi kendi anne ve babanızı düşünerek dikkatle okuyunuz. Daha sonra ilgili ifadede belirtilen davranışa uygunluğu açısından, anne ve babanızın tutumunu 5 derece içerisinde değerlendiriniz. Her derecelendirmeyi yaparken, anne ve babanızın tutumunun verilen ifadeye uygunluğunu düşünüp, ifadeye 'tamamen katılıyorsunuz'(5), 'katılıyorsunuz' (4) ,bu konuda ' kararsızsınız ' (3) ,ifadeye 'katılmıyorsunuz' (2) , 'hiç katılmıyorsunuz ' (1)olarak cevaplandırınız. Daha sonra bu dereceleri size verilen cevap kâğıdına aynı numaranın karşısındaki ilgili parantezin içine, rakamla yazınız. Anneniz ile ilgili derece, cevap kâğıdında anne sütununun altındaki parantezin içine, babanızla ilgili derece ise baba sütununun altındaki parantezin içine yazılacaktır. Ölçekteki her ifade için aynı şekilde devam ederek, anne ve babanızın tutumları hakkındaki kişisel görüşünüzü, anne ve babanız için ayrı ayrı olmak üzere cevap kâğıdındaki ilgili parantezin içine yazınız. Her maddeyi, atlamadan sıra ile cevaplayınız. Bu ölçeği cevaplamaktan zevk duyacağınızı umar, ilgi ve yardımlarınıza şimdiden teşekkür ederim.

Hiç katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Tamamen katılıyorum (5)
--------------------------------	----------------------------	--------------------------	---------------------------	-----------------------------------

ANNE BABA TUTUMLARI	ANNEM	BABAM
1-İyi bir çocuğun, ana-babasının istediği biçimde yetişen onların dediklerini aynen yerine getiren kimse olduğunu söyler.	()	()
2-Benimle ilgili bir karar alınırken istek ve ihtiyaçlarımı dikkate alır.	()	()
3-Karşı cinsten arkadaşlar edinmeme izin vermez.	()	()
4-Bir güçlükle karşılaştığım zaman, beni kendi bulduğu çözüm yolunu uygulamaya zorlar.	()	()
5-Hiçbir konuda kişisel görüşümü sormaz.	()	()
6-Dayağın 'cennetten çıkma' olduğuna inanır, ara sıra kullanmakta sakınca görmez.	()	()
7-Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını vermiştir.	()	()
8-Ailemizi ilgilendiren konularda karar verirken benim fikirlerimi de dikkate alır.	()	()
9-Paramı nerelerde harcadığımı ayrıntılı bir şekilde kontrol eder.	()	()
10-Cezalandırmak yerine, meseleleri benimle konuşmayı yeğler.	()	()
11-Beni aklımı kullanmaya, kararları kendimin vermesine özendirir.	()	()
12-Ders çalışıp çalışmadığımı sürekli olarak kontrol eder.	()	()
13-Ders dışı uğraşlarımı hoş karşılamaz.	()	()
14-İlgi ve yeteneklerime uygun meslek seçmede beni serbest bırakır.	()	()
15-Haklı olduğum zaman bunu açıkça söyler.	()	()
16-Okulda, iyi notlar almadığım zaman çok kızar.	()	()
17-Boş zamanlarımı kendi ilgi ve ihtiyaçlarım doğrultusunda kullanmaya özendirir.	()	()
18-Evden uzak olmayan bir yere giderken bile izin almamı ister.	()	()
19-Nedenlerini bile bilmediğim cezalar verir.	()	()
20-Farklı görüşlerde olmamızı doğal karşılar.	()	()
21-Yerinde ve duruma uygun kararlar verebileceğime inanır.	()	()
22-Fikirlerime saygı gösterir, düşüncelerimi ifade etmeye özendirir.	()	()

ANNE BABA TUTUMLARI	ANNEM	BABAM
24-Aynı fikirde olmadığımız zaman benimle alay eder, bu konuları anlayacak düzeye gelmediğimi söyler.	()	()
25-Üstün başarı göstermemde öyle ısrar eder ki sonunda aşırı kaygılanırım.	()	()
26-Bir çatışmaya girdiğim zaman, kendi fikrini kabul ettirmeye çalışmadan, kimin neden haklı olduğunu görmeme yardım eder.	()	()
27-Her hangi bir konuda doğru karar verebileceğime inanmaz.	()	()
28-Hoşlanmadığı kimselerle arkadaşlık etmemi kesinlikle yasaklar.	()	()
29-Anlattıklarımı can kulağı ile dinler, ancak sırlarımı öğrenmek için beni zorlamaz.	()	()
30-Arkadaşlarımı eve çağdırmama ve arkadaş toplantılarına katılmama izin vermez.	()	()
31-Bir derdim olduğu zaman beni dinlemeye hazırdır.	()	()
32-Bir güçlkle karşılaştığımda istediğim yardımı sağlar, fakat kararı bana bırakır.	()	()
33-Anlaşamadığımız konularda da fikirlerimi rahatça anlatmama izin verir ve beni sabırla dinler.	()	()
34-Küçük hatalarımı bile şiddetle cezalandırır.	()	()
35-Duygu ve ihtiyaçlarıma karşı daima duyarlı davranmıştır.	()	()
36-Bana çok hükmeder.	()	()
37-Beraber çalışırken işlerin neden böyle olduğunu açıklamaya çalışır.	()	()
38-Bir işi ne kadar iyi yapsam da beğenmez.	()	()
39-Beni yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlar.	()	()
40-Kontrol edilmezlerse çocukların kötü davranışlar edineceklerine inanır.	()	()
41-Bana rehberlik eder ve hiçbir zaman davranışlarıma hükmetmez.	()	()
42- Arkadaşlarımı özgürce seçme imkânı tanımaz, görüşleri kendisine uymayan arkadaşlardan beni uzak tutmaya çalışır.	()	()
43- İçten bir çabayla beni anlamaya çalışır.	()	()
44- Benimle ilgili kararları çoğu kez kendisi verir.	()	()

8.ÖZGEÇMİŞ

Gülçin SÖNMEZ 1988 yılında Düzce'nin Akçakoca ilçesinde doğmuştur. Akçakoca Anadolu Lisesi'nden 2006 yılında mezun olmuştur. 2007 yılında Yakındoğu Üniversitesi Psikoloji Bölümü'ne başlamış olup akademik başarıları neticesinde 2009 yılında İstanbul Üniversitesi Psikoloji Bölümü'ne yatay geçiş yapmıştır. Lisans eğitimi devam ederken İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yetişkin ve Çocuk Ruh Sağlığı Ana Bilim Dallarında ve Akçakoca Beş Yıldız Özel Eğitim Merkezi'nde stajlar yapmıştır. 17. Ulusal Psikoloji Öğrencileri Konferansı (İstanbul), İstanbul ve Beykent Üniversitesi 1.-2. Psikoloji Günleri, 15. Psikoloji Öğrencileri Konferansı, İstanbul Psikanaliz Derneği ve Kıbrıs Türk Psikologlar Derneği Aktarım ve Karşı Aktarım olmak üzere birçok konferansa katılmıştır. 2012-2014 yılları arasında Rorschach Testi eğitimini tamamlamıştır. 2012 yılında Çocuk Değerlendirme Envanteri sertifikasını Türk Psikologlar Derneği'nden almıştır. İngilizce bilen Gülçin SÖNMEZ 2012-2014 yılları arasında Özel Yüksel Anaokulu'nda çalışmış olup, 2014 yılından itibaren Ceza ve Tevfik Evleri Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'nde, Denetimli Serbestlik Uzmanı olarak görevine devam etmektedir.